

วารสารห้องสมุด T.L.A. BULLETIN

ISSN 0857-0086

ปีที่ 47 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2546

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รายนามคณะกรรมการบริหารประจำปี พ.ศ. 2546 - 2547

1. ศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ขวลิต		นายกสมาคม และประธานแผนกวิชาการ คนที่ 1
2. นางสาวคนธ์	ศิริวงศ์วรวัฒน์	อุปนายกคนที่ 1 และเหรัญญิกคนที่ 1
3. นางสาวทัศนาศนา	หาญพล	อุปนายกคนที่ 2 และประธานแผนกวิชาการ คนที่ 2
4. นางสาวช่อทิพย์	มงคลมัลย์	เหรัญญิกคนที่ 2
5. นายฤทธิชัย	เดชะมัทธนันท์	นายทะเบียน
6. นางอุไร	สวัสดิกุล ณ อยุธยา	ปฏิคม
7. นายประจักษ์	วัฒนานุสิทธิ์	ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์
8. นางวรางคณา	อินทร์พินทุวัฒน์	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 1
9. นางปัทมาภรณ์	ธรรมทัต	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 2
10. นางกิ่งแก้ว	อ่วมศรี	ประธานแผนกจัดทำวารสารห้องสมุด
11. นายกุลธร	เลิศสุริยะกุล	ประธานแผนกจัดพิมพ์
12. นายบุญเรือง	เนียมหอม	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา
13. นางเรณู	เปี้ยชื้อ	ประธานแผนกมาตรฐานห้องสมุด
14. นายเกรียงศักดิ์	สังข์ชัย	ประธานแผนกหาทุน
15. นาวาอากาศเอกหญิงนวรรตน์	ทองสลาย	ประธานแผนกแลกเปลี่ยนหนังสือ และสิ่งพิมพ์
16. นางสุกัญญา	ศรีสืบสาย	ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด
17. นายประสิทธิ์	ทองจันทร์แก้ว	บรรณารักษ์
18. นางยุพดี	ต่อบุญศุภชัย	เลขานุการ คนที่ 1
19. นางสาวอรพินท์	ลิมสกุล	เลขานุการ คนที่ 2

นางวรรตน์ ศรีน้ำเงิน เลขานุการบริหาร

EXECUTIVE BOARD OF THE THAI LIBRARY ASSOCIATION

Under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Mahachakri Sirindhorn 2003-2004

1. Prof. Khumying Maenmas Chavalit	President & Chairperson of Professional Development and Training I
2. Mrs. Suwakhon Sriwongwarawat	Vice President I & Treasurer I
3. Miss Tassana Hanpol	Vice President II & Chairperson of Professional Development and Training II
4. Miss Chowthip Mongkulmann	Treasurer II
5. Mr. Rithichai Techamahattanan	Chairperson of Membership
6. Mrs. Urai Swadikul Na Ayudthaya	Chairperson of Hospitality
7. Mr. Prachark Wattananusit	Chairperson of Foreign Relations
8. Mrs. Varangkanang Intarapintuwat	Chairperson of Public Relations I
9. Mrs. Pattamaporn Thammatat	Chairperson of Public Relations II
10. Mrs. Kingkaew Aumsri	Chairperson of T.L.A. Bulletin
11. Mr. Kulthorn Lersuriyakul	Chairperson of Publication
12. Mr. Boonruang Niamhom	Chairperson of Research and Development
13. Mrs. Renoo Piasae	Chairperson of Library Standard
14. Mr. Kriangsak Sungchai	Chairperson of Fund Raising
15. Gp. Capt. Nawarat Tongsaluay	Chairperson of Publication Exchange
16. Mrs. Sukanya Srisuabsai	Chairperson of Library Supervision
17. Mr. Prasit Thongjunkaew	Librarian
18. Mrs. Yupadee Toboonsupachai	Secretary I
19. Miss Orapin Limsakul	Secretary II

Mrs. Vorrarat Srinamngern Executive Secretary

ประธานชมรมในสังกัด สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ประธานชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ

นางศิริภรณ์ จิรัปปภา

Mrs. Siriporn Chiruppapa

ประธานชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี

นางสาวจิตติรัตน์ สุวรรณปราโมทย์

Miss Thitirat Suwanpramote

ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน

นายกุลธร เลิศสุริยะกุล

Mr. Kulthorn Lertsuriyakul

ประธานชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์

นางสาวชุติมา สัจจานันท์

Miss Chutima Sacchanand

ประธานชมรมห้องสมุดเฉพาะ

นางวรางคณา อินทรพินทุวัฒน์

Mrs. Varangkana Intarapintuwat

ประธานชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

นางทิพวรรณ แซ่ตั้ง

Mrs. Thippawan Saetang

ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

นางพรรณกนก วงศ์วีรจิต

Mrs. Phunkanok Wongweerachit

ประธานชมรมบรรณารักษ์และนักเอกสารสนเทศนานาชาติ

นางสาวน้ำทิพย์ วิภาวิน

Miss. Namthip Wipavin

ประธานชมรมห้องสมุดสถาบันเอกชน

นางละเอียด ศรีวรนนท์

Mrs. La-iet Srivoranan

ISSN 0857-0086

วารสารห้องสมุด T.L.A. BULLETIN

ปีที่ 47 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2546

วารสารวิชาการรายสามเดือนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ใน
พระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ความคิด ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
2. เผยแพร่ผลการทดลอง การค้นคว้า และการวิจัยของสถาบันที่เกี่ยวข้อง
3. เป็นสื่อกลางในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกและ
ผู้สนใจ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ (มกราคม - มีนาคม, เมษายน - มิถุนายน, กรกฎาคม -
กันยายน, ตุลาคม - ธันวาคม) ISSN 0857-0086

อัตราค่าสมาชิก

จำหน่ายปลีกฉบับละ 60 บาท สมาชิกรายปี ปีละ 250 บาท ให้เปล่า
สำหรับสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ติดต่อขอรับและสมัคร
เป็นสมาชิกได้ที่

- นางวรรธน์ ศรีน้ำเงิน สำนักงานสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
สมาชิกและผู้สนใจต้องการเผยแพร่ความรู้หรือแสดงความคิดเห็น โปรด
ส่งเรื่องไปที่

- นางกิ่งแก้ว อ่วมศรี ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี
มหาวิทยาลัยมหิดล ถนนพระราม 6 กรุงเทพฯ 10400

โทร. (02) 201-1280, (02) 201-1290 โทรสาร (02) 247-4142

E-mail : likam@mahidol.ac.th

วารสารห้องสมุดยินดีรับบทความจากผู้อ่านทุกท่าน โปรดส่งต้นฉบับ
พร้อมดิสเก็ตต์

การส่งบทความตีพิมพ์โปรดแจ้งประวัติการศึกษา ตำแหน่ง หน้าที่การงาน
ของผู้เขียน พร้อมทั้งชื่อตัว นามสกุล ชื่อบทความภาษาอังกฤษ บทคัดย่อภาษา
ไทยและภาษาอังกฤษ และสถานที่ทำงาน หรือที่อยู่ติดต่อได้ มีการอ้างอิงตาม
หลักวิชาการ บทความที่มีภาพประกอบ ขอให้ส่งภาพที่ชัดเจนมาด้วย และโปรด
เก็บสำเนาต้นฉบับไว้ คณะผู้จัดทำจะไม่ส่งคืนต้นฉบับให้แก่ผู้เขียน

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนแต่ละท่าน
ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของสมาคมฯ และคณะผู้จัดทำ การนำ
บทความไปตีพิมพ์ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหาร

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

บรรณาธิการบริหาร

กิ่งแก้ว อ่วมศรี

บรรณาธิการประจำฉบับ

กิ่งแก้ว อ่วมศรี

กองบรรณาธิการ

จิตติ ปิงตระกูล

ประสิทธิ์ ทองจันทร์แก้ว

ปัทมาภรณ์ ธรรมทัต

พรรณดาว รัตชะถาวร

พัชรี ทันทิมเทศ

ออกแบบปก

กิ่งแก้ว อ่วมศรี

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา

วรรธน์ ศรีน้ำเงิน

สำนักงาน

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5

คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร. (02) 734-8022-3

โทรสาร (02) 734-8024

พิมพ์ที่

หจก. พี.เอ็น. การพิมพ์

150-152 ถนนริมคลองประปา

บางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

โทร. (02) 587-6453-4

โทรสาร (02) 587-8071

วารสารห้องสมุด

สารบัญ

ปีที่ 47 ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน 2546

	หน้า
บทบรรณาธิการ	ก
๕ กิ่งแก้ว อ่วมศรี	
2546 ปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้	1
๕ กิ่งแก้ว อ่วมศรี	
โครงการจัดงานหนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 2546	8
๕ ศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ขวลิต	
ปลูกฝังอย่างไรให้นักเรียนชั้น ป.1-2 รักห้องสมุดและรักการอ่าน	16
๕ ดารกา ตันครองจันทร์	
บริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาในประเทศไทย	22
๕ ทรงพันธ์ เจริมประยงค์	
การแก้ปัญหาหนังสือค้าง (Backlog) ของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในยุคระบบห้องสมุดอัตโนมัติ	36
๕ สุปียา ศรีภักยา	
ประสบการณ์การฝึกอบรมและดูงานหน่วยงานบริการสารสนเทศ ด้านวิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	55
๕ รังสิมา เพ็ชรเม็ดใหญ่	
อัตราโฆษณาในวารสารห้องสมุด	66
ใบสมัครสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ	67
ใบสมัครสมาชิกวารสารห้องสมุด	69

T.L.A. Bulletin

ISSN 0857-0086

CONTENTS

Volume 47 No. 2 April - June 2003

	page
Editorial	A
✍ Kingkaew Aumsri	
The Year 2003 of Reading and Learning Promotion	1
✍ Kingkaew Aumsri	
Book and Education Technology Fair 2003	8
✍ Prof. Khumying Maenmas Chavalit	
How to Establish for Students in Pratom 1 to Pratom 2 to Love Libraries and Reading	16
✍ Daraga Tonkrongjan	
Information Services for the Visually Impaired People in Thailand	22
✍ Songpunth Jeumprayong	
Backlog Resolution among the University Library in the Library Automation Age	36
✍ Supiya Srikanlaya	
Experiences from the Information Service and Management Workshop / Training Course : 2002 Beijing, China	55
✍ Rungsima Petchmedyai	
Advertisement Rates.	66
Member Applications of Thai Library Association.	67
Member Applications of T.L.A. Bulletin.	69

สยามบรมราชกุมารี อาศิรวาท

เวียนลือรอบพระขนิมพรรษา

“สมเด็จพระเทพรัตนฯ ราชสุดา” งามราศี

องค์ “สยามบรมราชกุมารี”

ขอน้อมเทิดพระบารมีศรีไพท

ทรงเป็นปราชญ์เป็นบัณฑิตทรงคิดชอบ

ราชกิจทรงประกอบค่ายิ่งใหญ่

จากเด็กเล็กทรงอ่านดูทุกวัย

ด้วย “การให้” “การสร้างเสริม” ภูมิปัญญา

คุณภาพจิตประเสริฐผล

พินิจชมชนบนฐานการศึกษา

ทหารตำรวจโปรดร่วมงานการพัฒนา

ตอบสนองพระเมตตาเปี่ยมกลม

พระเปรียบดุจประทับทองของทองยวราชวั

รินรักจักรทองบาทสืบสกุล

ข้าองเสริมเสริมถวายเป็นมงคล

ขอทรงพระเจริญพระขนิมยืนนานเทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม

ข้าพระพุทธเจ้า สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

(พลตรีหญิง อุษณีย์ เกษมสันต์ ณ อยุธยา ประพันธ์)

บทบรรณาธิการ

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ขอร่วมเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสทรงเจริญพระชนมายุ 48 พรรษา ในวันที่ 2 เมษายน 2546 ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ หลายหน่วยงานได้ร่วมเฉลิมพระเกียรติและขานรับจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ บทความแรกได้รวบรวมพระราชนิพนธ์ส่วนหนึ่งของพระองค์ ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนถึงพระอัจฉริยภาพ พระปรีชาญาณ ของพระองค์ในด้านต่างๆ อันสืบเนื่องมาจากการอ่าน การใฝ่ศึกษาค้นคว้าเป็นแบบอย่างของผู้ที่มีการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา และปรากฏให้เห็นเป็นพระราชกรณียกิจที่เป็นคุณประโยชน์ต่อบ้านเมือง โดยเฉพาะต่อผู้ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เด็กไทยที่อยู่ห่างไกล ในชนบท รวมถึงผู้พิการหรือเด็กที่เจ็บป่วยด้วย เหล่านี้ก็ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตจากโครงการในพระราชดำริของพระองค์โดยถ้วนหน้า

ในปีนี้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้เริ่มกิจกรรมวิชาการขานรับปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ โดยรับเชิญจากผู้จัดงานและได้เข้าร่วมกิจกรรมในงานหนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 2003 ระหว่างวันที่ 10-18 พฤษภาคม 2546 ณ ศูนย์ประชุมอิมแพคเมืองทองธานี งานนี้มีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้การสนับสนุนการจัดงาน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวง นายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี เป็นประธานเปิดงาน ดังรายละเอียดปรากฏในโครงการการจัดงานฯ โดยนายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ศาสตราจารย์คุณหญิงแมนมาศ ขวลิต และเนื้อหาใน “ชวนกันมาเล่า....เฝ้าดูงานหนังสือ เล่าเรื่องงานหนังสือ และสื่อเทคโนโลยีการศึกษา 2546” ที่รายงานโดย นาวาอากาศเอกหญิงนวรรตน์ ทองสลวย ขอยกตัวอย่างกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ด้วยบทความเรื่อง “ปลูกฝังอย่างไรให้นักเรียนชั้น ป.1 - ป.2 รักห้องสมุดและรักการอ่าน” โดย ดารกา ดันครองจันทร์ ถึงแม้จะเป็นงานที่ต้องใช้ระยะเวลาและใช้วิธีการที่แตกต่างกันไปตามวัยของนักเรียน ยังต้องใช้จิตวิทยาในการจัดกิจกรรมด้วย อ่านรายละเอียดของขั้นตอนที่ผู้เขียนแสดงไว้ พร้อมตัวอย่างที่น่าสนใจ โดยมีเป้าหมายที่ผู้เขียนตั้งไว้คือ ต้องการให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน และตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ม.10 ว.2 “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจสติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตัวเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้น

พื้นฐานเป็นพิเศษ" ตัวอย่างของบทความที่ให้บริการแก่คนพิการที่ดีพิมพ์ให้อ่านคือเรื่อง "บริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาในประเทศไทย" โดย ทรงพันธ์ เจริมประยงค์ ได้กล่าวถึงสื่อที่จัดบริการแก่ผู้พิการทางสายตา ในรูปของหนังสืออักษรเบรลล์ หนังสือแถบเสียง หนังสือตัวอักษรขยาย โดยในตอนท้ายได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหการให้บริการสารสนเทศแก่ผู้พิการทางสายตาในประเทศไทย บทความต่อมาก็เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาเช่นกันแต่เป็นเรื่อง "การแก้ปัญหาหนังสือค้าง (Backlog) ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในยุคระบบห้องสมุดอัตโนมัติ" โดย สุปิยา ศรีภักถยา มาทราบสาเหตุที่ทำให้หนังสือค้าง วิเคราะห์และวิธีการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการถ่ายโอนข้อมูลรายการ (Copy Catalogue) เขาทำกันอย่างไร ติดตามอ่านรายละเอียด ได้ในบทความนี้ ปิดท้ายบทความเรื่องสุดท้ายด้วยเรื่อง "ประสบการณ์การฝึกอบรมและดูงานหน่วยงานบริการสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน" โดย รังสิมา เพ็ชรเม็ดใหญ่ ได้นำเสนอผลการเข้าร่วมฝึกอบรมด้านการบริการและบริหารจัดการสารสนเทศที่รัฐบาลจีนจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีให้แก่บุคลากรด้านสารสนเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน

ผู้จัดทำหวังว่า สมาชิกและผู้อ่านคงจะได้รับประโยชน์ และความรู้จากวารสารห้องสมุดฉบับนี้ ผู้อ่านท่านใดมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์และเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ขอเชิญร่วมแสดงความรู้ ความคิดเห็นได้ที่บรรณาธิการ

กิงแก้ว อ่วมศรี
บรรณาธิการประจำฉบับ

2546 ปีแห่งการส่งเสริมการอ่าน และการเรียนรู้

กิงแก้ว อ่วมศรี

รัฐบาลไทยได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2546 เป็นปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ 48 พรรษา ในวันที่ 2 เมษายน 2546 บทความนี้ได้นำพระจริยภาพและพระอัจฉริยภาพของพระองค์ตั้งแต่ทรงพระเยาว์สืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน นำมาถ่ายทอดไว้ส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นแบบอย่างของผู้ที่รักการอ่าน ใฝ่การศึกษาค้นคว้า และส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่อง ยากจะหาผู้ใดเสมอเหมือนได้

The Year 2003 of Reading and Learning Promotion

Kingkaew Aumsri

Thai government pronounced the year 2003 to be the year of reading and learning promotion for the 48th anniversary of Her Royal Highness Princess Mahachakri Sirindhorn on April 2, 2003. This article presents one part of H.R.H. Princess Sirindhorn's photo of ethics and genius from her children to present, being treated as a model of the person who loves reading, access, and continuous reading promotion which is rare to have such a person.

2546 ปีแห่งการส่งเสริมการอ่าน และการเรียนรู้

กิ่งแก้ว อ่วมศรี *

เนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 48 พรรษา ในวันที่ 2 เมษายน 2546 รัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ร่วมเฉลิมพระเกียรติและขนานรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตลอดทั้งปีไม่ว่าจะเป็นในระบบหรือนอกระบบ เพื่อจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

“ร้อยประกายฉายชัดพระอัจฉริยภาพ” ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์อุปถัมภ์สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงปลูกฝังให้รักการอ่าน และให้ความรู้ด้านต่างๆ อยู่เสมอ จึงทรงนำความรู้ความคิดเหล่านั้นมาเรียบเรียงเป็นเรื่อง นับตั้งแต่สมัยทรงศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษา เริ่มด้วยเรื่อง “ฉันชอบอ่านหนังสือ” ในปี พ.ศ. 2510 และต่อมาปี พ.ศ. 2513 เรื่อง “รวมบทพระราชนิพนธ์ (พ.ศ. 2510-2512) ของสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา”

ดังขอยกพระราชนิพนธ์บทกลอนที่ทรงพระราชนิพนธ์ในตอนจบของบทความเรื่อง “ฉันชอบอ่านหนังสือ” ดังนี้

“หนังสือนี้มีมากมายหลายชนิด
นำดวงจิตเร้าเร้นขึ้นสดใส
ให้ความรู้สำเร็จบันเทิงใจ
ฉันจึงใฝ่ใจสุมานอ่านทุกวัน
มีวิชาหลายอย่างต่างจำพวก
ล้วนสะดวกค้นได้ให้สุขสันต์
วิชาการสรรมาสารพัน
ชั่วชีวิตฉันอ่านได้ไม่เบื่อเลย”

ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ได้เชิญไปเป็นคำขวัญเพื่อปลูกฝังส่งเสริมความใฝ่รักการอ่าน นอกจากนี้ยังมีโคลงที่พระราชนิพนธ์เกี่ยวกับการอ่านอีกบทหนึ่งซึ่งทรงพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2520 อาจารย์ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล ได้ตั้งชื่อทูลเกล้าฯ ถวายว่า “คำแห่งหนังสือ” มีข้อความดังนี้

* บรรณารักษ์ชำนาญการระดับ 8 สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยมหิดล

โลก คือ มนทรีแผ้ว	ไพศาล
ห้องหับสรรพโผพาร	เลิศล้ำ
หนังสือดุษฎีประแจทวาร	ไขสู่ ห้องนา
จักพรรดิคนแท้	ก่องแก้ววิทยา

บทโคลงข้างต้นนี้ทรงมอบให้เป็นคำขวัญแก่สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ไปตีพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกสัปดาห์ห้องสมุดครั้งที่ 2 ตามคำทูลขอฯ ของอาจารย์ศศิวงศ์ ปิงตระกูล ต่อมาในปี พ.ศ. 2516 ทรงพระราชนิพนธ์แต่งคำโคลงยอพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เรื่อง “อะแซหุ่่นกั๋นขอดูตัวเจ้าพระยาจักรี” และเรื่อง “กษัตริยานุสรณ์”, “พุทธศาสนสุภาษิตคำโคลง” (พ.ศ. 2517) ต่อมา “ดุริยางค์ในราตรี” โดยเฉพาะเนื้อร้องเพลงไทยเริ่มพระราชนิพนธ์ในปี พ.ศ. 2519 “แดนดินถิ่นหมอก” (พ.ศ. 2521)

สำหรับงานประพันธ์ประเภทคำฉันท์ดุฆฎีสังเวและกาพย์ขับไม้ ทรงพระราชนิพนธ์ถึง 3 เรื่อง คือ

1. คำฉันท์ดุฆฎีสังเวและกาพย์ขับไม้ พระราชพิธีรับและขึ้นระวางสมโภชพระศรีนรารัฐราชกิริณี (พ.ศ. 2520)
2. คำฉันท์ดุฆฎีสังเวและกาพย์ขับไม้ พระราชพิธีรับและขึ้นระวางสมโภชช้างสำคัญ 3 เชือก (พ.ศ. 2521)
3. คำฉันท์ดุฆฎีสังเวสมโภชพระพุทธรูปมณฑลรัตนปฐมาการ (พ.ศ. 2525)

ในส่วนพระราชนิพนธ์ร้อยแก้ว พระองค์ทรงเริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เช่นกัน เริ่มจากเรียงความ สารคดี งานวิชาการสั้นๆ บทความวิชาการขนาดยาว คำบรรยาย ปาฐกถา และงานค้นคว้าวิจัยทั้งในด้านภาษา วรรณคดี พุทธศาสนา ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี จารึกเขมร การศึกษา การพัฒนาชนบท ริโมทเซพซึ่ง เทคโนโลยีสารสนเทศและโภชนาการ นอกจากนี้ยังมีพระราชนิพนธ์ประเภทสารคดีเสด็จเยือนต่างประเทศ ซึ่งมีถึง 50 เรื่อง โดยเล่มแรกที่พระราชนิพนธ์ออกมาคือ “การเดินทางไปร่วมพิธีพระบรมศพพระเจ้ากุสตาฟที่ 6 ออดอล์ฟ” พิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกใน “วารสารอักษรศาสตร์วิจารณ์” เมื่อ ธันวาคม 2516

ที่สำคัญอีก 3 เล่ม ประเภทร้อยแก้วที่ทรงพระราชนิพนธ์ในช่วงปี พ.ศ. 2521-2526 คือ เรื่องสำหรับเด็ก ได้ตีพิมพ์เป็นตอนๆ ในสตรีสารภาคพิเศษโดยทรงใช้นามแฝงว่า “แวนแก้ว” ซึ่งสำนักพิมพ์ได้ขอพระราชทานอนุญาตจัดพิมพ์รวมเล่มดังนี้

พ.ศ. 2521	เรื่อง แก้วจอมแก่น
พ.ศ. 2526	เรื่อง แก้วจอมขน
พ.ศ. 2524	เรื่อง ขบวนการนกนางเขน (เรื่องแปล)

ด้านโปรตีน เนื้อมาลายในเคนยา การล่าปลาวาฬและแมวน้ำในเกาะกรีนแลนด์ ประเทศเดนมาร์ก ขณะที่ชาวโลกมองว่าเป็นเรื่องที่โหดร้ายและต่อต้าน เพราะกลัวว่าปลาวาฬจะสูญพันธุ์ แต่เป็นวัฒนธรรมของพวกเขา ด้วยมีความเชื่อว่าการกินหนังปลาวาฬจะได้รับวิตามินซี แก้ปัญหาการขาดพืชผักผลไม้ เพราะที่นั่นมีน้ำแข็งปกคลุมตลอดทั้งปี เช่นในยุโรปคนฝรั่งเศสชอบรับประทานหอยโข่ง คนชาติอื่นอาจไม่นิยม แต่คนไทยกลับคุ้นเคยกับแกงหอยโข่ง หอยขมใส่กระเทียมพริกไทย และเพื่อให้มีอาหารการกินมาก มนุษย์ก็ออกไปแสวงหาอาหารและดัดแปลงทั้งอาหารและอุปกรณ์ภาชนะ เพื่อผลิตอาหาร เพราะการกินอาหารนอกจากเพื่อดำรงชีวิตช่วยซ่อมแซมร่างกายในส่วนที่สึกหรอแล้วยังจะต้องมีรสดีและมีความสวยงาม เมื่อคนมาอยู่รวมกันมากขึ้น จะเกิดอาหารแปลกๆ หรืออาหารต้องห้ามที่จะเลือกรับประทานในบางท้องถิ่น ด้วยความแตกต่างด้านสังคมและวัฒนธรรม ดังเช่น การเสด็จพระราชดำเนินไปภาคเหนือของแคนาดา พบหญิงไทยในชุมชนอินูอิ 1 คน เก่งมากไปทำมาหากินเก็บเงินส่งให้ลูกเรียน ต้องทนอยู่ในภาวะอากาศอุณหภูมิลบ 50 องศา ทำแมวน้ำผัดเผ็ด แกงแมวน้ำ ยำปลาวาฬ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาติไทยที่ไปใช้หากินในต่างประเทศ เป็นต้น ในระหว่างที่ทรงบรรยายได้แสดงภาพรายการอาหารแปลกๆ ที่ได้ไปเสวย หรือได้ทอดพระเนตรประกอบมากมาย ซึ่งหลายๆ รายการผู้ฟังบรรยายส่วนใหญ่ในวันนั้นไม่เคยได้เห็นหรือไม่คิดว่าจะจัดทำเป็นรายการอาหารได้ นับเป็นโอกาสอันมีค่าอย่างยิ่งที่ได้รับฟังบรรยายที่มาจากประสบการณ์ภูมิปัญญาอาหารนานาชาติของพระองค์เพื่อนำระดับคุณภาพชีวิตประชากรโลก อันเป็นพระอัจฉริยภาพของพระองค์ทางด้านโภชนาการเพิ่มขึ้นอีกสาขาวิชาหนึ่ง ดังได้เป็นข่าวให้ทราบถึงพระราชกรณียกิจเสด็จร่วมสัมมนาวิชาการกับสถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดลในระดับชาติและนานาชาติเป็นประจำทุกปีถึงปัจจุบันเป็นครั้งที่ 12 โดยเฉพาะการเสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์มายังสถาบันฯ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2535 จนถึงปัจจุบัน เพื่อมารับการศึกษาพิเศษทางด้านโภชนาการเสริมพระราชภารกิจในอีกด้านหนึ่งที่สนพระทัยและสนับสนุนงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของคนของสิ่งแวดล้อมโดยที่ทรงมีพระเมตตากรุณาธิคุณให้ความช่วยเหลือ ด้วยการดำเนินโครงการตามพระราชดำริต่างๆ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขอันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป เช่น โครงการปรับปรุงภาวะโภชนาการเยาวชนตามพระราชดำริ งานโภชนาการเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกิดพระเกียรติ ทรงให้ความช่วยเหลือเด็กที่ขาดสารอาหาร เด็กไทยที่ขาดสารไอโอดีน โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน พระราชกรณียกิจและพระอัจฉริยภาพของพระองค์ทางด้านโภชนาการ มีปรากฏให้ประจักษ์อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นภาพประกอบอาหารพระราชทานแก่เด็กนักเรียน เช่น ทรงดำส้มตำเลี้ยงนักเรียนโรงเรียน ต.ช.ด. (ไทยรัฐ 1 ก.พ. 27: 1, 14) ทรงสาธิตทำนํ้านมถั่วเหลือง (เดลินิวส์ 13 พ.ย. 24 : 11) และทรงพระราชทานผัดพริกขิงไข่เค็ม ฝักระดัดแก่นักกีฬาไทยด้วยความห่วงใย (เดลินิวส์ ฉบับหลัง 26 ส.ค. 32 : 1-2) เป็นต้น

สำหรับรายการอาหารฝีพระหัตถ์อื่นๆ “ซุบหัวหอมฝีพระหัตถ์ด้วยแรก 5 หมั่นบาท” (บ้านเมือง 16 มี.ค. 23 : 13) หรือ ส้มตำแครอทฝีพระหัตถ์ ที่มีราคาถึง 580,500 บาท ในงานดอยคำ ซึ่งผู้ไปร่วมงานทั้งหลายประทับใจในพระอิริยาบถ ที่ปรากฏมีรูป (บ้านเมือง

24 มี.ค. 24 : 13) ยังมีรายการเมนูอาหารไทยที่ทรงคิดขึ้น ซึ่งมาจากที่ทรงให้ความสำคัญพระทัยในงานด้านอาหารและโภชนาการ ด้วยทรงต้องการเห็นพสกนิกรชาวไทยมีภาวะโภชนาการที่ดี ขอนำบางส่วนมากล่าวถึง ได้แก่ เมนูอาหารไทยสูตรพระราชทาน น้ำพริกปลาทุ แกงจืดผัก ข้าวเหนียวปิ้ง ขนมหกั้วญ น้ำดอกอัญชัน (น้ำดื่ม) ซึ่งได้ให้สถาบันวิจัยโภชนาการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการ ก่อนนำเผยแพร่ นอกจากนั้นทรงมีพระปรีชาสามารถในเรื่อง การถนอมอาหาร การปรุงอาหารต่างๆ ดังนี้ น้ำขิง น้ำตะไคร้ น้ำข้าวตัง น้ำมะขาม เผือกสกล มะม่วงดอง ขิงดอง (เค็ม) โดยทรงพระราชนิพนธ์วิธีทำอาหารเหล่านี้ไว้อย่างชัดเจน (เจ้าฟ้าฯนักโภชนาการ 2546 : 56-57)

ความสนพระทัยในเรื่องโภชนาการของพระองค์ที่กล่าวไว้อย่างมากมาย เริ่มมาจากการตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเยือนราษฎรตามภูมิภาคต่างๆ ไปสัมภาษณ์ข้อมูลความเป็นอยู่ของราษฎรในที่ต่างๆ ร่วมแก้ปัญหาทางด้านสุขภาพอนามัย โดยเฉพาะโภชนาการเป็นเรื่องของร่างกาย เมื่อมีการกินดีอยู่ดี ไม่เจ็บไม่มีโรคไม่ต้องเสียเงินรักษาโรค สามารถทำงานได้กล่าวคือ อาหารและโภชนาการเป็นพื้นฐานของการมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นเรื่องหนึ่งของงานสาธารณสุขมูลฐาน (Primary healthcare)

พระราชกรณียกิจ พระราชจริยวัตรของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี อันเป็นคุณประโยชน์ต่อบ้านเมืองมากมาย เนื่องด้วยความวิริยะอุตสาหะ ที่ทรงบำเพ็ญมาเป็นเวลานานอย่างสม่ำเสมอในหลากหลายสาขาวิชาการล้วนเป็นสิ่งที่ได้จากการอ่าน การใฝ่ศึกษาค้นคว้า เป็นตัวอย่างอันประเสริฐของผู้ที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ การอ่าน มาตลอดเวลาอันยาวนานร่วมสี่ทศวรรษ พระจริยวัตรอันงดงาม เป็นที่แซ่ซ้องสรรเสริญในพระอัจฉริยภาพในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น นักการศึกษา นักเขียนและกวี นักพัฒนา นักโภชนาการ นักปราชญ์ องค์เอกอัครราชูปถัมภ์ มรดกวัฒนธรรมไทย ทรงเป็นพระมิ่งขวัญนักรบไทย ทรงเป็นชาติตียราชกุมารี เจ้าฟ้าแม่กษัตริย์ พระองค์แรก พระองค์ทรงคู่ควรเป็นปิตุชาดิผู้เปี่ยมด้วยพระเมตตาธิคุณ พระกรุณาธิคุณ พระปัญญาธิคุณ และพระบริสุทธิคุณ ยากจะหาผู้ใดเสมอเหมือน

ขอน้อมอาศิรวาทเนื่องในมหามงคลคล้ายวันพระราชสมภพครบ 48 พรรษา วันที่ 2 เมษายน 2546

เอกสารอ้างอิง

“เฉลิมพระเกียรติจักรีท้องหล้า ดั่งจันทร์เบิกดีโลกร่มเย็น” ดาวสยาม 8, 2577 (2 เม.ย. 2525) : 9, 14 .

เฉลิมพระเกียรติและรวมพระราชนิพนธ์ (พ.ศ. 2510-2520) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, กรุงเทพฯ : ธนาคารกรุงเทพฯ, 2521.

พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีและหนังสือเฉลิมพระเกียรติ : บรรณานุกรมและดรรชนี. รวบรวมโดย กฤษณา สิ้นไชย กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป , 2535.

มณีพลอยร้อยแสง รวบรวมโดย ชาวอักษรศาสตร์บัณฑิต รุ่น 41 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ธนาคารไทยพาณิชย์, 2534

ศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, มหาวิทยาลัย กาลแก้ว กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ, 2532.

ศิลปากร, กรม. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับการอนุรักษ์มรดกของชาติ. กรุงเทพฯ, 2528

สถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจ้าฟ้านักโภชนาการ. กรุงเทพฯ : สถาบันฯ, 2546

“สมเด็จพระเทพฯ คนไทยคนที่ 13 รับรางวัลรามอน แมกไซไซ” วารสารพัฒนาชุมชน 30, 7 (ก.ค. 2534) : 11-13 .

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีกับการอนุรักษ์มรดกไทย, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 2532,

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี นักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ. บรรณาธิการโดย พจน์ เทียมศักดิ์ และโกสม จันท์ศรี, กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2545

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. สมเด็จพระแม่กับการศึกษา. กรุงเทพฯ : ธนาคารกสิกรไทย, 2535

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ กับงานพัฒนา กรุงเทพฯ ; คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

โครงการจัดงานหนังสือและสื่อเทคโนโลยี ทางการศึกษา 2546

ศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ขวลิต

ผู้จัดงานหนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 2003 ด้วยการสนับสนุนของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้มีหนังสือเชิญสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เข้าร่วมจัดกิจกรรมในงานหนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 2003 ในระหว่างวันที่ 10-18 พฤษภาคม 2546 ณ ศูนย์ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อกระตุ้นเตือนคนไทยให้ตระหนักในความจำเป็นของการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งเสริมการอ่านครบวงจรจนสามารถนำความรู้มาใช้ในการสร้างคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม ให้โอกาสประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงแหล่งผลิตและแหล่งจำหน่ายหนังสือรวมทั้งสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

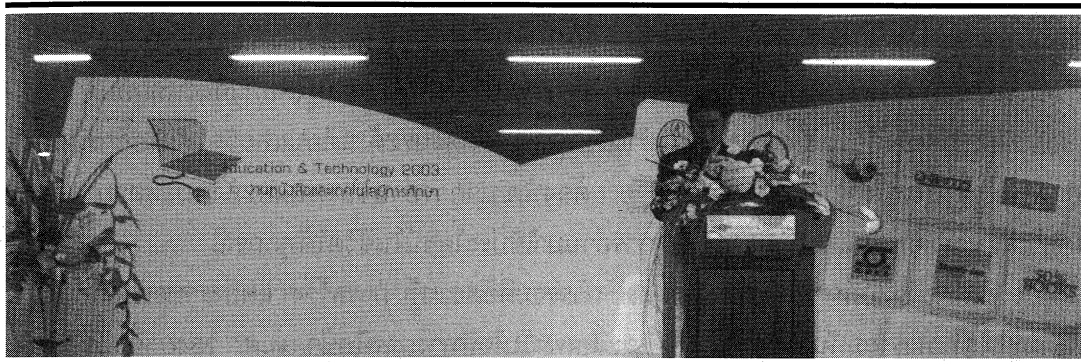
Book and Education Technology Fair 2003

Prof. Khumying Maenmas Chavalit

An organizer of the Book and Education Technology Fair 2003 under the support of the Ministry of Information and Communication Technology sent an invitation letter for the Thai Library Association to jointly organize activities in the Book and Education Technology Fair 2003 during May 10-18 2003 at Impact Meeting Center, Muang Thong Thani. Their purposes are to stimulate Thai's realization in necessary of learning according to the National Education Act B.E. 2542 (1999), to promote the full circle reading for the use of creating the life quality of people and society, and to give an opportunity for general people to access publishers and booksellers, as well as, the education media of technology.

โครงการจัดงานหนังสือและสื่อเทคโนโลยี ทางการศึกษา 2546

ศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ขวลิต *

หลักการและเหตุผล

สังคมไทยมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เป็นสังคมแห่งความรู้ เพื่อพัฒนาคน และชุมชนให้เข้มแข็งด้วยความรู้ สติปัญญา คุณธรรม ทักษะในการประกอบอาชีพ และกระบวนการบริหารจัดการทักษะชีวิตให้สามารถเป็นบุคคล และสังคม ที่มีความรู้คู่คุณธรรม ทัดเทียม กับบุคคลและสังคมที่เจริญก้าวหน้ามีความสุข มีความเอื้ออาทรต่อกัน ให้อยู่ร่วมกันโดยเข้าใจกัน (สมานฉันท์) ก้าวหน้าไปพร้อมกันและมีความสุขทุกส่วน

เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการก้าวหน้านี้นี้ คือ ความรู้ ซึ่งมีการสร้างสะสม และสืบทอด มาแต่โบราณกาล เป็นเครื่องมือของมนุษย์เพื่อต่อสู้กับ ธรรมชาติ และสร้างคุณภาพชีวิตตลอดมา โดยใช้สมองเป็น สำคัญ มนุษย์สร้างความรู้โดยการสังเกต การทดลองทำ เมื่อได้ผลแน่นอนแล้ว ก็บันทึกลงไว้ เพื่อกันลืมและเพื่อ ถ่ายทอดให้ผู้อื่นทราบต่อไป สิ่งบันทึกความรู้ที่พัฒนาขึ้นมา ในช่วงพันปีที่ผ่านมาคือ หนังสือ ในระยะแรกจะเขียนด้วย มือลงในแผ่นศิลา แผ่นไม้ และกระดาษที่ทำด้วยมือ จนใน ที่สุด ก็เป็นหนังสือตีพิมพ์อย่างที่เราเห็นทุกวันนี้ นอกจาก สิ่งตีพิมพ์แล้วยังมีสื่อโสตทัศน์ ที่บันทึกเสียง บันทึกภาพ ปัจจุบันเรามีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ซีดีรอม และฐานข้อมูลในคอมพิวเตอร์ ซึ่งบรรจุความรู้ไว้ในรูปดิจิทัล ค้นคืนออกมาอ่านได้โดย ทางจอคอมพิวเตอร์ ทั้งหมดนี้ ล้วนเป็นความรู้ แม้ว่าวิธีการบันทึกและการถ่ายทอดจะแตกต่างกันไป

* นายกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (2546-2547)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่สมาชิกของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเรื่องหนังสือและความรู้ ว่า “หนังสือเป็นแหล่งความรู้ที่จะคำจุนชีวิตเราให้มีความสุขได้... ห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความก้าวหน้าของมนุษย์...ห้องสมุดมีความจำเป็นยิ่งสำหรับสังคม”

ในกระแสโลกาภิวัตน์ การสื่อสารโทรคมนาคม และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทำให้มีความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นอย่างท่วมท้น เราจะอยู่เฉยนิ่งเฉยไม่ได้ ต้องเรียนรู้ต้องพัฒนาตัวเราและพัฒนาสังคมของเราให้ทันโลก คนไทยควรมีโอกาสรับรู้ และเข้าถึงแหล่งความรู้โดยทั่วถึงกันทุกคน

ต้องมีหนังสือและสื่อการเรียนรู้สำหรับทุกคน ต้องกระตุ้นเตือนและจัดให้มีโอกาสสำหรับทุกคนได้เข้าถึงหนังสือและสื่อหลากหลาย ต้องพัฒนาการอ่านของตนและสังคมให้สามารถอ่านโดยวิเคราะห์วิจารณ์ และนำความรู้จากการอ่านมาใช้ประโยชน์ในชีวิตได้ทุกกรณี

องค์กรภาคเอกชนเกี่ยวกับการผลิต การรวมสื่อความรู้ การสร้าง แหล่งรวบรวมและบริการความรู้ได้เห็นควรร่วมกันจัดงานหนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ขึ้น เป็นครั้งแรกทั้งนี้ด้วยความสนับสนุนจากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร

วัตถุประสงค์

1. กระตุ้นเตือนคนไทยให้ตระหนักในความจำเป็นของการเรียนรู้ การใช้หนังสือและสื่ออื่นๆ เพื่อการเรียนรู้ ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. ส่งเสริมการอ่านครบวงจร จนสามารถนำความรู้มาใช้ในการสร้างคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม

3. ให้โอกาสประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงแหล่งผลิต แหล่งจำหน่ายหนังสือ รวมทั้งสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และห้องสมุด ซึ่งรวบรวมและบริการความรู้โดยใช้หนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา
4. ให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมหรือชมกิจกรรมประเพณีปัญญา สนุกสนาน และกลมเกลียวอารมณ์

สถานที่ และวันเวลา

ศูนย์ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี

วันที่ 10-18 พฤษภาคม 2546 ระหว่าง 10.00-21.00 น.

กิจกรรม

1. จัดตลาดนัดจำหน่ายหนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาในราคาถูกเป็นพิเศษ
2. จัดการจำหน่ายเครื่องคอมพิวเตอร์ ICT รวม 1 ล้านเครื่อง และฝึกอบรมการใช้ซอฟต์แวร์ ซึ่งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจัดขึ้น
3. จัดตัวอย่าง internet cafe ให้ผู้เข้าชมเล่น internet ความเร็วสูงภายในงาน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
4. จัดนิทรรศการเดียวกับห้องสมุดประเภทต่างๆ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบ และบริการของห้องสมุด
5. จัดนิทรรศการหนังสือซึ่งหน่วยราชการพิมพ์ขึ้น มีเนื้อหาหลากหลาย
6. จัดกิจกรรมสารบันเทิง ประเพณีปัญญา และสนุกสนาน

ผลที่ได้รับ

1. ประชาชนมีโอกาสได้เห็นหนังสือหลากหลาย และได้ซื้อหนังสือราคาถูกพิเศษ
2. ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรม สนุกสนาน และเกิดการใฝ่รู้
3. ประชาชนมีโอกาสทราบแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญ คือ ห้องสมุดที่ให้บริการความรู้แก่ประชาชน

การจัดกิจกรรมในงานหนังสือ และ สื่อเทคโนโลยี ทางการศึกษา 2003

วันที่ 10 - 18 พฤษภาคม 2546 ณ ศูนย์ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี

โดย สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์
ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ความเป็นมา หลักการและเหตุผล

ผู้จัดงานหนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 2003 ด้วยความสนับสนุนของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้มีหนังสือเชิญสมาคมเข้าร่วมจัดกิจกรรมในงาน ซึ่งจะมีขึ้นระหว่างวันที่ 10-18 พฤษภาคม 2546 ณ ศูนย์ประชุมอิมแพค เมืองทองธานี

คณะกรรมการบริหารของสมาคม ได้พิจารณาแล้ว ในการประชุมครั้งที่ 4 วันที่ 19 เมษายน 2546 เห็นควรจัดกิจกรรมในงาน เพราะเป็นโอกาสดีที่จะได้แสดงข้อมูลและเรื่องราวเกี่ยวกับกิจกรรมห้องสมุดในประเทศไทย รวมทั้งกิจการของสมาคมห้องสมุดในประเทศไทยฯ ด้วยในการนี้สมาคมไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าสถานที่ นอกจากนั้นจะได้มีโอกาสประชาสัมพันธ์กิจกรรมห้องสมุดอย่างกว้างขวาง

คณะกรรมการบริการได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจขึ้นเพื่อดำเนินการนี้

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมการอ่านอย่างกว้างขวางและลุ่มลึก เพื่อให้รู้จริงและรู้รอบประกอบการตัดสินใจทุกกรณี
2. แนะนำให้ทราบระบบและบริการของห้องสมุดในประเทศไทย
3. แจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และบริการ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในการสนับสนุน การดำเนินงานของห้องสมุดต่างๆ สนับสนุนการศึกษาวิจัยทางวิชาชีพ บรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ และสนเทศศาสตร์
4. แจ้งให้ทราบถึงสิ่งพิมพ์ของหน่วยราชการต่างๆ

ผู้ดำเนินการ

คณะอนุกรรมการจัดกิจกรรมในงานหนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

กิจกรรม

1. นิทรรศการ ห้องสมุดประเภทต่างๆ แสดงข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ทรัพยากรสารสนเทศ กิจกรรม ส่งเสริมการอ่าน ช่วยเหลือการค้นคว้าวิจัย ข้อมูลหลักเกี่ยวกับที่ตั้ง หมายเลข โทรศัพท์ โทรสาร E-mail และ Website
2. นิทรรศการ หนังสือเรื่องที่คนไทยควรรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เน้นเฉพาะหนังสือและสื่ออย่างอื่นของส่วนราชการ องค์การเอกชนทางวิชาการ
3. นิทรรศการ กิจกรรมและบริการด้านห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ ของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
4. บรรยาย / อภิปราย / สาธิต เกี่ยวกับห้องสมุด หนังสือและสื่ออื่นๆ ที่มีคุณภาพตามมาตรฐานกิจกรรมส่งเสริมการอ่านของห้องสมุด
5. กิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็ก / เยาวชน

ผลที่จะได้รับ

1. ประชาชนจะได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับห้องสมุดต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับทุกคน
2. ประชาชนจะได้เห็นตัวอย่างหนังสือและสื่ออย่างอื่น ซึ่งหน่วยราชการ และองค์กรวิชาชีพ เอกชนจัดทำขึ้น ส่วนมากยังไม่ได้ทราบกันทั่วไป

ชวนกันมาเล่า..เล่าดูงานหนังสือ เล่าเรื่องงานหนังสือและสื่อเทคโนโลยี ทางการศึกษา 2546

รายงานโดย นาวาอากาศเอกหญิงนวรรตน์ ทองสลวย *

“...หนังสือเป็นแหล่งความรู้ที่จะคำจุนชีวิตเราให้มีความสุขได้..ห้องสมุดเป็นที่รวมหนังสือซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อความก้าวหน้าของมนุษย์ .. ห้องสมุดมีความจำเป็นยิ่งสำหรับสังคม..” พระบรมราชาวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานแก่สมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ในกระแสโลกาภิวัตน์ การสื่อสารโทรคมนาคมและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ทำให้มีความรู้ข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นอย่างมากมาย สังคมไทยจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เป็น “สังคมแห่งความรู้” เพื่อพัฒนาคนและชุมชนให้เข้มแข็ง ด้วยความรู้ สติปัญญา และคุณธรรม ทักษะในการประกอบอาชีพและกระบวนการการบริหารจัดการ สังคมไทยนอกจากเป็นสังคมแห่งความรู้แล้ว ด้วยชาติพันธุ์และวัฒนธรรม คนไทยมีความเอื้ออาทรต่อกันมีน้ำใจและรอยยิ้มมาแต่ครั้งบรรพกาล สังคมแห่งความรู้จะได้ผนวกกับวิถีชีวิตไทย เป็นสังคมแห่งความรู้คู่คุณธรรม เอื้ออาทรต่อกันในทุกด้าน รวมถึงการพัฒนาความรู้ให้กันและกัน

เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาความรู้อย่างหนึ่ง คือ หนังสือ เป็นสิ่งบันทึกความรู้ที่พัฒนาขึ้นมาในช่วงพันปีที่ผ่านมา ในระยะแรกจะเขียนด้วยลายมือลงในแผ่นศิลา แผ่นไม้ และกระดาษที่ทำด้วยมือ จนในที่สุดก็เป็นหนังสือตีพิมพ์อย่างที่เราเห็นทุกวันนี้ นอกจากสิ่งตีพิมพ์ ยังมีสื่ออื่นๆ ประเภทอีกมากมาย

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาความรู้ให้เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมจึงได้ร่วมมือกับ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดย นพ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ จัดงาน หนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 2546 เพื่อกระตุ้นเตือนคนไทยให้ตระหนักในความจำเป็นของการเรียนรู้ การใช้หนังสือและสื่ออื่นๆ เพื่อการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งเสริมการอ่านครบวงจร จนสามารถนำความรู้มาใช้ในการสร้างคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม ทั้งให้โอกาสประชาชนทั่วไปได้เข้าถึงแหล่งผลิตและแหล่งจำหน่ายหนังสือ รวมทั้งสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่ ห้องสมุดซึ่งรวบรวมและบริการความรู้ โดยให้หนังสือและเทคโนโลยีทางการศึกษา ให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมชมกิจกรรมประเทืองปัญญา สนุกสนานและกลมเกลียวอารมณ์ โดยการจัดตลาดนัดจำหน่ายหนังสือและสื่อเทคโนโลยีทางการ

* ประธานแผนกแลกเปลี่ยนหนังสือและสิ่งพิมพ์ สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ (2546-2547)

ศึกษาในราคาถูกเป็นพิเศษให้กับประชาชน จัดตัวอย่างร้านอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ให้ผู้เข้าชมสามารถเห็นตัวอย่างและเล่นอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงภายในงานได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ได้จัดนิทรรศการเกี่ยวกับห้องสมุดประเภทต่างๆ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบและบริการของห้องสมุด นิทรรศการหนังสือซึ่งหน่วยราชการจัดพิมพ์ขึ้นมีเนื้อหาหลากหลาย โครงการเปลี่ยนหนังสือและสิ่งพิมพ์ของสมาคมฯ ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้สนใจส่งใบสมัครเป็นพันธมิตรในการแลกเปลี่ยนหนังสือ และสื่อต่างๆ เป็นจำนวนมาก และมีกิจกรรมบันเทิงสนุกสนานมากมาย ที่สำคัญกระทรวงได้จัดจำหน่ายเครื่องคอมพิวเตอร์ ICT หรือที่เรียกกันว่า คอมพิวเตอร์เอื้ออาทร รุ่นลินสมุทร ที่มีรายงานยอดจองหลายหมื่นเครื่องตลอดช่วงระยะเวลาของงาน ตั้งแต่วันที่ 9 ถึง 18 พฤษภาคม 2546 ที่เมืองทองธานี

นพ.สุรพงศ์ สืบวงศ์ลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คนแรก ของประเทศไทย ยังได้กล่าวถึงความสำคัญของการส่งเสริมการอ่าน การสนับสนุนการใช้สารสนเทศ และการบริหารทรัพยากรด้าน ICT ของประเทศไทยให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีมุมมองที่ตรงกับนโยบายของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ อันจะนำพาสารนิเทศอันเป็นประโยชน์ให้เกิดความคุ้มค่าต่อประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ให้มีข้อจำกัดน้อยที่สุดในการเข้าถึงข้อมูลต่างๆ

แนวคิดอีกประการหนึ่ง คือ โครงการ Thailand Intranet ที่จะจัดให้มีพื้นที่บนเว็บไซต์ฟรีสำหรับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา นั้นรวมถึงสาขาวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์ด้วย เป็นการเปิดเว็บไซต์ส่วนบุคคลของผู้เชี่ยวชาญในการเผยแพร่ความรู้ โดยไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายใดๆ เสมือนเป็นการสร้างศูนย์รวมความรู้ในประเทศไทย ซึ่งประชาชนทั่วไปจะสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ โดยผ่านอินเทอร์เน็ตภายในประเทศที่จะมีราคาถูกลงในอนาคต ซึ่งสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จะได้สานโครงการนี้ต่อเนื่องเพื่อจัดเป็นศูนย์ความรู้ด้านวิชาชีพของบรรณารักษ์ด้วยเช่นกัน

นพ.สุรพงษ์ ยังกล่าวถึงหนังสือต่างๆ ที่มีคุณค่าในห้องสมุด เช่น หอสมุดแห่งชาติ เป็นต้น เด็กไทยควรได้รับโอกาสในการเข้าถึง และได้เรียนรู้หนังสือเหล่านั้นได้มากขึ้น ซึ่งอาจจัดเป็นโครงการ e-Book และส่งเสริมโครงการอินเทอร์เน็ตในโรงเรียนที่น่าสนใจมากขึ้น ตลอดจนโครงการต่างๆ ที่จะเน้นไปที่การให้บริการประชาชนและสนับสนุนข้อมูลแก่นายกรัฐมนตรีในการบริหารประเทศ เช่น โครงการขยายพื้นที่ให้บริการภายใต้โครงการ e - Government เป็นต้น

แนวคิดเหล่านี้จะเอื้อประโยชน์ต่อวงการวิชาชีพบรรณารักษ์เป็นอย่างมาก เป็นส่วนหนึ่งที่จะกระตุ้นให้เกิดการส่งเสริมการอ่าน และการพัฒนาความรู้ให้ยั่งยืนต่อไป แม้ว่าจะดูเหมือนเป็นภาระหนักสำหรับบรรณารักษ์แล้ว แต่สมาคมวิชาชีพของพวกเราคงเต็มใจที่จะรับภาระนี้ สานให้เป็นประโยชน์แก่บุคคลในวงวิชาชีพให้มากที่สุด เพื่อส่งผลไปถึงการได้รับประโยชน์ที่คุ้มค่าสำหรับผู้ใช้บริการ

ปลูกฝังอย่างไรให้นักเรียนชั้น ป.1-2 รักห้องสมุดและรักการอ่าน

ดารกา ตันครองจันทร์

การปลูกฝังให้นักเรียนชั้น ป.1-2 รักห้องสมุดและมีนิสัยรักการอ่านเป็นงานที่ต้องใช้ระยะเวลา ใช้วิธีการที่แตกต่างกันไปตามวัยของนักเรียน ต้องใช้กิจกรรม ในการจัดกิจกรรมโดยผู้เขียน ได้แสดงขั้นตอนในการปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและรักห้องสมุดพร้อมตัวอย่างที่น่าสนใจทั้งนี้เป้าหมายที่สำคัญคือต้องการปลูกฝังให้มีนิสัยรักการอ่านในอนาคต

How to Establish for Students in Pratom 1 to Pratom 2 to Love Libraries and Reading.

Daraga Tonkrongjan

To establish for students in Pratom 1 to Pratom 2 to be in the habit loving libraries and reading is the task which takes a period of time, use different methods upon student's ages, and uses activities in organizing activities. The author shows steps to establish for students in Pratom 1 to Pratom 2 to be in the habit of loving libraries and reading including, as well as, interesting examples. The important target is to establish for the habit of loving reading in the future.

ปลูกฝังอย่างไรให้นักเรียนชั้น ป.1-2 รักห้องสมุดและรักการอ่าน

ดาราภา ต้นครองจันทร์ *

การสอนวิชาพื้นฐานการใช้ห้องสมุดให้นักเรียนระดับประถมศึกษา เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนและที่น่ายินดีอย่างมากก็คือ การสอนการใช้ห้องสมุดให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่านักเรียนในระดับชั้นนี้นักเรียนสนใจอะไรในช่วงสั้นๆ และไม่ค่อยสนใจในกติกาข้อห้าม ไม่ชอบการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้นักเรียนอย่างมีความสุขสนุกสนานผลที่ได้จากการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัย จะทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อห้องสมุดและการอ่าน แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าครูผู้สอนใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสม น่าเบื่อ โดยเฉพาะมีข้อห้าม กฎกติกามากมาย ห้ามส่งเสียงดัง ห้ามวิ่ง ฯลฯ การสอนพื้นฐานการใช้ห้องสมุดก็อาจเป็นเหมือนดาบสองคม ถ้าครูผู้สอนจริงจัง จู้จี้ ขี้บ่น ขอบค้ำ หวงหนังสือ เป็นชีวิตจิตใจ จะทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อห้องสมุดและการอ่าน คือไม่อยากเข้าห้องสมุด ไม่อยากอ่านหนังสืออีกต่อไป

การปลูกฝังให้นักเรียนรักห้องสมุดและมีนิสัยรักการอ่าน เป็นงานที่ต้องใช้ระยะเวลาในการปลูกฝังดูแลอย่างใกล้ชิด โรงเรียนในระดับประถมศึกษาแบ่งเป็นหลายระดับ ทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดห้องสมุดให้เหมาะสมกับวัย ดังนั้นวิธีการที่จะปลูกฝังให้นักเรียนรักห้องสมุดและรักการอ่าน ย่อมใช้วิธีการที่แตกต่างกันไปตามวัยของนักเรียน การปลูกฝังให้นักเรียนรักห้องสมุดและรักการอ่าน จำเป็นที่จะต้องมุ่งไปที่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เพราะเป็นช่วงที่เหมาะสม ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับว่าครูผู้สอนจะใช้เทคนิควิธีการอย่างไร ให้เด็กๆ ชื่นชมห้องสมุดและอยากอ่านหนังสือ

การปลูกฝังให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 รักห้องสมุดและมีนิสัยรักการอ่านเป็นงานละเอียดอ่อนที่ต้องใช้จิตวิทยาในการจัดกิจกรรม และต้องมีจิตวิทยาในการพูดกล่อมเกลา เชิญชวน เชิญชวน ฯลฯ โดยเริ่มปลูกฝังให้นักเรียนรักห้องสมุดก่อนในขั้นตอนแรก และปลูกฝังให้รักหนังสือรักดูบรรณารักษ์ในขั้นตอนต่อไป สุดท้ายคือปลูกฝังให้มีนิสัยรักการอ่าน

ขั้นตอนในการปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและรักห้องสมุด

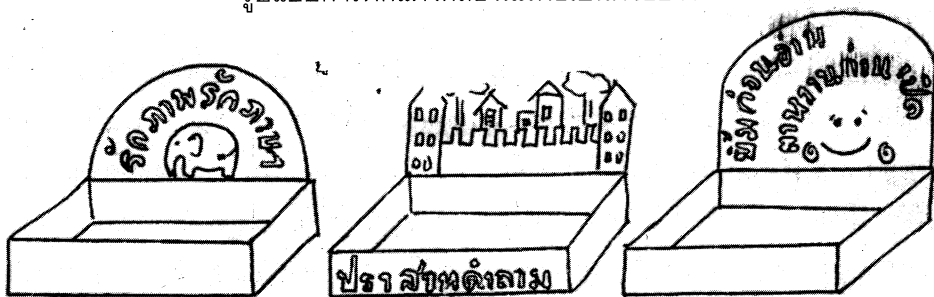
1. จัดห้องสมุดให้สวยถูกใจเด็กใช้สีสันทาสีสวยสะอาดตา เมื่อนักเรียนเดินผ่านห้องสมุดนั้น บรรณารักษ์ได้จัดกิจกรรมอะไรบางอย่างที่จูงใจให้นักเรียนแวะดูอ่านและอยากเข้าห้องสมุด อย่างน้อยก็ต้องมีป้ายเชิญชวนที่ใช้คำพูดง่ายๆ ตกแต่งด้วยการ์ตูนสวยๆ สีสดใสใสสะอาด การจัดบอร์ด จัดป้ายก็เป็นศิลปะวิทยาแขนงหนึ่งที่ต้องใช้การเรียนรู้ การ์ตูนที่ไว้ก็ต้องเลือกการ์ตูนแบบเด็กเห็นแล้วสวยสะอาด บริเวณที่นักเรียนยืนอ่านป้ายหน้าห้องสมุด ควรเลือกมุมที่ทำให้นักเรียนสามารถ

* อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนนราธิวาส

มองเห็นสภาพบรรยากาศภายในห้องสมุดได้มากที่สุด เมื่อนักเรียนเบนสายตามาเห็นความสวยงามของห้องสมุดหรือกิจกรรมต่างๆ ทำให้นักเรียนอยากเข้าห้องสมุดมากขึ้น

ขั้นตอนต่อไปคือ ทำอย่างไรให้เด็กที่เข้ามาในห้องสมุดแล้วอยู่ในห้องสมุดได้นานๆ โดยไม่รู้สึกลำบาก นั่นก็จะต้องจัดทุกมุมในห้องสมุดให้สวย สะอาด สบาย มีสีสันถูกใจเด็กอย่าให้มีที่มืดๆ ดุๆ เหมือนห้องสมุดผู้ใหญ่ จัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่านให้หลากหลายรูปแบบไว้ทุกมุมในห้องสมุด การจัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่านควรคำนึงถึงความสนใจของเด็กแต่ละคนที่ชอบไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่น เพลงพาเพลิน มุมกีฬา อัลบั้มคำถาม นิทานของพี่ มุมตุ๊กตา ทายปัญหา ย่อแล้วจะลงแข่งขันทะ โฉมฉายพิเศษ โฆษณานั้นสำคัญไฉน ที่นี้โทรฟรี เรียนรู้ด้วยภาพ เก็บตกจากหนังสือพิมพ์ ศัพท์านุกรมแปลงร่าง รักภาพรักภาษา รูปสวยด้วยมือเรา นานาเรื่องน่ารู้ มุมเกมสูงเตี้ยหนักเบาเท่าไร โดเรม่อนมาแล้วจ้า ฯลฯ แต่ละมุม ของกิจกรรมไม่จำเป็นต้องใช้เนื้อที่กว้างขวาง บางกิจกรรมใช้เนื้อที่บนโต๊ะตัวเดียวโดยนำโต๊ะนักเรียนที่เก่าชำรุดมาซ่อมแล้วปูด้วยกระดาษสีปูทับด้วยพลาสติก ซึ่งบางกิจกรรมจัดใส่ไว้ในกล่องนมเพียงใบเดียว นำกล่องนมมาตกแต่งให้สวยงาม เด็กๆ ก็จะหมุนเวียนกันเข้าห้องสมุดเพื่อเข้ามาอ่าน เข้ามาดูกิจกรรมที่เขาสนใจ

รูปแบบการตกแต่งกล่องนมพอเป็นตัวอย่าง

2. จัดให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ได้เรียนวิชาพื้นฐานการใช้ห้องสมุดสัปดาห์ละ 40 นาที วัตถุประสงค์ใหญ่คือต้องการสร้างความคุ้นเคยระหว่างเด็กกับห้องสมุด ช่วงระยะเวลานี้ที่นักเรียนมาเรียนวิชาการใช้ห้องสมุดเป็นช่วงเวลาที่ครูสามารถปลูกฝัง แนะนำ เชิญชวน ชี้แจง มารยาทในการใช้ห้องสมุด การเปิดหนังสือที่ถูกวิธี การระวังรักษาหนังสือ ให้นักเรียนรู้ถึงประโยชน์ของห้องสมุด ประโยชน์ของการอ่านหนังสือและปลูกฝังความมีระเบียบวินัยรวมทั้งคุณธรรมได้อีกด้วย การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในช่วงเวลานี้ เป็นโอกาสเดียวที่ทำให้ครูบรรณารักษ์ได้พบปะและผูกไมตรีกับนักเรียน การสอนวิชาการใช้ห้องสมุดในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2 ต้องใช้จิตวิทยาอย่างมากในการพูดและจัดกิจกรรม มิฉะนั้นแล้วสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือนักเรียนจะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อห้องสมุด ต่อครูบรรณารักษ์ และการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านก็ล้มเหลว ดังนั้นครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียน เพลงและนิทานมีอิทธิพลต่อเด็กในวัยนี้มาก ข้อห้าม กฎกติกา ระเบียบต่างๆ การระวังรักษาหนังสือและมารยาทในการใช้ห้องสมุดควรแต่งเป็นเพลงที่ร้องง่ายๆ ตัวอย่างเนื้อเพลงเช่น

เพลงอ่านในใจ

ปิดปากอ่านในใจ ใครอ่านส่งเสียงดัง อะ อะ อะ อะ ฮา ฮา อย่าหัวเราะเสียงดัง
นักเรียนจะทำตามเนื้อเพลงที่นักเรียนร้องโดยไม่รู้สึกอึดอัดเหมือนถูกบังคับ และเวลาใดที่ครู
พบเห็นนักเรียนส่งเสียงดังหรืออ่านหนังสือดังมากครูจะไม่ส่งเสียงดังตำหนิเด็กแต่ครูจะร้องเพลงห้าม
เช่น

เพลงอย่าเสียงดังรบกวน

ปิดปากอ่านในใจ ใครวิ่งเล่นร่วนวาย ระวัง ระวัง ระวัง อย่าเสียงดังรบกวน
เมื่อนักเรียนได้ยินเพลงนี้นักเรียนก็จะหยุดส่งเสียงดัง และนักเรียนจะรู้สึกว่าการกำลัง
ถูกดู
เมื่อนักเรียนรักห้องสมุดรักครูบรรณารักษ์ ขั้นตอนต่อไปคือปลูกฝังให้นักเรียนรักหนังสือ การ
ปลูกฝังให้นักเรียนรักหนังสือก็ใช้เพลงเช่นเดียวกัน

เพลงไม่ขีด ไม่เขียน

หนังสือห้องสมุดโรงเรียน	ไม่ขีดไม่เขียนเราไม่ทำลาย
ฉีกตัดไม่ควรทำบ่อย (ซ้ำ)	แสนเสียดายหนังสือจริงๆ (ซ้ำ)

ก่อนที่จะร้องเพลงครูให้นักเรียนไปเลือกหนังสือที่นักเรียนชอบที่สุดมา 1 เล่ม ในขณะที่ร้อง
เพลงให้นักเรียนแสดงท่าทางประกอบ เมื่อถึงวรรคสุดท้ายให้นักเรียนกอดหนังสือแนบไว้ในกับอกเบาๆ
แล้วเอนตัวไปมาช้าๆ อย่างทนุถนอม กิจกรรมนี้นอกจากทำให้นักเรียนรักหนังสือแล้วยังสร้างนิสัย
ให้นักเรียนระวังรักษาหนังสือได้ด้วย

เมื่อเด็กรักหนังสือ รักครูบรรณารักษ์ รักที่จะเข้าห้องสมุด นิสัยรักการอ่านก็จะเกิด

3. ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน ปัญหาใหญ่ในขั้นตอนนี้
คือนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2 ยังสะกดคำไม่ได้ อ่านหนังสือยังไม่เป็นและไม่คล่อง ทำใ้
นักเรียนไม่สนุกกับการอ่าน ส่วนใหญ่แล้วจะชอบฟังนิทานมากกว่า กิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่าน
อาจจะเริ่มต้นด้วยกิจกรรมง่ายๆ ดังนี้

3.1 ให้นักเรียนไปเลือกหยิบหนังสือเล่มที่นักเรียนชอบที่สุดมาคนละ 1 เล่ม เมื่อ
นักเรียนเลือกได้แล้วให้นำหนังสือมาให้ครูดู แล้วอ่านชื่อเรื่องให้ครูฟัง ถ้านักเรียนอ่านไม่ได้ ครูก็
อ่านให้ฟังแล้วให้นักเรียนอ่านตาม หลังจากนั้นให้ไปเปิดดูรูปภาพโดยเน้นให้นักเรียนเปิดหนังสือที่
มุมขวามือให้ถูกวิธี กิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนได้สัมผัสหนังสือหลายๆ เล่มในห้องสมุด ได้เห็นหนังสือ
ที่หลากหลาย เมื่อนักเรียนดูรูปเสร็จแล้ว ครูก็ร้องเพลงเก็บด้วยซี

เพลงเก็บด้วยซี

อ่านจบเก็บด้วยซี	เก็บเข้าที่ได้ไหม
หนังสือวางไว้แห่งใด	ให้เก็บไว้ที่เดิม

เมื่อนักเรียนได้ยินเพลงนักเรียนก็จะนำหนังสือไปเก็บไว้ที่เดิม

3.2 ให้นักเรียนเลือกหนังสือเล่มที่ชอบที่สุดในห้องสมุดมาคนละ 1 เล่ม ให้นักเรียนพลิกหนังสือดูทีละหน้า คำใดที่อ่านได้ก็อ่าน คำใดที่อ่านไม่ได้ก็ผ่านไปก่อน ระหว่างที่พลิกหน้าหนังสือให้นักเรียนเลือกการ์ตูนหรือภาพที่นักเรียนชอบไว้ 1-2 ภาพ แล้ววาดลงในสมุด เมื่อนักเรียนนำมาให้ครูดูไม่ควรตำหนิ ควรชมและให้กำลังใจ เพราะกิจกรรมนี้ไม่ได้เน้นให้นักเรียนวาดภาพสวย แต่มีจุดประสงค์ให้นักเรียนรักหนังสือ เพื่อสานต่อให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

3.3 ให้นักเรียนเลือกหนังสือที่นักเรียนชอบมากที่สุดมาคนละ 1 เล่ม ครูแจกกระดาษหลากสีที่ตัดเป็นรูปหัวใจให้นักเรียนเขียนชื่อหนังสือลงในกระดาษที่ครูแจกให้ แล้วนำมาใส่กล่องที่เจาะรูไว้พยายามตกแต่งกล่องให้สวยงาม หลังจากนั้นให้นักเรียนอ่านหนังสือเล่มที่เลือกหยิบมาแล้วนำไปเก็บไว้ที่เดิม

3.4 ให้นักเรียนเลือกหนังสือเล่มที่ชอบมากที่สุดมาคนละ 1 เล่ม ให้นักเรียนวาดภาพหน้าปกหนังสือลงในสมุดโดยเขียนชื่อเรื่องหนังสือด้วย ระบายสีให้เหมือนหนังสือมากที่สุด เมื่อนักเรียนนำมาส่งก็ให้นักเรียนอ่านชื่อเรื่องให้ฟัง ครูให้กำลังใจนักเรียนด้วยคำชม กิจกรรมนี้ยังสร้างนิสัยให้นักเรียนมีสมาธิในการทำงานอย่างเงียบๆ โดยไม่ส่งเสียงดังในห้องสมุด ในขณะเดียวกันครูก็สอนให้นักเรียนรู้จักส่วนประกอบของหนังสือ ทั้งปกนอก ปกใน คำนำ และส่วนที่เป็นเนื้อเรื่อง

3.5 ให้นักเรียนเลือกหนังสือเล่มที่ชอบมากที่สุดมาคนละ 1 เล่ม ครูให้นักเรียนพลิกดูเนื้อเรื่องที่ละหน้าโดยเปิดหนังสือให้ถูกวิธี หลังจากพลิกดูจบแล้วให้นักเรียนวาดภาพเขียนข้อความบรรยายลงในสมุดของนักเรียนพร้อมทั้งระบายสี โดยครูจะชี้ให้นักเรียนเลือกหน้าที่มีคำบรรยายน้อยๆ นักเรียนที่ชี้ก็เลยเขียนก็จะเลือกหนังสือนานมากและเปิดหนังสือหลายๆ เล่มเพื่อหาหน้าที่มีคำบรรยายน้อยๆ การกระทำเช่นนี้มีผลทำให้นักเรียนคนนั้นได้สัมผัสหนังสือมากขึ้น เมื่อเขานำผลงานมาส่งก็ไม่ควรตำหนิตรงๆ อาจจะบอกว่า

ทำไมชี้เห็นยาวจังเลย เขียนให้ครูนิดเดียวเอง คราวหน้าแถมให้ครูอีก 1 บรรทัดได้มั้ย ส่วนคนที่ขยันจะเลือกหน้าที่มีคำบรรยายหลายบรรทัด ในขณะที่เลือกต้องเปิดหนังสือต้องดูรูปและอ่านข้อความควบคู่กันไป กิจกรรมนี้ส่งผลทำให้เด็กๆ มีนิสัยรักการอ่านขึ้นมาได้เพราะนักเรียนได้คลุกคลี สัมผัส รักและผูกพันกับหนังสือโดยไม่รู้ตัว

3.6 ครูเล่าเรื่องสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่งให้นักเรียนฟัง หรือพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่ง ตัวอย่างเรื่องนก พูดคุยโดยใช้คำถามเช่น ใครอยากเป็นนกบ้าง ทำไมถึงอยากเป็นนก เล่าไปถามไปสุดท้ายก็บอกให้นักเรียนเข้าไปจับนกในห้องสมุดกันดีกว่า โดยให้นักเรียนหาภาพนกในหนังสือ ครูบอกให้นักเรียนเปิดหนังสือที่มูมวาวบนเบาๆ ระวังอย่าส่งเสียงดังนกจะตกใจบินหนีหมด (ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาให้นักเรียนมีมารยาทในการใช้ห้องสมุดและระวังรักษาหนังสือ) เมื่อหาภาพนกได้แล้วให้จับนกใส่ไว้ในสมุด โดยการวาดภาพนกตัวนั้นลงในสมุดแล้วระบายสี โดยมีข้อตกลงว่าจะต้องจับนกให้ได้ 3 ตัว จากหนังสือ 3 เล่ม เล่มละ 1 ตัว เพื่อให้นักเรียนได้สัมผัสหนังสือหลายๆ เล่ม แล้วนักเรียนจะได้รู้หนังสือทุกเล่มน่าอ่าน น่าสนใจ นักเรียนจะเกิดความภาคภูมิใจที่สามารถจับนกได้ หลังจากนักเรียนวาดรูป นกครบทั้ง 3 ตัวแล้ว

ให้นักเรียนวาดรูปต้นไม้ให้นกอยู่ วาดรูปรังให้นกนอน วาดรูปต้นไม้ที่มีผลไม้ให้นกได้กินเป็นอาหาร วาดหนอนให้นกกินเป็นอาหาร วาดหนองน้ำให้นกลงไปดื่มไปเล่นน้ำเวลาอากาศร้อน ทั้งนี้ค่อยๆ บอกให้นักเรียนวาดเพิ่มไปที่ละอย่างสองอย่าง ถ้านักเรียนวาดภาพหนอนไม่ได้ก็ให้ไปเปิดหนังสือ จับหนอนในหนังสือมาวาดลงในสมุด สุดท้ายให้นักเรียนไปจับสัตว์ต่างๆ ในหนังสือมาอยู่เป็นเพื่อน กับนก (แล้วแต่นักเรียนจะเลือกสัตว์ชนิดใดมาเป็นเพื่อนของนก) กิจกรรมนี้ไม่จำกัดเวลา ทำไปได้เรื่อยๆ โดยให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความสุข นักเรียนได้ใกล้ชิดและคลุกคลีกับห้องสมุดและหนังสือ นักเรียนจะมีนิสัยรักการอ่านโดยไม่รู้ตัว ทั้งยังมีทัศนคติที่ดีต่อห้องสมุดและครูผู้สอนอีกด้วย ขณะเดียวกันนักเรียนก็จะภาคภูมิใจในผลงานของตัวเองและเพื่อน

เท่าที่กล่าวมานี้เป็นแนวทางหนึ่งเท่านั้น เพราะยังมีกิจกรรมอีกหลากหลายที่ครูจะต้องคิดค้นหาวิธีและนำมาทดลองใช้ ทั้งนี้เป้าหมายที่สำคัญคือต้องการปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านในขนาดตนเอง

บริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาในประเทศไทย

ทรงพันธ์ เจริมประยงค์

การให้การศึกษาสำหรับคนพิการทางสายตายังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการทางสายตาเหล่านี้ให้มีสิทธิเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป ดังนั้นสารสนเทศจึงมีบทบาทที่ช่วยสนับสนุนให้คนพิการทางสายตามีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเช่นเดียวกับคนปกติ ซึ่งผู้พิการทางสายตาดังกล่าวมีความต้องการสารสนเทศที่ไม่แตกต่างกับคนปกติทั่วไป เพียงแต่มีข้อจำกัดทางด้านกายภาพเท่านั้น จึงส่งผลให้พฤติกรรมสารสนเทศมีความแตกต่างตามไปด้วย สำหรับสื่อสารสนเทศที่สถาบันบริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาให้บริการนั้น ได้แก่ หนังสืออักษรเบรลล์ หนังสือแถบเสียง หนังสือตัวอักษรขยายและเทคโนโลยีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามการให้บริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาในประเทศไทยยังประสบปัญหาอยู่หลายประการ

Information Services for the Visually Impaired People in Thailand

Songpunth Jeumprayong

To educate the visually impaired people will help developing the life quality to have rights equal to general people. The visually impaired people have the information need as general people do. The visually impaired people have a physically limited body so it results in their information behavior different from general people. The media to give services to the visually impaired people are Braille books, voice books, extended alphabet books, and other related technology. Thailand still face many problems in information services for the visually impaired people.

บริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาในประเทศไทย

Information Services for the visually impaired people in Thailand

ทรงพันธ์ เจริมประยงค์ *

บทนำ

แม้ว่าโลกจะพัฒนามากน้อยเพียงใด คุณภาพชีวิตของมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะละเลยมิได้ คุณภาพชีวิตเป็น ตัวแปรสำคัญในการพัฒนาสังคม ประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า อย่างไรก็ตาม สังคมก็ยังปรากฏบุคคลที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย จิตใจ พฤติกรรมหรือสติปัญญา รวมอยู่ด้วย คนเหล่านี้ได้รับการกล่าวขานว่า “คนพิการ”

สำหรับผู้พิการทางการมองเห็น กฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 มาตราที่ 4 ได้อธิบายไว้ว่า (สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, 2537)

“คนพิการทางการมองเห็นเป็นคนที่มียุติตาข้างที่ดีกว่า เมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ลงไปจนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง กล่าวคือ หากคนปกติมองเห็นวัตถุได้ชัดเจนนระยะ 18 เมตรหรือ 70 ฟุต คนพิการทางการมองเห็น นั้นจะมองเห็นได้ในระยะ 6 เมตรหรือ 20 ฟุต โดยการวัดนี้จะใช้ Snellen Chart เป็นอุปกรณ์ในการวัด หรือคนที่มีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา หมายถึง คนที่มองเห็นได้ในบริเวณแคบเพียงไม่เกิน 30 องศา เมื่อวัดด้วย Perimeter เป็นคนที่มองเห็นในบริเวณ จำกัดเพียงมุมใดมุมหนึ่ง หรือมีจุดที่มองไม่เห็นอยู่ตรงส่วนใดส่วนหนึ่งของลานสายตา”

ในขณะที่องค์กรอนามัยโลก ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับคนที่มีความพิการทางการมองเห็นไว้ดังนี้ (Keeffe; 1995 อ้างถึงในอารีย์ เพลินชัยวานิช, 2540)

1. คนที่มองเห็นเลือนลาง (Low vision) คือ คนที่ระดับการมองเห็นได้ชัด ตั้งแต่ 3/60 ขึ้นไป แต่น้อยกว่า 6/18 หรือลานสายตาน้อยกว่า 20 องศาในสายตา ข้างที่ได้รับการแก้ไขแล้ว
2. คนตาบอด (Blind) คือ คนที่ระดับการมองเห็นได้ชัดน้อยกว่า 3/60 หรือลานสายตาแคบกว่า 10 องศา ในสายตาข้างที่ได้รับการแก้ไขแล้ว

จากคำจำกัดความของหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนนักการศึกษาที่ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความหมายของผู้พิการทางสายตา สามารถจำแนกผู้พิการทางสายตาออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

* นักสารสนเทศ (Information Scientist) มหาวิทยาลัยชินวัตร

1. **คนตาบอดสนิท (Blind)** คือ คนที่มองไม่เห็นหรืออาจจะมองเห็นไม่มากนัก เช่น เห็นเฉพาะแสง สี ไม่สามารถใช้สายตาทิ้งที่เห็นดีที่สุด หลังจากที่ได้รับการแก้ไข
2. **คนที่ตาบอดบางส่วน (Partially Blind)** ปัจจุบันนิยมเรียกว่า คนที่มองเห็นเลือนลาง (Low vision) มากกว่า คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสายตา สามารถมองเห็นบ้าง แต่ไม่เท่ากับคนปกติ ต้องอาศัยเครื่องมือ หรืออุปกรณ์บางอย่างช่วยให้มองเห็นได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จากการคาดหมายของ Thylefors (1992 Quoted in Pillar, 1995) พบว่า มีผู้พิการทางสายตาประมาณ 40 ล้านคนทั่วโลก ในขณะที่ร้อยละ 65 ของผู้พิการทางสายตาทั่วโลก เป็นคนเอเชีย

จากการสำรวจข้อมูลผู้พิการในประเทศไทยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (กองการศึกษาเพื่อคนพิการ, กรมสามัญศึกษา, 2542) เมื่อปี พ.ศ. 2539 พบว่า มีผู้พิการในประเทศไทยเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,024,122 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.7 ของประชากรทั้งประเทศ

ความสำคัญของสารสนเทศที่มีต่อการดำรงชีวิตของผู้พิการทางสายตา นอกจากจะช่วยให้การเรียนการสอนของคนตาบอดแล้ว ยังช่วยเปิดโลกทัศน์ของผู้พิการทางสายตาให้กว้างไกลขึ้นผ่านสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ถ่ายทอดออกมาเป็นข้อมูลสารสนเทศไม่ว่าจะเป็นไปในเชิงสารคดีหรือบันเทิงคดีก็ตาม จึงนับได้ว่า สารสนเทศมีบทบาทในการรักษาสีชีวิต เสรีภาพและความเสมอภาคของผู้พิการทางสายตาทำให้ผู้พิการมีโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ เฉกเช่นเดียวกับคนปกติทั่วไป

ความต้องการและพฤติกรรมสารสนเทศของผู้พิการทางสายตา

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมสารสนเทศของผู้พิการทางสายตาในประเทศไทยไม่ได้รับความสนใจมากนัก ทั้งนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องในงานสารสนเทศของผู้พิการทางสายตาก็ไม่มีทักษะในการวิจัย อีกทั้งขาดงบประมาณและเวลา อย่างไรก็ตามในระดับบัณฑิตศึกษา มีวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการสารสนเทศ สำหรับผู้พิการทางสายตา ได้แก่ งานของดนนท์ ศุภภัทรานนท์ (2527) และงานของนพพร เพียรพิกุล (2530)

การวิเคราะห์ความต้องการของคนตาบอดที่มีต่อบริการของห้องสมุดคอลฟิลด์ เพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทยของดนนท์ ศุภภัทรานนท์ การศึกษาในครั้งนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ความต้องการของคนตาบอดที่มีต่อบริการของห้องสมุดคอลฟิลด์ฯ อีกทั้งยังศึกษาเปรียบเทียบความต้องการ บริการของห้องสมุดของคนตาบอดโดยแยกตามสถานภาพ เพศ ระดับของการตาบอด และความสม่ำเสมอ ในการใช้บริการห้องสมุด

ผลจากการศึกษา พบว่า คนตาบอดมีความต้องการวัสดุสารสนเทศอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะความต้องการที่จะให้ห้องสมุดถ่ายทอดเรื่องราวที่น่าสนใจจาก หนังสือพิมพ์หรือวารสาร เป็นหนังสืออักษรเบรลล์หรือหนังสือแถบเสียงนับเป็นความต้องการอันดับแรกสุด ส่วนความต้องการในลำดับรองลงมานั้นก็ได้แก่ ต้องการให้ห้องสมุดเป็นตัวแทนจำหน่ายเครื่องมือเครื่องใช้เฉพาะสำหรับ

คนตาบอด การจัดทำวารสารแถบเสียง (Talking Journal)

สำหรับในด้านการบริการของห้องสมุด บริการที่คนตาบอดต้องการมากที่สุดได้แก่ บริการถ่ายสำเนา หนังสือแถบเสียง รวมไปถึงความต้องการบริการวารสาร ในขณะที่ ความต้องการในบริการการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ผู้พิการทางสายตาต้องการ บริการจัดทำรายชื่อหนังสือของห้องสมุดพร้อมสรุปเรื่องมากที่สุด ในด้านเนื้อหา คนตาบอดต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับ ความก้าวหน้า และวิทยาการใหม่ๆ ที่เกี่ยวกับคนตาบอด มากที่สุด

นอกเหนือจากงานของดนนท์แล้ว ยังมีงานของนพพร เพียรพิกุล (2530) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการอ่านของเด็กในโรงเรียนสอนคนตาบอด โดยศึกษาสื่อการอ่านที่นักเรียนชอบ รวมไปถึงการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจการอ่านของนักเรียนตาบอด

การวิจัยในครั้งนี้ได้ทำการศึกษานักเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดกรุงเทพฯ และนักเรียนในโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือฯ จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถาม แฟ้มทะเบียนประวัติ และแฟ้มสุขภาพ ของนักเรียนเป็นเครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผลจากการวิจัยในครั้งนี้พบว่า วิธีการอ่านที่นักเรียน ทุกระดับชั้นชอบมากที่สุด คือ การอ่านเองกับหนังสืออักษรเบรลล์ ส่วนวิธีการที่นักเรียนชอบน้อยที่สุดคือ การฟังหนังสือจากเทป

ในด้านเนื้อหา นักเรียนทุกระดับชั้นชอบอ่าน หนังสือแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ และหนังสือเกี่ยวกับดนตรีที่เป็นอักษรเบรลล์ นอกจากนี้หากเป็นหนังสือสารคดีและงานอดิเรก นักเรียนจะชอบอ่านด้วยตนเอง ในขณะที่หนังสือเกี่ยวกับกีฬาและการท่องเที่ยว มักจะให้ผู้อื่นอ่านให้ฟัง ส่วนนวนิยาย นักเรียนชั้นประถมศึกษา ตอนปลายและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมักจะฟังจากการฟังเทป สำหรับการอ่านนิทานนั้น นักเรียนแต่ละระดับมีวิธีการอ่านที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ระดับประถมศึกษา ตอนต้นชอบอ่านด้วยอักษรเบรลล์ ประถมศึกษาชอบฟังจากการหนังสือเทป มัธยมศึกษาตอนต้น ชอบขอให้คนอื่นอ่านให้ฟัง

นอกจากนี้การศึกษาของนพพร ยังพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการอ่านของนักเรียน ในทุกระดับ คือ การส่งเสริมการอ่านจากครู ซึ่งงานชิ้นนี้ยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อสารสนเทศไว้ว่า ครู บรรณารักษ์และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนตาบอด ควรมีการผลิตหรือจัดหา หนังสืออักษรเบรลล์ และหนังสือแถบเสียงที่เหมาะสมกับระดับและความสนใจของนักเรียนให้มากขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนสอนคนตาบอด ควรประชาสัมพันธ์หาอาสาสมัครจากแหล่งต่างๆ เพื่อช่วยในการอ่านหนังสือให้นักเรียนฟัง รวมไปถึง ห้องสมุดโรงเรียนสอนคนตาบอดควรจัด กิจกรรมส่งเสริมความสนใจในการอ่านของเด็กมากขึ้น ตลอดจนจัดซื้อจัดหาเครื่องช่วยในการอ่านของคนตาบอดที่ทันสมัยมาให้บริการ

ในต่างประเทศ Williamson, Schauder และ Bow (2000) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศ ของผู้พิการทางสายตา โดยเน้นบทบาทของอินเทอร์เน็ต การศึกษาชิ้นนี้ได้ศึกษาพฤติกรรมการแสวงหาสารสนเทศโดยพิจารณาทั้งจากชีวิตส่วนตัวและบริบททางสังคมด้วย

Williamson และคณะได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การประชุมกลุ่มย่อย

(focus group) และการสัมภาษณ์ผู้พิการทางสายตาในประเทศออสเตรเลีย

จากการศึกษาพบว่า สารสนเทศที่ผู้พิการทางสายตาต้องการมากที่สุดเป็นสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ ความพิการของตนเองและวิธีการดำรงชีวิต นอกจากนี้สารสนเทศที่ผู้พิการทางสายตาต้องการประจำวัน ได้แก่ สารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพ รายได้ การเงิน สันทนาการ รวมไปถึงสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ได้แก่ การเลือกตั้ง การบริโภค การท่องเที่ยว และการจ้างงาน ในขณะที่สารสนเทศเกี่ยวกับกฎหมาย และการเดินทางภายใน ประเทศไม่เป็นที่ต้องการสำหรับผู้พิการทางสายตา

นอกจากนี้การศึกษาของ Williamson และคณะพบว่า การที่ผู้พิการทางสายตาอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความต้องการสารสนเทศ กล่าวคือ สำหรับผู้พิการทางสายตาที่มีคู่ครอง ครอบครัว และเพื่อนจะเป็นแหล่งสารสนเทศที่สำคัญ ขณะที่ผู้พิการทางสายตาที่อาศัยอยู่คนเดียวจะใช้องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ เป็นแหล่งสารสนเทศ

กล่าวโดยสรุป จะพบว่าความต้องการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา ในด้านเนื้อหาของสารสนเทศ มีลักษณะเช่นเดียวกับบุคคลปกติทั่วไป ในขณะที่รูปแบบของสารสนเทศที่น่าเสนอจะมีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นข้อจำกัดของผู้พิการทางสายตาทางด้านกายภาพ

สื่อสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา

หนังสืออักษรเบรลล์ (Braille Books)

หนังสืออักษรเบรลล์ เป็นระบบการสื่อสารซึ่งเอาจุดนูนที่รับรู้ได้โดยการสัมผัสด้วยนิ้วมือมาผสมกัน เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน นับได้ว่ามีบทบาทในการลดช่องว่างระหว่างคนตาบอดกับคนปกติทั่วไป อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการลดการปลื้งตัวออกจากสังคมภายนอกของผู้พิการทางสายตาด้วย (Massiss, 1982)

Louis Braille ได้ดัดแปลงรหัสที่ใช้สำหรับส่งข่าวในเวลากลางคืนในกองทัพที่คิดขึ้นโดย Charles Barbier เมื่อปี ค.ศ. 1825 มาใช้เป็นตัวอักษรสำหรับคนตาบอดในปี ค.ศ. 1829 โดยใช้จุดนูนชุด (Cell) ละ 6 จุดเรียงเป็น 2 แถวในแนวตั้ง แถวละ 3 จุด ซึ่งสามารถใช้แทนตัวอักษรได้ 63 ตัวอักษร ในแต่ละจุดมีตำแหน่งเรียกทุกจุด

ในปัจจุบันแต่ละประเทศได้นำอักษรเบรลล์ไปปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไขให้เหมาะสมกับภาษาของตน นอกเหนือจะเขียนแทนตัวอักษรแล้ว ยังสามารถใช้แทนสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นโน้ตดนตรี สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

สำหรับอักษรเบรลล์ภาษาไทย Genevieve Cauffield ผู้บุกเบิกการศึกษาสำหรับผู้พิการทางสายตาในไทยเป็นผู้ดัดแปลงมาจากอักษรเบรลล์ภาษาอังกฤษเมื่อปี พ.ศ. 2479 โดยมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกันทั้งสระ พยัญชนะและวรรณยุกต์

การจัดเรียงคำสำหรับอักษรเบรลล์ภาษาไทย มีการจัดเรียงเหมือนอักษรไทยในสมัยพอขุนรามคำแหง คือ พยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์เรียงอยู่ในบรรทัดเดียวกันหมด นอกจากนี้ด้วยการที่

อักษรเบรลล์จะต้องใช้เวลาในการเขียนมากกว่าอักษรปกติ จึงมีการใช้ระดมแทนการเขียนด้วย
สระเดี่ยวของคนปกติ เพื่อจะได้ประหยัดเวลาและกระดาษไปด้วย

การเขียนหนังสืออักษรเบรลล์ โดยปกติจะใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า แผ่นรอง หรือ Slate ซึ่งมี
ลักษณะเป็นแผ่นกระดาน 2 แผ่นประกบกัน แผ่นบนจะเป็นช่อง แต่ละช่องจะมีขอบตำแหน่งของจุด
ด้านข้าง แผ่นล่างจะมี 4 แถวๆ ละ 28 ช่อง ในแต่ละช่องจะมี 6 รู สำหรับการเขียน

การเขียนนั้นก็นำกระดาษสอดเข้าไปในระหว่างแผ่นรอง โดยให้แผ่นบนและแผ่นล่าง
ประกบกันและใช้อุปกรณ์สำหรับการเขียนที่เรียกว่า Stylus ลักษณะเป็นเหล็กแหลมตรงปลาย
แหลงปลายเข็มลงไป ในแต่ละช่องตามตำแหน่งของจุดทั้ง 6 จุด

นอกจากอุปกรณ์การเขียนที่เรียกว่า Slate และ Stylus แล้ว ยังมี เครื่องพิมพ์ดีดคนตาบอด
(Braille) อุปกรณ์ชนิดนี้จะมีแป้นพิมพ์เพียง 6 แป้นเท่านั้น แต่ละแป้นจะแทนตำแหน่งในแต่ละช่อง
ในต่างประเทศ นิยมใช้กันมากเพราะสะดวก รวดเร็ว

อย่างไรก็ตามเครื่องพิมพ์ดีดคนตาบอดมีราคาแพงมาก ในประเทศไทยจึงใช้เครื่องพิมพ์ดีด
คนตาบอด เฉพาะในการพิมพ์หนังสือเรียนหรือเอกสารอักษรเบรลล์ หรือครูใช้ในการพิมพ์บทเรียน
ให้นักเรียน และมีให้บริการเฉพาะในห้องสมุดเท่านั้น (อารีย์ เฟลีนชัยวานิช, 2542) ปัจจุบันเครื่อง
พิมพ์ดีดคนตาบอดมีขนาดเล็กลง เบาและกะทัดรัด สามารถใช้ไฟฟ้าได้ด้วย ทำให้เบาแรงมากขึ้น

การอ่านหนังสืออักษรเบรลล์จะอ่านจากซ้ายมือไปขวามือด้วยมือทั้งสองข้าง แต่เด็กตาบอด
บางคน อาจอ่านด้วยปลายนิ้วชี้ขวาข้างเดียว ซึ่งแล้วแต่ความถนัดของแต่ละบุคคล โดยอัตราการ
อ่านหนังสือ อักษรเบรลล์เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๑๒๕ คำต่อนาที ซึ่งสามารถที่จะเพิ่มขึ้นได้เป็น 200
คำต่อนาทีในกรณีสำหรับเด็ก ที่ได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี (Walling and Karrenbrock, 1993)

ราคาของหนังสืออักษรเบรลล์จะแพงกว่าหนังสือธรรมดาประมาณ 5 เท่า การสึกหรอและ
การฉีกขาดของ จุดบนกระดาษหนังสืออักษรเบรลล์ต้องอาศัยการทำทดแทน ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่าย
มากขึ้น ช่วงอายุของการใช้งานของหนังสืออักษรเบรลล์นั้นขึ้นอยู่กับความถี่ในการใช้ ยิ่งอ่านมากก็
จะยิ่งสึกและฉีกขาด ซึ่งจะต้องใช้การจัดทำหนังสืออักษรเบรลล์ลงบน เครื่องทำสำเนา (Thermoform)
จึงทำให้สามารถทำสำเนาหนังสืออักษรเบรลล์ได้

ข้อดี

หนังสืออักษรเบรลล์มีข้อได้เปรียบเมื่อเทียบกับหนังสือแถบเสียง กล่าวคือ มีความหลากหลาย
ครอบคลุมได้กว้างขวาง นอกจากนี้ยังแทนสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์ทางดนตรี
คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รหัสทางคอมพิวเตอร์ เครื่องหมายต่างๆ ซึ่งไม่สามารถใช้เสียงในการ
อธิบายได้ชัดเจน

ข้อด้อย

มีขนาดใหญ่ ทำให้การเคลื่อนย้าย พกพาไม่สะดวกนัก อีกทั้งยังไม่มีสีสัน ความโดดเด่นเฉก
เช่นระดับเสียงของมนุษย์ นอกจากนี้ในกรณีที่เป็นการตีความที่มีความหนา นวนิยาย ชุดสารานุกรมเมื่อ
จัดทำเป็นหนังสืออักษรเบรลล์ก็จะมีหลายเล่ม ทำให้เกิดการเปลือง-เนื้อที่ในการจัดเก็บ และอีก

ประการหนึ่งก็คือ ความยุ่งยากในการผลิต รวมไปถึงค่าใช้จ่าย ของการผลิตที่ค่อนข้างสูงด้วย นอกจากนี้การอ่านหนังสืออักษรเบรลล์ก็มีปัญหาในเรื่องฝุ่นละออง อีกทั้งถ้ามีเหงื่อออกบริเวณมือ ก็อาจจะทำให้อ่านได้ไม่ชัดเจน (दनन्त सुगुठररनन्त, 2527)

หนังสือแถบเสียง (Talking Books)

หนังสือแถบเสียง เป็นการนำเอาหนังสือต่างๆ มาอ่านออกเสียงแล้วบันทึกลงบนแถบบันทึกเสียงหรือจานเสียง คำว่า Talking Books นี้เชื่อกันว่ามีต้นกำเนิดมาจาก Robert B. Irwin (दनन्त सुगुठरनन्त, 2527)

เดิมทีหนังสือแถบเสียงได้บันทึกลงบนจานเสียง กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 1933 The national library service for the blind and physically handicapped (NLS) ได้เริ่มบันทึกการอ่านหนังสือลงบนจานเสียง และ The American Foundation for the Blind ก็ได้พัฒนาอุปกรณ์การบันทึกงานเสียงเรื่อยมา

ข้อดี

ข้อดีสำหรับหนังสือแถบเสียงก็คือ ในขณะที่ฟังหนังสือแถบเสียงอยู่นั้น ยังสามารถทำงานอื่นได้ อีกทั้งหนังสือแถบเสียงยังเป็นประโยชน์สำหรับคนตาบอดที่ไม่สามารถอ่านหนังสืออักษรเบรลล์ได้

ข้อด้อย

อย่างไรก็ตามข้อเสียสำหรับหนังสือแถบเสียงก็คือ จะทำให้เด็กตาบอดขาดพัฒนาการ และความสามารถในการอ่าน โดยเฉพาะในเด็กที่มองเห็นเลือนลางจะขาดทักษะในการอ่านอักษรเบรลล์ ซึ่งทำให้การเรียนรู้เป็นไปได้โดยไม่สมบูรณ์นัก

เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

นอกเหนือจากหนังสืออักษรเบรลล์และหนังสือแถบเสียงแล้ว ยังมีเทคโนโลยีอื่นๆ ที่ช่วยในการเรียนรู้ การดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ที่มีความพิการทางสายตาก็จำนวนมาก ทั้งนี้เทคโนโลยีบางชนิดไม่มีในเมืองไทย ทั้งนี้เนื่องจากการที่เครื่องมืออุปกรณ์แต่ละชิ้นมีราคาแพงต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งมีเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการทางสายตาไว้ดังต่อไปนี้ (วันทนีย์ พันธชาติ, 2543, นพพร เพียรพิกุล, 2530)

- * ไนต์บุ๊กคนตาบอด (Portable Notetakers) เป็นอุปกรณ์ที่คนตาบอดสามารถพกพาไปไหนมาไหน เพื่อทำงานนอกสถานที่ได้เช่นเดียวกับไนต์บุ๊กคนตาดี แต่มีลักษณะพิเศษคือเป็นพิมพ์เป็นแบบพิมพ์เบรลล์ และสามารถแปลงรหัสเบรลล์เป็นอักษรธรรมดาได้ มีลักษณะพิเศษคือ มีความสามารถอ่านออกเสียงได้ และมีฟังก์ชันการทำงานเหมือนเครื่องบันทึกส่วนบุคคล (Organizer) สามารถบันทึกการพิมพ์ได้เหมือนตัวประมวลคำ (Word processor) สามารถสั่งพิมพ์ได้

- * เครื่องรู้จำอักขระด้วยแสง (Optical Character Recognition) เครื่องนี้มีความสามารถ

ในการอ่านอักขระ และกราฟฟิกของสิ่งพิมพ์ โดยสามารถแปลงข้อมูลที่ป้อนเข้า (input) เป็นข้อมูล output ได้ 3 อย่างคือ ไฟล์คอมพิวเตอร์ เสียงพูดและอักษรเบรลล์

- * โปรแกรมอ่านหน้าจอ (Screen Reading Program) โปรแกรมนี้เป็นซอฟต์แวร์ที่สามารถแปลงไฟล์ คอมพิวเตอร์ ให้เป็นเสียงสังเคราะห์ เพื่ออ่านข้อความที่ปรากฏบนหน้าจอคอมพิวเตอร์

- * Braille Display เป็นชุดอุปกรณ์ที่ต่อพ่วงกับคอมพิวเตอร์ โดยผู้พิการทางสายตาสสามารถอ่านข้อมูล ที่ปรากฏบนหน้าจอได้จากอุปกรณ์ชิ้นนี้ ซึ่งจะแสดงผลออกมาเป็นอักษรเบรลล์

บริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา

ประวัติและที่มาของบริการ

การบริการสารสนเทศแก่ผู้พิการทางสายตามีพัฒนาการมายาวนาน ในศตวรรษที่ 19 เริ่มมีการใช้ระบบการอ่าน โดยการสัมผัสในประเทศญี่ปุ่น (Casey, 1971) และมีการพัฒนาต่อมาเรื่อยๆ

ในปี ค.ศ. 1868 Boston Public Library ประเทศสหรัฐอเมริกาได้จัดตั้งแผนกคนตาบอดขึ้น ในขณะที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษได้จัดบริการสารสนเทศแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยเป็น อักษรเบรลล์ขึ้นในปีเดียวกัน

หลังจากนั้นประเทศต่างๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริการสารสนเทศให้กับผู้พิการทางสายตามากขึ้น ทั้งในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ เช่น ในทวีปแอฟริกา The South African Library for the Blind ได้จัดตั้ง “replica in miniature of the National Library for the Blind in Britain” (Quoted, 1971) ซึ่งให้บริการแก่ ผู้พิการทางสายตาทั้งในประเทศแอฟริกาใต้ แอฟริกาตะวันตกเฉียงใต้ สวาซีแลนด์ แคมเบียและไนจีเรีย

โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน ได้จัดตั้งแผนกคนตาบอดและคนพิการทางกาย (Division for the Blind and Physically Handicapped) ทำหน้าที่ในการจัดหาวัสดุการอ่านในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือและวารสารในรูปแบบอักษรเบรลล์ เครื่องเล่นหนังสือแถบเสียง เป็นต้น

ความคิดในการจัดตั้งห้องสมุดแห่งชาติสำหรับคนตาบอดเริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1897 โดย John Russell Young จัดให้มีห้องสมุดสำหรับคนตาบอด ในขณะนั้นมีทรัพยากรที่ให้บริการประมาณ 500 เล่ม จนกระทั่งปี ค.ศ. 1931 รัฐสภาได้ออกพระราชบัญญัติ Pratt-Smoot Act ในสมัยของประธานาธิบดี Herbert Hoover โดยให้ห้องสมุดรัฐสภา ร่วมกับห้องสมุดอื่นๆ ในการเป็นศูนย์กลางระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาคอีก 19 แห่ง เพื่อให้บริการแก่คนตาบอด (นพพร เพียรพิกุล, 2530)

ในประเทศไทย มูลนิธิช่วยคนตาบอดแห่งประเทศไทย นอกจากการสงเคราะห์คนตาบอดให้ออกไปประกอบอาชีพ เลี้ยงตนเองแล้ว ยังให้เอื้อประโยชน์ให้กับผู้พิการทางสายตาในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่านหนังสือ จึงได้จัดตั้งห้องสมุด ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2520 โดยใช้ชื่อว่า

“ห้องสมุดคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย” ทั้งนี้เพื่อเป็นที่ระลึกแก่ Genevieve Caulfield ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มการศึกษาของคนตาบอด ในประเทศไทย และนำอักษรเบรลล์ มาเผยแพร่ให้คนไทยรู้จัก

อย่างไรก็ตามหลังจากที่โรงเรียนสอนคนตาบอดได้ถือกำเนิดขึ้นในเมืองไทย วงการห้องสมุดโรงเรียน สำหรับคนตาบอดจึงได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อให้บริการสารสนเทศแก่นักเรียนที่ต้องการสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้และ ความเพลิดเพลินเป็นสำคัญ

สถาบันบริการสารสนเทศที่ให้บริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาของไทย จึงเป็นห้องสมุด ศูนย์การศึกษาพิเศษ/โรงเรียนสอนคนตาบอดต่างๆ ในขณะที่ต่างประเทศ ห้องสมุดประชาชน เป็นแหล่งสารสนเทศที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ทรัพยากรสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา ปรากฏการณ์เช่นนี้ชี้ให้เห็นว่า การเปิดโอกาสสำหรับผู้พิการทางสายตา ของประเทศไทยยังน้อยกว่าในต่างประเทศ ทั้งนี้ห้องสมุดศูนย์การศึกษาพิเศษ/โรงเรียนสอนคนตาบอดจะให้บริการนักเรียน บุคลากรของสถาบันเป็นหลัก ในขณะที่ห้องสมุดประชาชน ผู้ใช้คือประชาชนทั่วไป

ลักษณะของบริการ

จากการศึกษาบริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาในประเทศไทย พบว่า ลักษณะของการบริการ เบื้องต้น มีลักษณะเช่นเดียวกับบุคคลปกติทั่วไปจะแตกต่างกันในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพของผู้พิการทางสายตา

บริการยืม-คืน

บริการยืมคืนทรัพยากรสารสนเทศ ถือเป็นบริการหลักสำหรับสถาบันบริการสารสนเทศ กล่าวคือ เป็นบริการที่ผู้พิการทางสายตาสามารถยืมหนังสือออกไปใช้ประโยชน์นอกสถาบันฯ เจกเช่นเดียวกับบุคคลปกติทั่วไป อย่างไรก็ตามรายละเอียดการให้บริการยืมคืนจะมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น ดังนี้

1. ระยะเวลาการยืม ระยะเวลาการยืมจะยาวนานกว่าระยะเวลาการยืมของบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัด ทางด้านการอ่านของผู้พิการทางสายตาที่ใช้เวลานานกว่าบุคคลปกติทั่วไป นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้ใช้เป็นนักเรียนที่ พิกการทางสายตาต้องการทรัพยากรสารสนเทศประเภท หนังสือเรียน ระยะเวลาการยืมจะเป็นหนึ่งภาคการศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ประโยชน์จากหนังสืออย่างเต็มที่

2. การค้นหาหนังสือ สำหรับคนปกติ การค้นหาหนังสือจะเป็นหน้าที่ของผู้ใช้เอง แต่สำหรับผู้พิการทางสายตา การค้นหาจะเป็นไปได้ใน 2 รูปแบบ ได้แก่ ผู้ใช้สามารถค้นหาเอง แต่จะเป็นวิธีการที่ช้า ทั้งนี้ผู้ใช้จะใช้เวลาสัมผัส อักษรเบรลล์ในการตรวจหา ส่วนอีกวิธีการหนึ่งก็คือ การแจ้งให้บรรณรักษ์เป็นผู้หาให้ ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการที่รวดเร็ว สะดวก และเหมาะในกรณีที่ผู้ใช้ทราบรายการทรัพยากรที่ต้องการอย่างแท้จริง

3. ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ เพื่อเป็นการสนับสนุนความเสมอภาคในการเข้าถึงสารสนเทศของผู้พิการทาง-สายตา สถาบันบริการสารสนเทศจะไม่มีกรเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าปรับใดๆ แก่ผู้ใช้ตรงกับแนวทางของ Share the Vision and The Library Association ของประเทศอังกฤษ (1996)

บริการจัดส่งเอกสาร

บริการจัดส่งเอกสาร ถือเป็นบริการสำคัญอีกบริการหนึ่งที่ทำให้ผู้พิการทางสายตาสามารถเข้าถึงสารสนเทศจากหลายแหล่ง สำหรับประเทศไทยผู้ให้บริการการจัดส่งเอกสารรายสำคัญ ได้แก่ ห้องสมุดคอลลีลด์เพื่อคนตาบอด-แห่งประเทศไทย ซึ่งจะให้บริการจัดส่งวารสารของห้องสมุด ได้แก่ Mittransit และ Naew Mai (Pillar, 1995) นอกจากนี้ผู้พิการทางสายตาก็ยังสามารถขอรับบริการจัดส่งเอกสารจากต่างประเทศได้ด้วย ทรัพยากรสารสนเทศที่จัดส่งส่วนมากจะอยู่ในรูปของหนังสืออักษรเบรลล์และหนังสือแถบเสียง

บริการจัดส่งเอกสาร เป็นบริการที่ไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น แม้ว่าจะมีการจัดส่งทางไปรษณีย์ก็ตาม ทั้งนี้การสื่อสารแห่งประเทศไทย ได้ยกเว้นค่าใช้จ่ายในการจัดส่งพัสดุไปรษณีย์ในกิจการของผู้พิการทางสายตา ทำให้การดำเนินงานในด้านการจัดส่งเอกสารไม่มีค่าใช้จ่ายในด้านการจัดส่ง

อย่างไรก็ตามบริการจัดส่งเอกสารในประเทศไทย ยังมีไม่มากนัก ทรัพยากรสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาก็มีน้อย ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากข้อจำกัดในการผลิต โดยเฉพาะการแปลงสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องให้อยู่ในรูปแบบอักษรเบรลล์และ/หรือบันทึกเสียงแถบเสียง ในขณะที่ในต่างประเทศ โดยเฉพาะในฮ่องกง สำนักพิมพ์จะส่งวารสาร/นิตยสารไปให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิมพ์หนังสืออักษรเบรลล์โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย นับได้ว่าเป็นความร่วมมือที่ช่วยให้ผู้พิการทางสายตาสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้ดี

ข้อควรตระหนักถึงในการจัดสถาบันบริการสารสนเทศ

ในการจัดสถาบันบริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา ทั้งที่เป็นคนตาบอดสนิทและ/หรือมองเห็นเลือนลาง มีข้อควรตระหนักถึงในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ (Share the Vision and The Library Association, 1996)

1. ที่ตั้งของสถาบัน สถาบันบริการสารสนเทศควรตั้งอยู่บริเวณที่การคมนาคมสะดวก มีรถประจำทางเข้าถึง ในกรณีที่สถาบันฯ ตั้งอยู่ในอาคารหลายชั้น สถาบันบริการสารสนเทศควรจะต้องอยู่บริเวณชั้นล่างสุด ทั้งนี้เพื่อลดอุปสรรคในการเข้าถึงของผู้ใช้
2. การเดินทาง สถาบันบริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา ควรจัดความช่วยเหลือให้แก่ผู้พิการทางสายตาในการเดินทางไปยังสถาบันฯ เช่น การจัดบริการอาสาสมัครให้การช่วยเหลือหรือจัดระบบ คมนาคมขนส่งภายในท้องถิ่น เป็นต้น
3. สัญลักษณ์ ป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ทั้งในและนอกสถาบันควรตั้งอยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสม

ในการออกแบบ พื้นผิวของสัญลักษณ์ต่างๆ ควรมีลักษณะด้าน ไม่เป็นเงา ตัวอักษรควรมีขนาดที่เหมาะสม ใช้ความแตกต่างของสีที่เหมาะสม

4. แผนที่ของอาคาร นอกเหนือจากการใช้สัญลักษณ์ในการบอกตำแหน่งต่างๆ แล้ว อาจมีการปรับเปลี่ยนใช้วิธีการอื่นได้ เช่น แผนที่ขนาดขยายของอาคารอาจไม่เหมาะสม ควรมีการนำแถบบันทึกเสียงมาช่วยผู้พิการทางสายตาให้สามารถเดินทางได้รอบอาคาร ในกรณีที่อาคารขนาดใหญ่ การใช้แผนที่นั้นสามารถช่วยให้ผู้พิการเดินทางตามชั้นต่างๆ ได้

5. การจัดวางในสถาบันฯ (layout) ลักษณะการจัดวางสำหรับสถาบันบริการสารสนเทศ สำหรับผู้พิการทางสายตา ควรยึดความง่ายเป็นสำคัญ ผู้พิการทางสายตาจะใช้ลักษณะของพื้นผิวและความแตกต่างช่วยในการพิจารณา สภาพแวดล้อม เช่น สีของพื้นกับสีของผนังอาคาร สีของเฟอร์นิเจอร์กับสีของผนังอาคาร เป็นต้น

6. ความปลอดภัย เพื่อความปลอดภัยในการใช้บริการ หากสถาบันฯ มีบันได ก็ควรมีขั้นบันไดที่เด่นชัด ส่วนบันไดขั้นสุดท้ายควรมีพื้นผิวที่หยาบ ประตูควรปิดอยู่เสมอ ไม่ควรเปิดทิ้งไว้ บริเวณที่เป็นกระจก ควรมีการแจ้งให้ทราบด้วยป้ายหรือแผ่นติดที่ชัดเจน บนพื้นควรมีสิ่งของเกะกะ

7. แสง การให้แสงที่พอเหมาะจะช่วยให้ผู้ที่มีมองเห็นเลือนลางสามารถเห็นได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การจัดแสงที่ไม่มีเงาตกกระทบบนหรือแสงจ้าจะเป็นผลดีแก่ผู้พิการทางสายตา เช่น การจัดชั้นวางหนังสือ ให้ขนานกับหน้าต่าง จะช่วยลดแสงจ้าลงได้ เป็นต้น

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาและข้อจำกัดของบริการ

ปัญหาของการบริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาในประเทศไทย ได้รับปัจจัยจากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ก่อให้เกิดข้อจำกัดในการให้บริการ และปัญหาในการให้บริการต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ทรัพยากรสารสนเทศมีไม่เพียงพอกับความต้องการ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากบุคลากรในการผลิตสื่อสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตามีไม่เพียงพอ อีกทั้งยังมีปัญหาในด้านงบประมาณ กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นการผลิตหนังสือ อักษรเบรลล์โดยใช้กระดาษปอนด์อย่างหนาต้องใช้ค่าใช้จ่ายมากกว่าหนังสือธรรมดา 5 เท่า ในขณะที่หนังสืออักษรเบรลล์ในรูป Thermoform จะมีต้นทุนที่สูงกว่ามาก ในประเทศออสเตรเลีย ในการผลิตหนังสืออักษรเบรลล์ที่เป็นต้นฉบับต้องเสียค่าใช้จ่ายในการผลิตถึง 6 ดอลลาร์ (Pillar, 1995) ซึ่งนับว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงมาก นอกจากนี้ในกรณีที่เทคโนโลยีต่างๆ ที่ช่วยในการอ่านของผู้พิการทางสายตา มีราคาสูงมาก

2. ปัญหาด้านบุคลากร ทั้งในเชิงคุณภาพและงบประมาณ เนื่องจากการผลิตสื่อสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาต้องใช้บุคลากรจำนวนมาก อีกทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีความรู้ในเรื่องอักษรเบรลล์เป็นอย่างดี ในขณะที่งบประมาณมีอยู่อย่างจำกัด บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้าน

นี้ก็มีน้อย ดังนั้นจึงทำให้ระบบไม่สามารถผลิตหนังสือได้ทันต่อความต้องการของผู้ใช้ นอกจากนี้ด้านการให้บริการแก่ผู้ใช้ บรรณารักษ์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์โดยตรง จึงทำให้ประสบปัญหาในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา

3. ปัญหาด้านกฎหมาย ในปัจจุบันนอกเหนือจากการผลิตสื่อสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาในรูปแบบหนังสือเรียน แบบเรียนแล้ว การผลิตสื่อสารสนเทศในรูปแบบอื่นยังมีไม่มากนัก ทั้งนี้ เป็นผลเนื่องมาจากกฎหมาย ด้านลิขสิทธิ์ที่หลายประเทศยังไม่ได้คำนึงถึง จึงกลายเป็นปัญหาที่จำกัดสิทธิ ในการเข้าถึงสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาในปัจจุบัน ปัจจุบันมีเพียงประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น ที่มีกฎหมายลิขสิทธิ์ที่ช่วยเหลือในการผลิตซ้ำทรัพยากร สารสนเทศในรูปแบบอักษรเบรลล์และหนังสือแถบเสียง สำหรับผู้พิการทางสายตา

แนวทางการแก้ไขปัญหา

เพื่อการบริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ผู้ศึกษาจึงได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้น ดังนี้

1. การแก้ไข ปัญหาด้านบุคลากร ควรมีการแก้ไขทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ กล่าวคือ ในเชิง-ปริมาณนั้น ควรมีการเพิ่มจำนวนบุคลากรภายใต้งบประมาณที่จำกัด โดยการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในฝ่ายอื่นๆ ให้มีความสามารถ ในการผลิตสื่อสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตาด้วย รวมถึงการวางแผนการประชาสัมพันธ์ เพื่อเชิญชวนบุคคลภายนอกเข้ามาเป็นอาสาสมัครช่วยในการผลิตสื่อมากขึ้น อันจะทำให้สามารถแก้ปัญหาจำนวนบุคลากรที่ขาดแคลนได้

ในการแก้ปัญหามูลค่าเชิงคุณภาพนั้น ควรมีการพิจารณานำผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการบริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา นอกจากนี้ควรมีการจัดส่งบุคลากรด้านช่างเทคนิคไปฝึกอบรมให้เกิดความชำนาญทั้งในและต่างประเทศ

2. ควรมีการศึกษาแนวทางใน การพัฒนาสถาบันบริการสารสนเทศในประเทศไทย โดยเปลี่ยนจุดเน้นจากสถาบันบริการสารสนเทศในสถาบันการศึกษาให้ออกมาอยู่ในห้องสมุดประชาชน ซึ่งเป็นแหล่งสารสนเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้

3. ควรมีการจัดตั้ง เครือข่ายสารสนเทศอย่างเป็นทางการ เพื่อสนับสนุนการใช้ทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันของสถาบันบริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา อันจะทำให้ผู้พิการทางสายตาสามารถเข้าถึงสารสนเทศได้มากขึ้น

4. ควรมีการสนับสนุนการ วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับบริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา เพื่อพัฒนาบริการสารสนเทศในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยศึกษาดังแต่ระบบการผลิตสื่อสารสนเทศไปจนถึงการเผยแพร่สารสนเทศ

5. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ ความต้องการและพฤติกรรมสารสนเทศของผู้พิการทางสายตา

ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมากที่สุด สามารถนำข้อมูลนำมาปรับใช้กับการบริการสารสนเทศแก่ผู้พิการทางสายตาได้เป็นอย่างดี

6. ควรมีการพิจารณาความช่วยเหลือในด้าน กฎหมายลิขสิทธิ์ แก่ผู้พิการทางสายตา ให้ผู้พิการทางสายตา สามารถเข้าถึงสารสนเทศได้เท่าเทียมโดยปราศจากอุปสรรคในการเข้าถึงสารสนเทศ

7. สนับสนุนให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันในการบริการสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานเอกชน เช่น สำนักพิมพ์ ผู้ค้าขายสารสนเทศ เป็นต้น

8. การวางแผนทางในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้ผู้พิการทางสายตานอกวัยเรียน ถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะสนับสนุนแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับบุคคลผู้ด้อยโอกาสทางสายตา

เอกสารอ้างอิง

- Casey, G. M. (1971). Service to the handicapped and institutionalized. *Library Trends* 2 (20) : 350-366.
- Keeffe, J. (1995). Screening for impaired vision book 1 assessment of low vision in developing countries. Melbourne: University of Melbourne. อ้างถึงใน อารีย์ เพลินชัยวานิช. (2542). รายงานการประเมินโครงการนักเรียนตาบอดเรียนร่วมกับนักเรียนปกติในโรงเรียนเรียนร่วมของโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชานุอุปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย. โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชานุอุปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่. 128 หน้า.
- Massiss, B. E. (1982). Library service for the blind and physically handicapped : An International approach. Vol. 2. Munchen : K. G. Saur.
- Pillar, C. (1995). Library services for blind and vision impaired people in Asia. *Asian Libraries* 4 (2) : 53-62.
- Share the Vision and The Library Association. (1996). Library and information services for visually impaired people: National guidelines. London: Library Association.
- Thylefors, B. (1992). Present challenges in the global prevention of blindness. *Australian and New Zealand Journal of Ophthalmology* 20 : 89-94. Quoted in Pillar, C. (1995). Library services for blind and vision impaired people in Asia. *Asian Libraries* 4 (2) : 53-62.

Walling, L. L. and Karrenbrock. (1993). Disabilities, children and libraries: Mainstreaming, service in public libraries and school library media centers. Englewood, Colorado : Library Unlimited.

Williamson, K., Schauder, D. and Bow, A. (2000). The potentialities of on-line services for blind and vision.

impaired people. Information research 5 (4) (Online). Available: <http://www.shef.ac.uk/~is/publications/infres/paper79.html>

ดนนท์ ศุภภัทรานนท์. (2527). การวิเคราะห์ความต้องการของคนตาบอดที่มีต่อบริการของห้องสมุดคอลฟิลด์เพื่อคนตาบอดแห่งประเทศไทย. ปรินญานินพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

นพพร เพียรพิกุล. (2530). ปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการอ่านของเด็กในโรงเรียนสอนคนตาบอด. วิทยานิพนธ์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประชาสงเคราะห์, กรม, คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ, สำนักงาน. (2537). กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534. ในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ.

วันทนี พันธ์ชาติ. (2543). เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนพิการ (ระบบออนไลน์). แหล่งที่มา <http://kanchanapisek.or.th/kp9/articles/IT-disweb.th.html>

สามัญศึกษา, กรม, การศึกษาเพื่อคนพิการ, กอง. (2543). ปี พ.ศ. 2542 เป็นปีการศึกษาเพื่อคนพิการ. วารสารกองการศึกษาเพื่อคนพิการ 1 (1) : 7-21.

อารีย์ เพลินชัยวานิช. (2542). รายงานการประเมินโครงการนักเรียนตาบอดเรียนร่วมกับนักเรียนปกติในโรงเรียนเรียนรวมของโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่. รายงานการวิจัย. โรงเรียนสอน คนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่. 128 หน้า.

การแก้ปัญหาหนังสือค้าง (Backlog) ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในยุคระบบ ห้องสมุดอัตโนมัติ

สุปิยา ศรีภักย์

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์ได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานของห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก ด้วยระบบที่ทำงานแบบครบวงจร (Integrated System) หรือที่เรียกกันว่าระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (Library Automation) งานวิเคราะห์หมวดหมู่ทรัพยากรสารสนเทศห้องสมุดเป็นระบบงานย่อยหนึ่ง ภายในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ซึ่งส่วนมากใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ห้องสมุดส่วนใหญ่ยังประสบกับปัญหาหนังสือค้างวิเคราะห์จำนวนหนึ่ง ซึ่งสาเหตุมาจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ งบประมาณ หนังสือบริจาคจำนวนมาก บุคลากรที่มีจำนวนจำกัด หรือความซับซ้อนของขั้นตอนในการปฏิบัติงาน เป็นต้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องแก้ปัญหานี้โดยวิเคราะห์ให้หมดไป เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงทรัพยากรที่เป็นประโยชน์เหล่านี้โดยอาศัยเครือข่ายระหว่างห้องสมุด ด้วยการใช้วิธีการถ่ายโอนข้อมูลรายการ (Copy catalogue) จากแหล่งสารสนเทศต่างๆ แล้วนำมาปรับใช้กับระบบห้องสมุดของตน แหล่งสารสนเทศที่สามารถถ่ายโอนข้อมูลรายการเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ได้แก่ OCLC (Online Computer Library Center), OhioLink, Chulalinet, CMUNET เป็นต้น โดยการทำเช่นนี้ช่วยทำให้ห้องสมุดสามารถลดจำนวนของหนังสือค้างวิเคราะห์ลงไปได้

Backlog Resolution Among the University Library in the Library Automation Age.

Supiya Srikanlaya

Nowadays most University libraries are dominated by the computers run under the integrated library system, or the other name called library automation system. The classification section is one part of that package system. Nevertheless, most libraries still face with the problem of the backlog which causes users can not use some useful materials. There are many factors such budget, many donated books, limited staff, complicated work process, etc. These make catalogue librarians have to find a way to solve the problem. Thus, they utilize library network among university library both in and out country to transfer catalog information or we can call it copy catalogue and adapt some in accordance with their own library system. This can reduce the number of backlog in the library. They are CCLC (Online Computer Library Center), OhioLink, Chulalinet, CMUNET, etc.

การแก้ปัญหาหนังสือค้าง (Backlog) ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในยุคระบบ ห้องสมุดอัตโนมัติ

สุปิยา ศรีกัลยา *

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานห้องสมุด โดยเฉพาะห้องสมุดมหาวิทยาลัยเกือบทุกแห่งจะมีลักษณะเป็นห้องสมุดอัตโนมัติ มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการทรัพยากรสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง และครบวงจร ตั้งแต่ระบบการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ระบบการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการสืบค้น ระบบควบคุมวารสาร ระบบยืม - คืน และระบบอื่นๆ ตามที่ห้องสมุดจัดบริการ โดยเชื่อมต่อระบบกับผู้ใช้ด้วยเทคโนโลยีเครือข่ายและโทรคมนาคม ทำให้การดำเนินงานห้องสมุดรวดเร็วขึ้น สามารถจัดระบบสารสนเทศ นำออกให้บริการแก่ผู้ใช้ได้รวดเร็ว และมีปริมาณมากขึ้น

ปัญหาหนังสือค้างในห้องสมุดมหาวิทยาลัย

หนังสือค้าง (Backlog หรือ Book Arreages) หมายถึง หนังสือที่ยังไม่ได้รับการวิเคราะห์หมวดหมู่ และทำรายการสืบค้นไว้ ไม่ว่าจะเป็นการทำบัตรรายการ หรือลงฐานข้อมูล อาจเป็นหนังสือที่ห้องสมุดได้รับบริจาคหรือจัดซื้อเข้าเป็นจำนวนมาก หนังสือเหล่านี้จะถูกแยกชั้นขึ้นไว้เพื่อรอการดำเนินการ นานกว่า 1 ปี และอยู่ในสภาพที่ยังให้บริการไม่ได้ กล่าวโดยสรุปก็คือ หนังสือค้างเกิดจากจำนวนหนังสือที่จัดหาเข้ามาในห้องสมุดมีปริมาณมากกว่าจำนวนหนังสือที่ผ่านการวิเคราะห์หมวดหมู่ออกไป จำนวนหนังสือค้างจะมีมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับอัตราการจัดหาเข้ามาในห้องสมุดและระยะเวลาที่ใช้ในขั้นตอนการรอวิเคราะห์หมวดหมู่ (Burger, 1992 : 466) สาเหตุสำคัญที่ทำให้การจัดหาหนังสือเข้าห้องสมุดมีปริมาณมาก และการไม่สามารถวิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือที่จัดหาเข้ามาในห้องสมุดให้แล้วเสร็จในกระบวนการงานปกติได้ มีดังนี้

1. งบประมาณ

ห้องสมุดมหาวิทยาลัยที่มีงบประมาณในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศเพิ่มขึ้นหรือได้รับเงินอุดหนุนจากแหล่งเงินทุนอื่นๆ จึงทำให้มีการจัดหาหนังสือได้จำนวนมาก โดยเฉพาะหนังสือภาษาต่างประเทศ ส่งผลกระทบถึงระยะเวลารอเข้ากระบวนการวิเคราะห์หมวดหมู่และทำรายการสืบค้น เพราะไม่สามารถดำเนินการวิเคราะห์หมวดหมู่ให้เสร็จภายในขั้นตอนการปฏิบัติงานปกติ ทำให้มีหนังสือรอการวิเคราะห์หมวดหมู่เป็นระยะเวลามากกว่า 1 ปี และถูกเก็บเป็นหนังสือค้าง

* บรรณารักษ์ ระดับ 6 ฝ่ายพัฒนาทรัพยากรและวิเคราะห์สนเทศ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. หนังสือบริจาค

หนังสือบริจาค เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งของการเกิดหนังสือค้าง ในห้องสมุดที่มีหนังสือบริจาคจำนวนมาก และไม่ได้กำหนดนโยบายการรับบริจาคที่ชัดเจนในด้านเนื้อหา และจำนวนฉบับซ้ำ การลงทะเบียนหนังสือบริจาคทุกเล่มที่ได้รับเข้ามาโดยไม่ได้พิจารณาคัดเลือกเนื้อหาให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่ง Macleod and Lloyd (1994 : 8) เห็นด้วยว่า หนังสือบริจาค และหนังสือภาษาต่างประเทศเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดหนังสือค้าง

ห้องสมุดมหาวิทยาลัย จึงต้องมีการกำหนดนโยบาย คัดจำหน่ายหนังสือบริจาคบางส่วนที่เนื้อหาไม่มีประโยชน์ หรือมีประโยชน์น้อยต่อผู้ใช้ออกก่อนส่งให้งานวิเคราะห์หมวดหมู่ดำเนินการจะสามารถลดหนังสือค้างได้ส่วนหนึ่ง หนังสือค้างบางส่วนอาจมีเนื้อหาเป็นที่ต้องการของผู้ใช้ จึงต้องมีการกำหนดประเภทของหนังสือโดยระบุให้ชัดเจนว่าหนังสือประเภทใดบ้างที่จะคัดออกตลอดจนกำหนดขั้นตอนให้เหมาะสมกับระบบการปฏิบัติงาน

3. บุคลากร

เมื่อหนังสือจากงานจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ส่งมาให้งานวิเคราะห์หมวดหมู่ดำเนินการ แต่บรรณรักษ์ไม่สามารถวิเคราะห์หมวดหมู่และทำการการสืบค้นแล้วเสร็จได้ทั้งหมด ยังมีหนังสือค้างรอดำเนินการอยู่อีก ซึ่งสาเหตุส่วนหนึ่งมาจากบุคลากร เช่น การที่บรรณรักษ์ไม่มีความถนัดในเนื้อหาวิชาในระดับลึกที่จะกำหนดหัวเรื่องได้ ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์หมวดหมู่ได้ การขาดความชำนาญในการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือในหมวดหมู่นั้น เพราะไม่ได้มีการกำหนดสาขาวิชาหรือกลุ่มสาขาวิชาให้บรรณรักษ์รับผิดชอบแน่นอนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นการที่บรรณรักษ์ปฏิบัติงานหลายหน้าที่ ทำให้มีเวลาวิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือน้อยลง ก็เป็นสาเหตุส่วนหนึ่งของความล่าช้าในการวิเคราะห์หมวดหมู่ จึงทำให้หนังสือบางส่วนกลายเป็นหนังสือค้างเก่าเก็บในที่สุด

4. ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์หมวดหมู่และทำการการสืบค้นหนังสือแต่ละเล่ม รวมทั้งการสร้างฐานข้อมูลอาจมีขั้นตอนมากเกินความจำเป็น หรือใช้มาตรฐานการลงรายการหนังสือในระดับการลงรายการที่ละเอียดมากเกินไป ทำให้หนังสือบางเล่มที่มีรายละเอียด ซึ่งยากต่อการลงรายการได้รับการดำเนินการช้า และบางเล่มอาจต้องเก็บไว้ก่อน เพื่อรอพิจารณาการลงรายการ และในที่สุดก็กลายเป็นหนังสือค้าง

นอกจากนี้ หนังสือที่ไม่มีบัตรรายการสำเร็จรูป (Catalogue In Print - CIP) ทำให้บรรณรักษ์ต้องเสียเวลาในการพิจารณาเลือกลงรายการหนังสือ และพิจารณากำหนดหัวเรื่องเอง การถ่ายโอนข้อมูล (Copy catalogue) หนังสือที่ไม่มีรายการในฐานข้อมูล การใช้เวลาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ถ่ายโอนก่อนนำมาปรับใช้ในห้องสมุด รวมถึงช่วงเวลาที่ปรับเปลี่ยนมาใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ทำให้งานวิเคราะห์หมวดหมู่และทำการการสืบค้นหยุดชะงักลงช่วงหนึ่ง และบรรณรักษ์ทำงานช้าลงในระยะแรกๆ ที่เริ่มใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ช่วยในการปฏิบัติงาน เนื่องจากยังไม่คุ้นเคย ทั้งนี้จำนวนคู่มือและเครื่องมือที่ไม่พอเพียงหรือชำรุด ก็สามารถทำให้การปฏิบัติงานช้าลงด้วย

ความหมายของระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (Library Automation) เป็นระบบสารสนเทศระบบหนึ่งที่ใช้คอมพิวเตอร์บันทึกข้อมูลงานต่างๆ ของห้องสมุดอย่างต่อเนื่อง ครบวงจร แล้วเชื่อมต่อกับผู้ใช้ด้วยเทคโนโลยีเครือข่ายและโทรคมนาคม ซึ่งทำให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นและเรียกข้อมูลที่ต้องการนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระบบออนไลน์ (สมพิศ คุณศรีพิทักษ์. 2539 : 8)

การแก้ปัญหาหนังสือค้างในงานวิเคราะห์หมวดหมู่ โดยการใช้ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ

ในยุคที่มีการนำระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (Library Automation System) มาใช้ในงานสร้างฐานข้อมูลของห้องสมุด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เช่น INNOPAC, DYNIX, VTLS, HORIZON และการใช้ US MARC เป็นมาตรฐานการลงรายการระเบียบบรรณานุกรมต่างๆ ในฐานข้อมูลของห้องสมุดซึ่งยึดถือหลักเกณฑ์การลงรายการของ AACR 2 ที่ครอบคลุมถึงการเลือกและการนำเสนอข้อมูลในรายการของห้องสมุด (Catalog entry) วิธีการลงรายการที่เปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของผู้แต่งที่เป็นบุคคล หรือนิติบุคคล รูปแบบการลงรายการสิ่งพิมพ์ของ US MARC จะกำหนดรหัสในการลงรายการแทนรายการบรรณานุกรม เพื่อแสดงถึงสิ่งพิมพ์ในรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกันและสามารถค้นหาค่าที่ปรากฏในเขตข้อมูล (Field) ต่างๆ ได้ โดยมี Tag แต่ละหมายเลขแทนค่าเขตข้อมูล เช่น

Tag 100	เป็นเขตข้อมูลที่บ้านทึกชื่อผู้แต่งเป็นบุคคล
Tag 110	เป็นเขตข้อมูลที่บ้านทึกชื่อผู้แต่งเป็นนิติบุคคล
Tag 111	เป็นเขตข้อมูลที่บ้านทึกรายการที่เป็นการประชุม นิทรรศการ งานแสดงสินค้า เทศกาล การแข่งขัน
Tag 245	เป็นเขตข้อมูลที่บ้านทึกรายการชื่อเรื่อง และการแจ้งความรับผิดชอบ
Tag 250	เป็นเขตข้อมูลที่บ้านทึกรายการเกี่ยวกับครั้งที่พิมพ์
Tag 260	เป็นเขตข้อมูลที่บ้านทึกสถานที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ปีที่พิมพ์
Tag 300	เป็นเขตข้อมูลที่บ้านทึกรายการของบรรณลักษณ์ ได้แก่ จำนวนหน้า ภาพประกอบของหนังสือ
Tag 440	เป็นเขตข้อมูลสำหรับรายการชื่อบุคคลที่เป็นชื่อเรื่อง
Tag 500	เป็นเขตข้อมูลที่บ้านทึกรายการหมายเหตุทั่วไป
Tag 504	เป็นเขตข้อมูลที่ใช้สำหรับงานที่มีบรรณานุกรม หรือรายการอ้างอิงอื่นๆ
Tag 600	เป็นเขตข้อมูลที่ใช้บ้านทึกรายการเพิ่มหัวเรื่อง - ชื่อบุคคล
Tag 610	เป็นเขตข้อมูลที่ใช้บ้านทึกรายการเพิ่มหัวเรื่อง - นิติบุคคล
Tag 650	เป็นเขตข้อมูลที่บ้านทึกรายการเพิ่มหัวเรื่อง - หัวเรื่องทั่วไป
Tag 651	เป็นเขตข้อมูลที่บ้านทึกรายการเพิ่มหัวเรื่อง - ชื่อทางภูมิศาสตร์

Tag 700 เป็นเขตข้อมูลที่บันทึกการเพิ่มสำหรับชื่อบุคคล

Tag 710 เป็นเขตข้อมูลที่บันทึกการเพิ่มสำหรับชื่อนิติบุคคล

ฯลฯ

นอกจากนั้น ยังมีเขตข้อมูลอื่นๆ ให้เลือกใช้เพิ่มเติมได้อีกตามความเหมาะสมหรือความต้องการของแต่ละห้องสมุด ทั้งนี้การใช้เขตข้อมูลจะสามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลอื่นๆ ได้รับข้อมูลจากแหล่งบรรณานุกรมต่างๆ ที่อยู่ในรูปแบบ MARC และรับข้อมูลที่แปลงผัน (Convert) จากโปรแกรมสำเร็จรูปในงานห้องสมุด โปรแกรมต่างๆ ได้ เช่น ฐานข้อมูลที่ใช้โปรแกรม Micro CDS/ISIS ที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่เคยใช้มาก่อน

ดังนั้น ระบบการทำงานของห้องสมุดอัตโนมัติที่ใช้ในงานสร้างฐานข้อมูล จึงเป็นหนทางที่จะสามารถใช้แก้ปัญหาหนังสือค้างที่รอการวิเคราะห์หมวดหมู่ และทำการการสืบค้นที่เกิดจากสาเหตุใดก็ตาม โดยพิจารณาคัดเลือกหนังสือค้างที่ยังเป็นที่ต้องการใช้ของผู้ใช้บริการเข้ากระบวนการวิเคราะห์หมวดหมู่ โดยวิธีการถ่ายโอนข้อมูลรายการ (Copy catalogue) จากฐานข้อมูลเครือข่ายอื่นๆ หรือเก็บรายการข้อมูลจากฐานข้อมูลของห้องสมุดอื่น (Catalogue control)

ความหมายของเครือข่ายห้องสมุด

เครือข่ายห้องสมุด (Library network) หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันระหว่างห้องสมุด เพื่อให้บริการข้อสนเทศแก่ผู้ใช้ได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ มีการร่วมกันจัดระบบให้สามารถถ่ายเทและแลกเปลี่ยนข้อสนเทศซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์สูงสุดในการแบ่งปันการใช้ทรัพยากรของแต่ละห้องสมุด โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน (สมเกียรติ อ่อนวิมล. 2541 : 7) ระบบเครือข่ายห้องสมุดนี้ได้แก่

1. ฐานข้อมูลของ OCLC (Online Computer Library Center) หรือฐานข้อมูลสำเร็จรูปซีดีรอม (CD-ROM)
2. ฐานข้อมูล OhioLink
3. ฐานข้อมูลเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทย เช่น ฐานข้อมูลจุฬาลินเน็ต (Chulalinet) ฐานข้อมูลซีเอ็มยูเน็ต (CMUNET) ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

OCLC (Online Computer Library Center)

OCLC เป็นองค์กรเครือข่ายห้องสมุดระดับนานาชาติ ที่มีฐานข้อมูลบรรณานุกรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก ตั้งอยู่ ณ รัฐโอไฮโอ ประเทศสหรัฐอเมริกา มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สนับสนุนและส่งเสริมการเข้าถึงสารสนเทศจากห้องสมุดต่างๆ ทั่วโลก
2. สร้างฐานข้อมูลบรรณานุกรม โดยความร่วมมือของสมาชิก
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการทำรายการและการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
4. ลดค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงสารสนเทศ

ฐานข้อมูลของ OCLC ที่สำคัญ คือ

1. ฐานข้อมูล World Cat เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรมที่ใหญ่ที่สุดในโลก ระบุแหล่งที่มีสารสนเทศ มีระเบียบบรรณานุกรมมากกว่า 37 ล้านระเบียบ เป็นระเบียบของหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง และโสตทัศนวัสดุต่างๆ โดยครอบคลุมความรู้ทุกสาขาวิชา ห้องสมุดสามารถเข้าถึง World Cat ได้โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รูปแบบการลงรายการใน World Cat ใช้ US MARC เป็นมาตรฐานในการลงรายการบรรณานุกรม

2. OCLC Cat CD for Windows เป็นฐานข้อมูลย่อย แยกมาจาก World Cat เป็นแผ่น CD-ROM ที่บรรจุฐานข้อมูล 10 ฐาน แต่ละฐานข้อมูลจะมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งห้องสมุดสามารถบอกรับเป็นสมาชิกแต่ละฐานข้อมูล ฐานข้อมูลทั้ง 10 ฐาน ดังนี้

1. ชุดการทำรายการหนังสือใหม่
2. ชุดการทำรายการหนังสือเก่า
3. ชุดการทำรายการหนังสือก่อน ค.ศ. 1900
4. ชุดการทำรายการสิ่งพิมพ์ต่อเนื่อง
5. ชุดการทำรายการหนังสือกฎหมาย
6. ชุดการทำรายการหนังสือแพทย์
7. ชุดการทำรายการหนังสือดนตรี
8. ชุดการทำรายการโสตทัศนวัสดุ และแฟ้มคอมพิวเตอร์
9. ชุดการทำรายการหนังสือภาษาสเปน
10. ชุดแฟ้มหลักฐานของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน

OhioLink (Ohio Library and Information Network)

OhioLink เป็นความร่วมมือของห้องสมุดวิทยาลัย มหาวิทยาลัยและห้องสมุดรัฐโอไฮโอ ในการจัดทำเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ และรวมทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่าย สะดวกในการเข้าถึงและการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

OhioLink ให้บริการอาจารย์ นักศึกษา บุคลากร และนักวิจัยอื่นๆ ที่เป็นสมาชิกของสถาบัน โดยผ่านระบบเครือข่ายห้องสมุดภายในมหาวิทยาลัย และทางอินเทอร์เน็ต OhioLink อนุญาตให้เข้าถึงรายการห้องสมุด (Library item) มากกว่า 31 ล้านรายการ ในปัจจุบันสัปดาห์รายการกลางของ OhioLink ประกอบด้วยระเบียบข้อมูลหลัก (Master records) มากกว่า 8 ล้านระเบียบจากห้องสมุด 80 สถาบัน รวมถึงวัสดุห้องสมุดที่เป็นแถบคลื่น (Spectrum) ทางด้านกฎหมาย การแพทย์ และเอกสารพิเศษ ผู้ใช้ภายนอกสามารถเข้าถึงสัปดาห์รายการกลางของ OhioLink โดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะผู้ใช้ที่เป็นสมาชิกของ OhioLink สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลงานวิจัยอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งทรัพยากรเต็มรูป (Full-text resources) ได้

ซีเอ็มยูเน็ต (CMUNET)

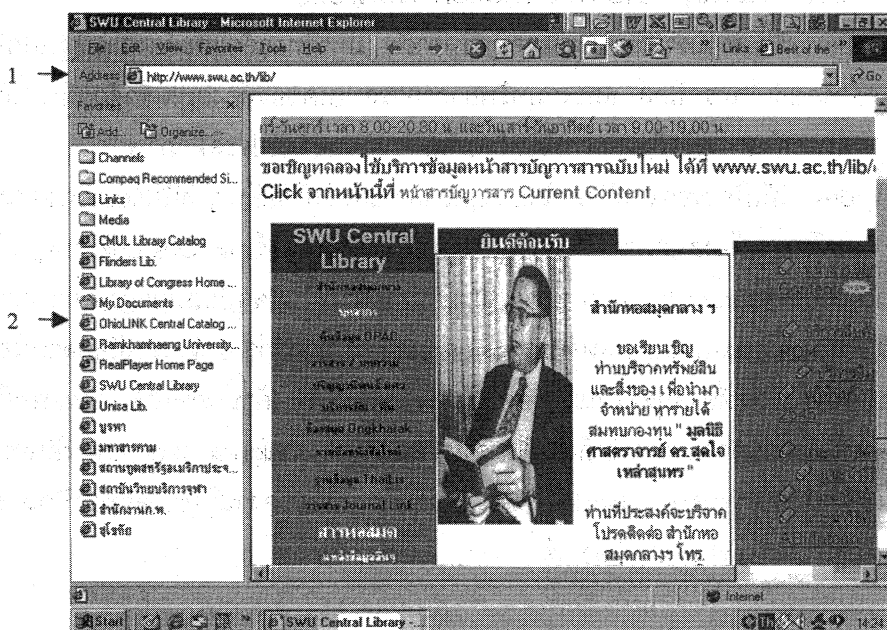
CMUNET เป็นระบบเครือข่ายห้องสมุดอัตโนมัติของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ปฏิบัติงานในเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ผู้ใช้สามารถสืบค้นสารสนเทศของสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่จาก CMUL OPAC (Chiang Mai University Library Online Public Access Catalog) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ที่มีบริการในห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะ สถาบัน และศูนย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป INNOPAC สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ให้บริการ CMUL OPAC ในแบบ World Wide Web หรือ WEBOPAC และแบบ Text ผู้ใช้สามารถใช้บริการสืบค้นข้อมูลได้ทั้งที่ห้องสมุดกลาง ห้องสมุดคณะ สถาบัน ศูนย์ และภายนอกห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จุฬาลินเน็ต (Chulalinet)

Chulalinet เป็นเครือข่ายระบบห้องสมุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดทั้งระบบของจุฬาเข้าด้วยกัน ให้บริการอาจารย์ นิสิต และบุคลากรในมหาวิทยาลัย รวมทั้งบุคลากรภายนอกมหาวิทยาลัยให้เข้าถึงข้อมูลที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะ/สถาบันทุกแห่งในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยผ่าน Online Public Access Catalog ปัจจุบันมีข้อมูลประมาณ 4,000,000 รายการ ทั้งที่เป็นหนังสือ วารสาร และงานวิจัย จุฬาลินเน็ตเป็นเครือข่ายงานห้องสมุดอัตโนมัติแห่งแรกที่เกิดขึ้นของประเทศไทย

ตัวอย่าง การสืบค้นข้อมูลจากเครือข่ายห้องสมุด

1. การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล OhioLink Central Catalog โดยผ่าน Home page ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

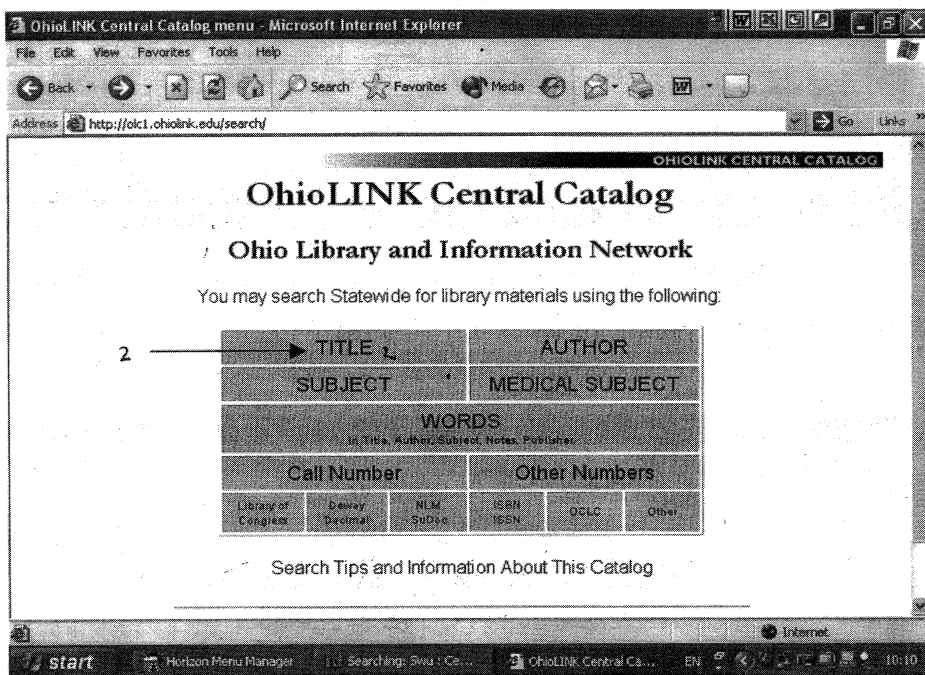

1.1 การเข้าสู่ฐานข้อมูล OhioLink สามารถทำได้ 2 วิธี คือ

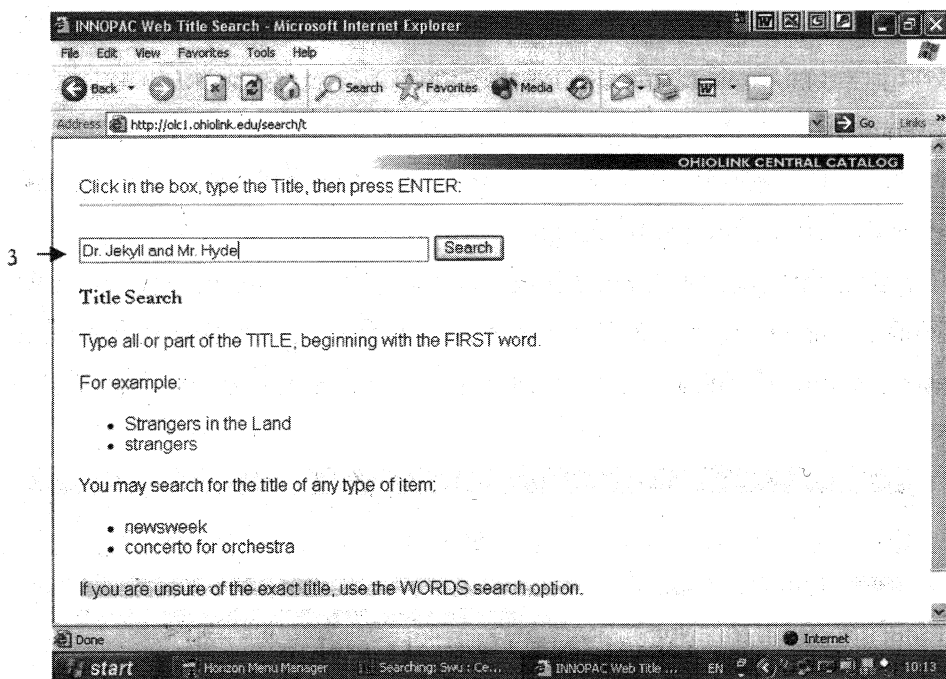
1.1.1 พิมพ์ชื่อเว็บไซต์ <http://olcl.ohiolink.edu/search/> ลงบนแถบ Address แล้วกด Enter หรือ

1.1.2 คลิกที่ OhioLink Central Catalog ซึ่งบันทึกเก็บไว้ที่ Favorites เพื่อความสะดวกรวดเร็วเมื่อต้องการสืบค้นข้อมูล

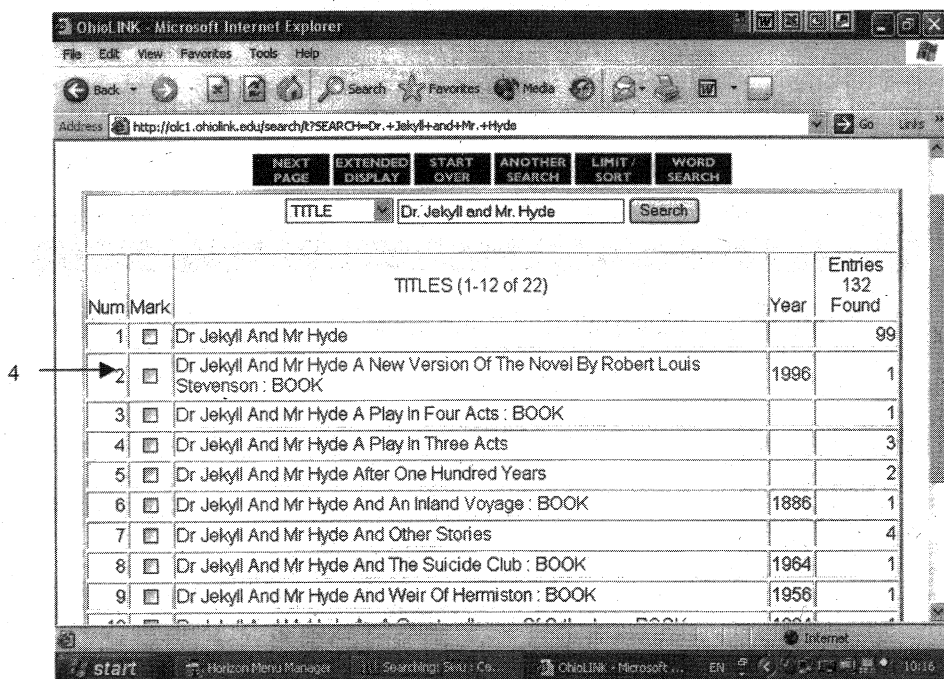
จะปรากฏหน้าจอ OhioLink Central Catalog สามารถสืบค้นสารสนเทศในท้องสมุดโดยใช้ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หัวเรื่อง หัวเรื่องทางการแพทย์ ค่าที่ปรากฏในชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง ชื่อหัวเรื่อง หมายเหตุ เลขหมู่หนังสือหมวด LC, DDC, NLM และจำนวนเลขอื่นๆ ตามที่ปรากฏหน้าจอดังนี้

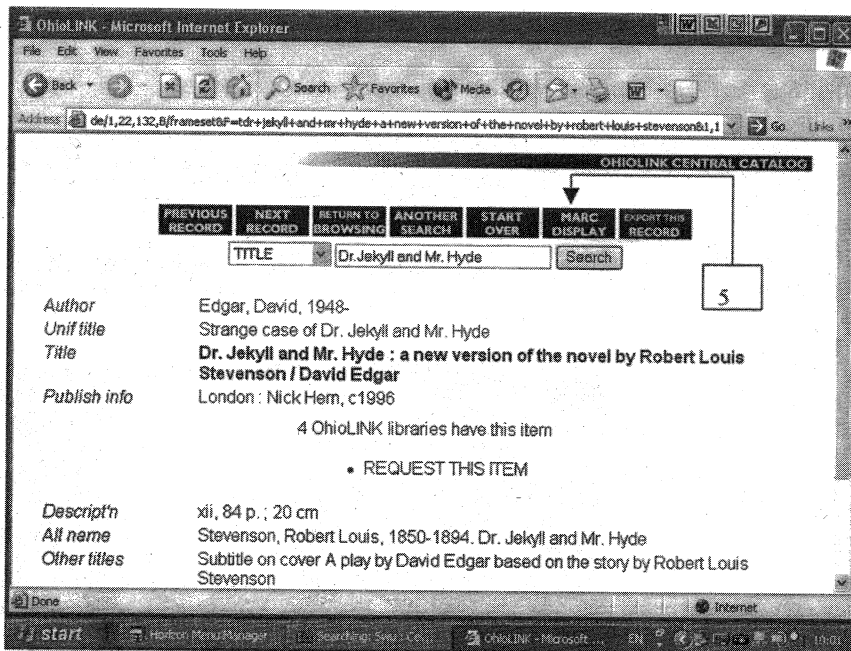
1.2 คลิกที่ Title เมื่อต้องการสืบค้นชื่อหนังสือที่ต้องการ จะปรากฏหน้าจอ ดังนี้

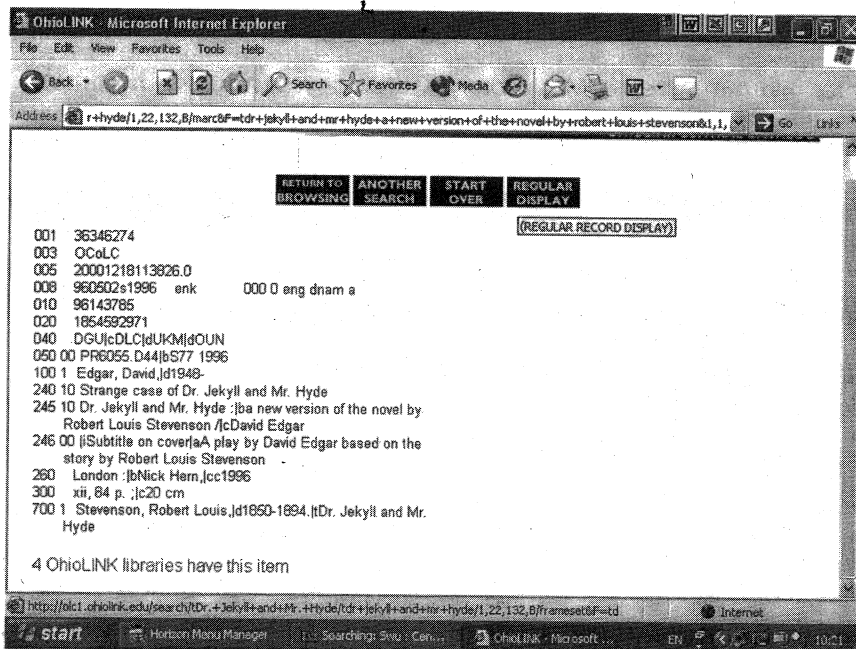
1.3 พิมพ์ชื่อหนังสือ Dr. Jekyll and Mr. Hyde ดังตัวอย่าง แล้วคลิกที่ search หรือ กดEnter หน้าจอจะแสดงรายชื่อหนังสือ เรียงตามลำดับอักษร ดังนี้

1.4 คลิกที่รายชื่อหนังสือที่ต้องการ ตามตัวอย่าง คลิกที่รายการที่ 2 จะปรากฏหน้าจอ ดังนี้

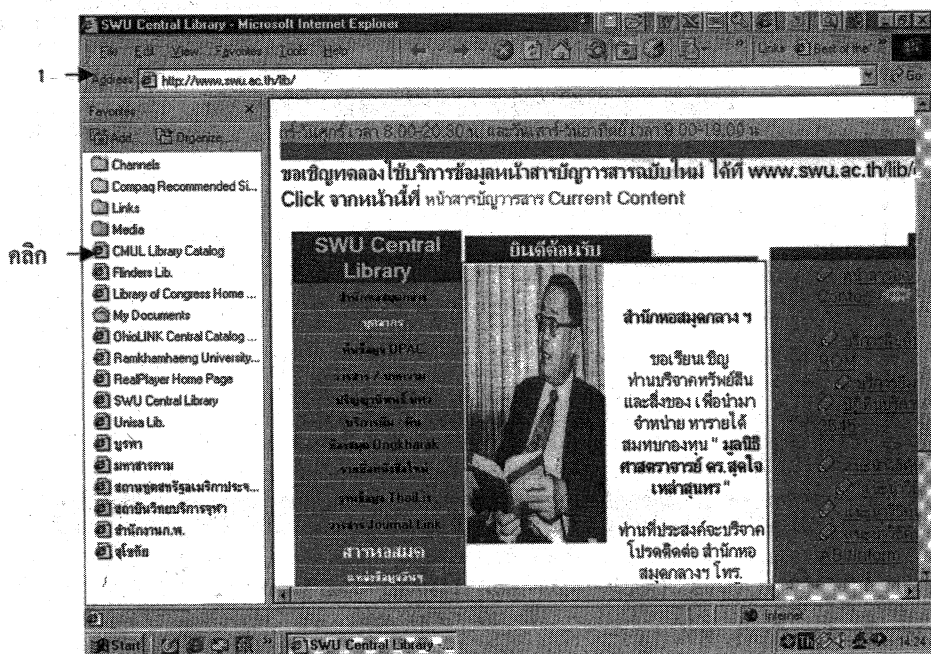
1.5 คลิกที่ MARC Display เมื่อต้องการให้แสดงรายการ ระเบียบบรรณานุกรมในรูปแบบ MARC จะปรากฏหน้าจอ ดังนี้

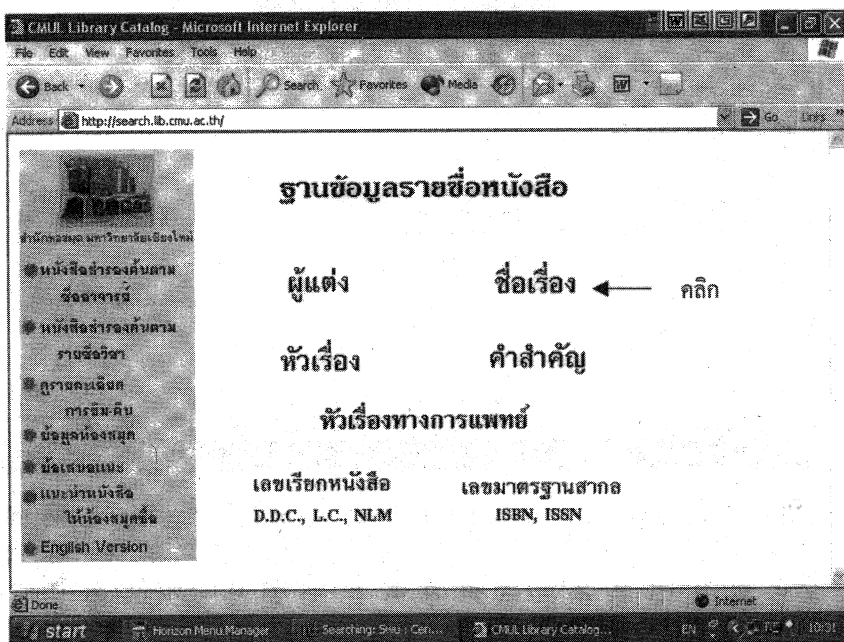
MARC Bibliographic Record จากระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ของ OhioLink

1.6 พิมพ์ผล (Printout) ระเบียบบรรณานุกรมในรูปแบบ MARC นำไปตรวจสอบกับตัวเล่มหนังสือที่กำลังวิเคราะห์หมวดหมู่ เพื่อปรับปรุงเขตข้อมูล (Field) ใน Tag ต่างๆ หรือเปรียบเทียบหัวเรื่องเฉพาะสาขาวิชา เลขหมวดหมู่หนังสือในห้องสมุดของตนต่อไป

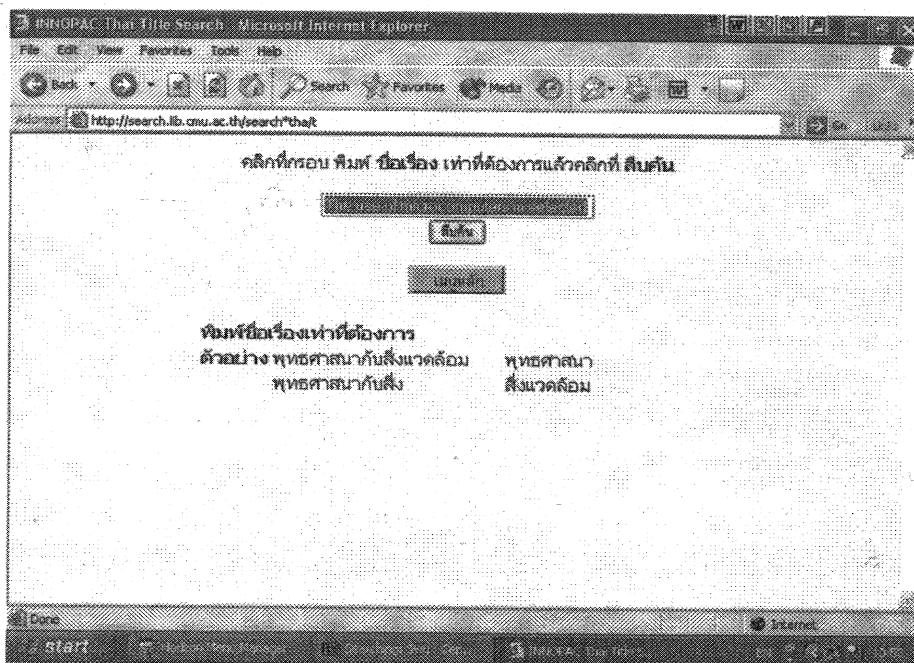
2. การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล CMUL Library Catalog โดยผ่าน Home page ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2.1 พิมพ์ชื่อเว็บไซต์ [http : // search. lib. CMU.ac.th/](http://search.lib.cmu.ac.th/) ลงบนแถบ Address แล้วกด Enter หรือคลิกที่ [e](#) CMUL Library Catalog เที่ยงใหม่ ซึ่งบันทึกเก็บไว้ที่ Favorites เพื่อความสะดวกรวดเร็วเมื่อต้องการสืบค้นข้อมูลจะเข้าสู่หน้าจอ CMUL Library Catalog ดังนี้

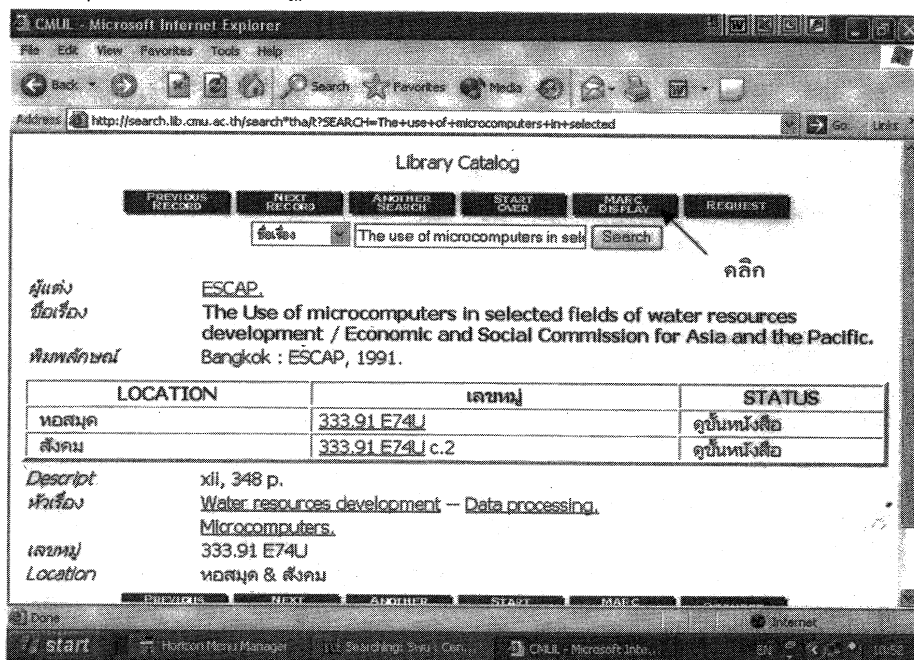
2.2 คลิกที่ชื่อเรื่อง เมื่อต้องการสืบค้นข้อมูล โดยใช้ชื่อเรื่อง จะเข้าสู่หน้าจอ ดังนี้

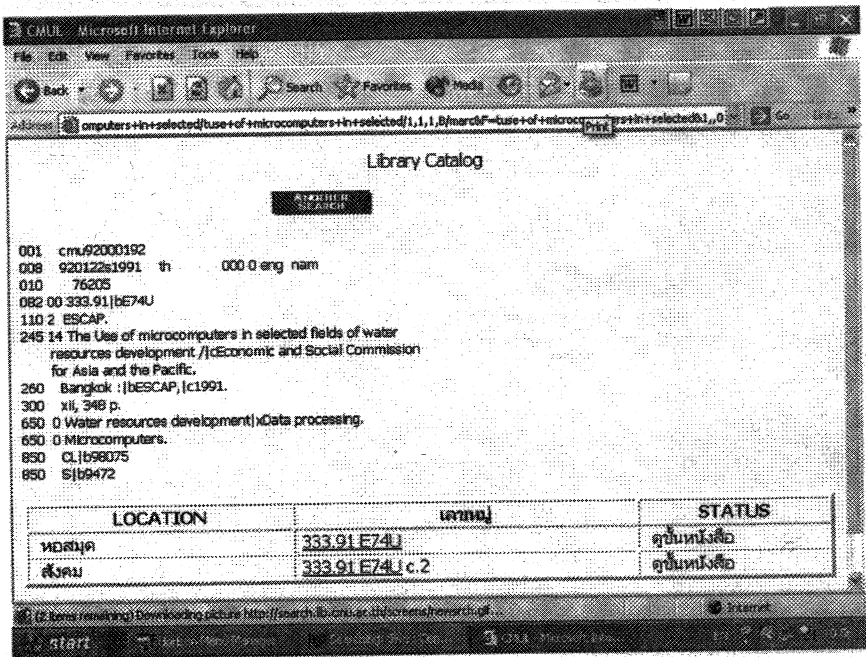
2.3 คลิกที่กรอบชื่อเรื่อง

2.4 พิมพ์ชื่อหนังสือที่ต้องการสืบค้น ดังตัวอย่างชื่อหนังสือ

The use of microcomputers in selected ลงในกรอบชื่อเรื่อง แล้วคลิกที่สืบค้น เครื่องจะค้นหารายชื่อหนังสือที่ต้องการสืบค้นในฐานข้อมูล เมื่อพบจะแสดงรายชื่อหนังสือ พร้อมรายการบรรณานุกรม ตามที่ปรากฏหน้าจอ ดังนี้

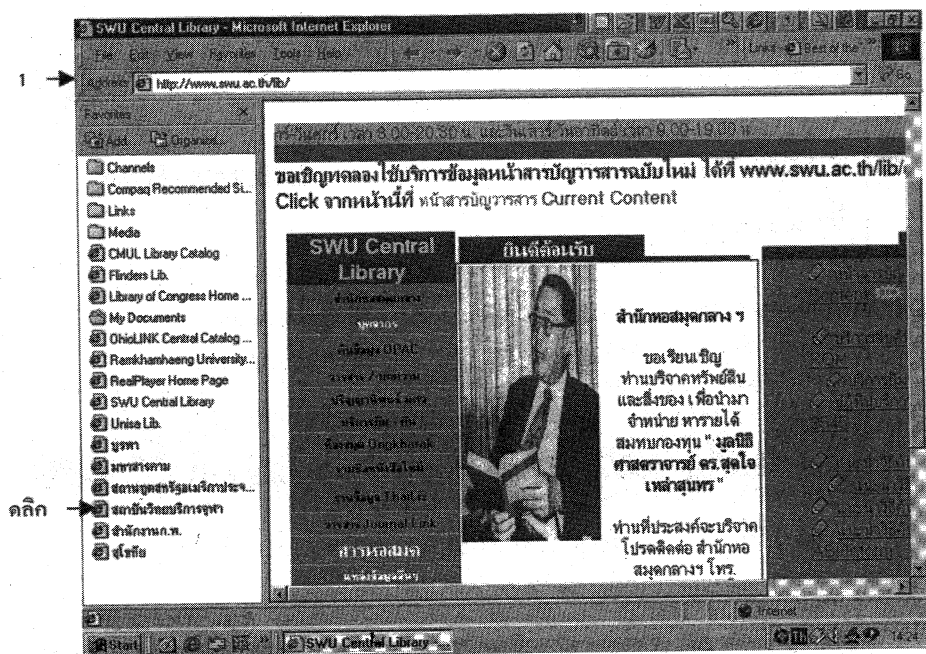

2.5 คลิกที่ MARC Display เมื่อต้องการให้แสดงระเบียบบรรณานุกรมในรูปแบบ MARC เครื่องจะแสดงผลข้อมูลตามต้องการ ดังนี้

2.6 เมื่อปรากฏหน้าจอแสดงระเบียบบรรณานุกรมในรูปแบบ MARC สามารถพิมพ์ผล (Print out) ไปตรวจสอบกับตัวเล่มหนังสือที่กำลังวิเคราะห์หมวดหมู่ เพื่อปรับปรุงเขตข้อมูล (Field) ใน Tag ต่างๆ หรือเปรียบเทียบหัวเรื่องเฉพาะสาขาวิชา เลขหมวดหมู่หนังสือในห้องสมุดของตนต่อไป

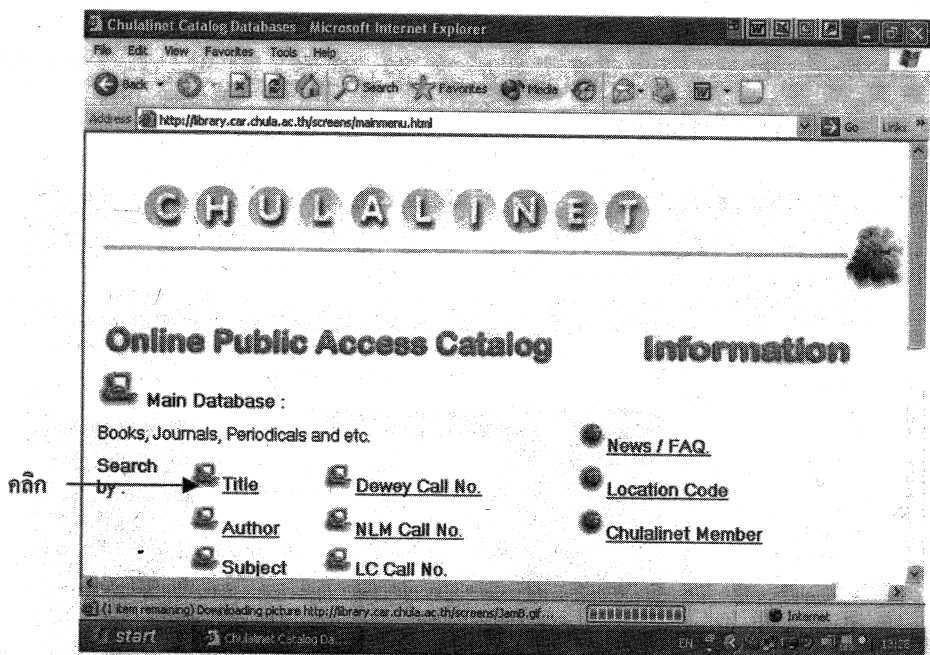
3. การสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูล Chulalinet โดยผ่าน Home page ของสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

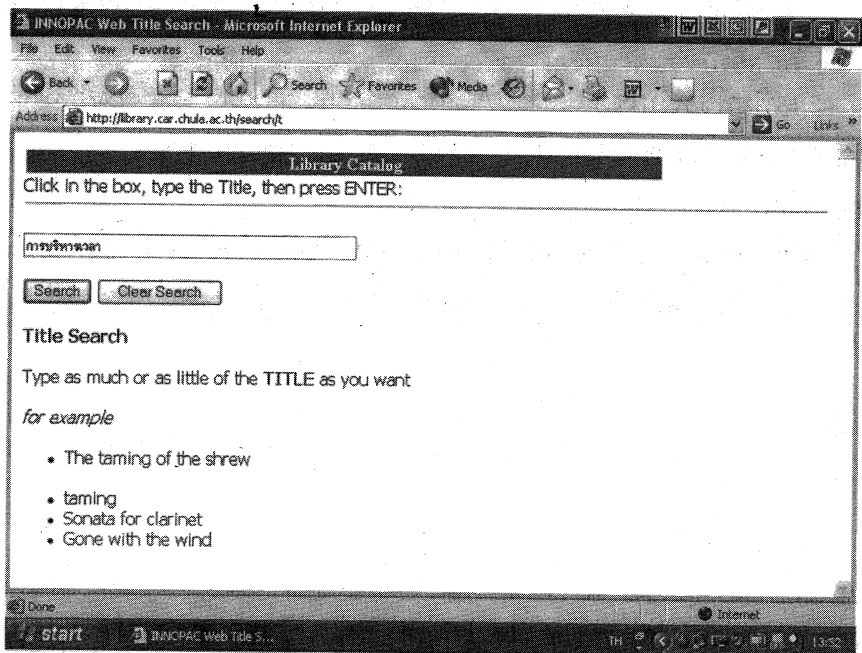
3.1 พิมพ์ชื่อเว็บไซต์ <http://library.car.chula.ac.th/screens/mainmenu.html> ลงบนแถบ Address แล้วกด Enter เมื่อปรากฏหน้าจอ CU Digital Library

คลิกที่ Library Catalog

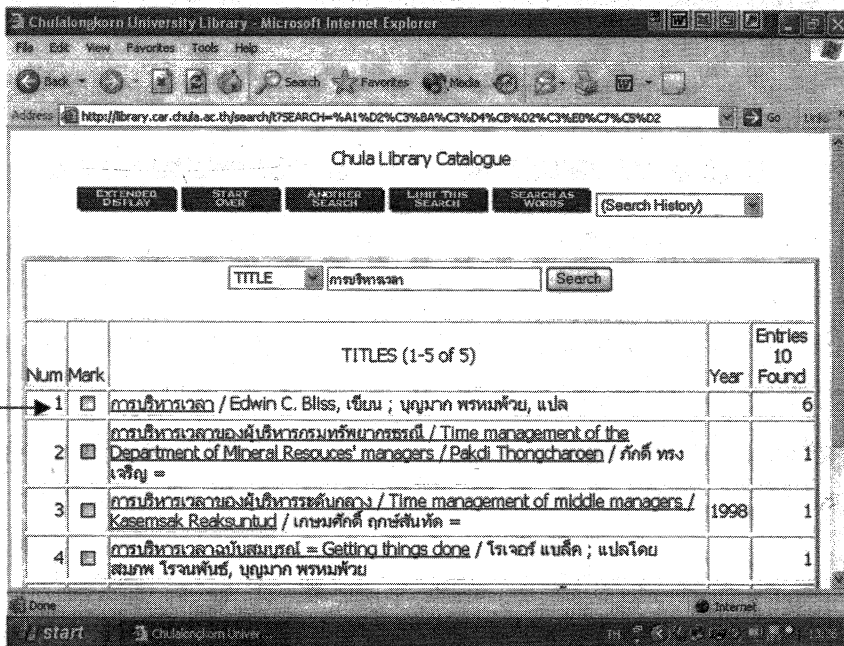
หรือ คลิกที่ ☐ สถาบันวิทยบริการจุฬาฯ ซึ่งบันทึกเก็บไว้ที่ Favorites เพื่อความสะดวกรวดเร็วเมื่อต้องการสืบค้นข้อมูลจะเข้าสู่หน้าจอ ดังนี้

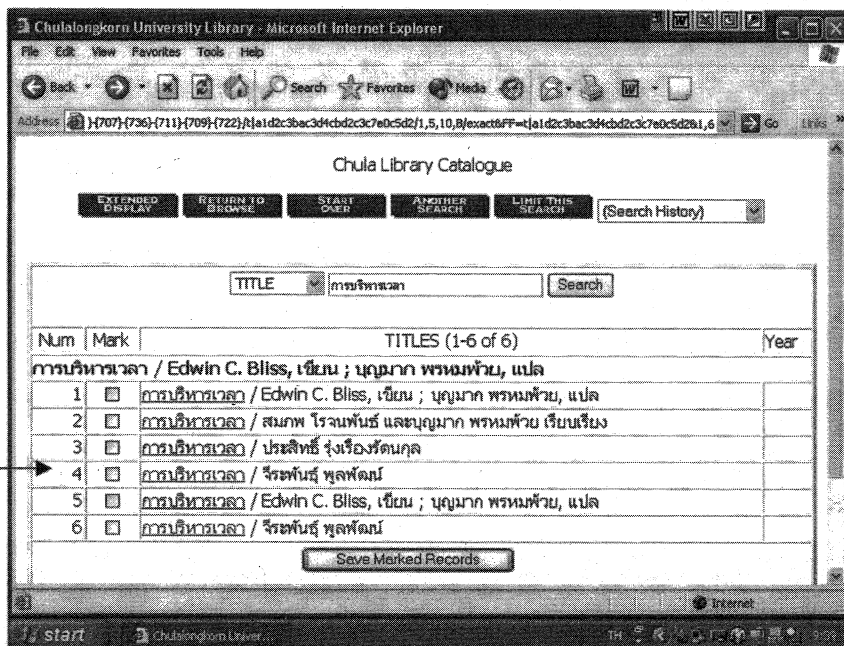
3.2 คลิกที่ชื่อเรื่อง เมื่อต้องการสืบค้นข้อมูล โดยใช้ชื่อเรื่อง จะเข้าสู่หน้าจอ ดังนี้

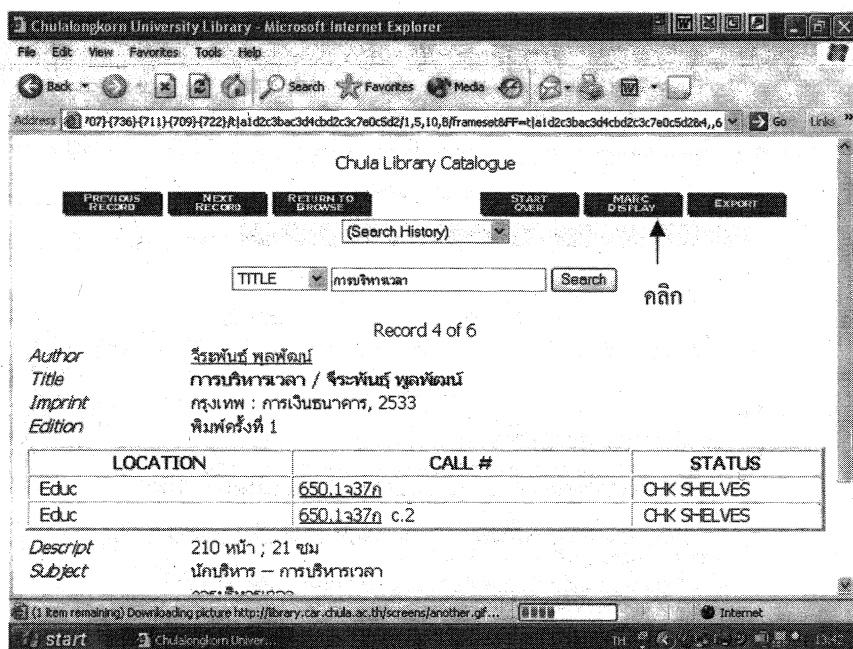
3.3 คลิกที่กรอบชื่อเรื่อง พิมพ์ชื่อหนังสือที่ต้องการสืบค้น ดังตัวอย่างชื่อหนังสือการบริหารเวลา ลงในกรอบชื่อเรื่อง แล้วคลิกที่ search เครื่องจะค้นหารายชื่อหนังสือที่ต้องการสืบค้นในฐานข้อมูล เมื่อพบจะแสดงรายชื่อหนังสือ เรียงตามลำดับอักษรตามที่ปรากฏหน้าจอ ดังนี้

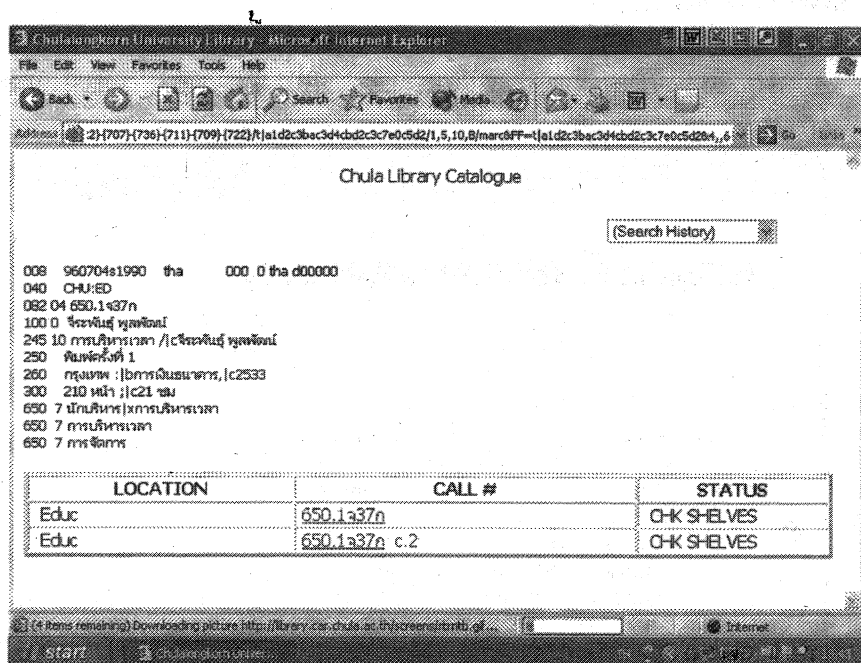
3.4 คลิกที่ การบริหารเวลา รายการที่ 1 ซึ่งมี 6 ชื่อเรื่อง เครื่องจะแสดงรายชื่อหนังสือ เรื่อง การบริหารเวลา ทั้งหมด

3.5 คลิกรายชื่อหนังสือที่ต้องการ ดังตัวอย่าง คลิก รายการที่ 4 เครื่องจะแสดงรายชื่อ หนังสือ พร้อมรายการบรรณานุกรม ตามที่ปรากฏหน้าจอ ดังนี้

3.6 คลิกที่ MARC Display เมื่อต้องการให้แสดงระเบียบบรรณานุกรมในรูปแบบ MARC เครื่องจะแสดงผลข้อมูลตามต้องการ ดังนี้

3.7 เมื่อปรากฏหน้าจอแสดงระเบียบบรรณานุกรมในรูปแบบ MARC สามารถพิมพ์ผล (Print out) ไปตรวจสอบกับตัวเล่มหนังสือที่กำลังวิเคราะห์หมวดหมู่ เพื่อปรับปรุงเขตข้อมูล (Field) ใน Tag ต่างๆ หรือเปรียบเทียบหัวเรื่องเฉพาะสาขาวิชา เลขหมวดหมู่หนังสือในห้องสมุดของตนต่อไป

สรุป

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ทำให้เกิดความร่วมมือกันได้ในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Sharing resources) โดยเฉพาะการทำงานวิเคราะห์หมวดหมู่ทรัพยากรห้องสมุด สามารถทำได้รวดเร็วขึ้นด้วยการถ่ายโอนข้อมูล (Copy catalogue) หรือคัดลอกข้อมูลที่สมบูรณ์จากฐานข้อมูลบรรณานุกรม เช่น OCLC และฐานข้อมูลเครือข่ายห้องสมุดในประเทศไทย นอกจากนี้ไม่มีข้อมูลที่ตรงกันบรรณารักษ์จะต้องวิเคราะห์หมวดหมู่หนังสือ และทำรายการสืบค้น ตามกระบวนการของงานวิเคราะห์หมวดหมู่ทรัพยากรห้องสมุด การทำงานด้วยระบบห้องสมุดอัตโนมัตินี้เองทำให้สามารถดำเนินการนำหนังสือออกให้บริการแก่ผู้ใช้ได้รวดเร็วทันต่อความต้องการ ลดจำนวนหนังสือค้าง (Backlog) หรือไม่มีเลย แต่อย่างไรก็ดีการถ่ายโอนข้อมูลจากฐานข้อมูลบรรณานุกรมนี้ห้องสมุดจะต้องมีนโยบายภายใน (Internal policy) เพื่อควบคุมมาตรฐาน (Authority control) ของการลงรายการ เพื่อให้บรรณารักษ์ทุกคนทำงานในแนวทางเดียวกัน

บรรณานุกรม

- จิราพรรณ สวัสดิพงษ์. (2545). เอกสารแนะนำทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการประเภทต่างๆ : ชุด CMUL OPAC. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด.
- นันทพร แก้วบูชา. (2531). การดำเนินงานเกี่ยวกับหนังสือค้างในขั้นตอนงานทำบัตรรายการ และจัดหมู่หนังสือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญพิชา ไชยราช. (2543, มกราคม - เมษายน). "OCLC : เครือข่ายห้องสมุดและการบริการ," บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 18 (1) : 1 - 14.
- รัชนิกร อินเล็ก สิริพร วิธินันท์กิตต์ และอุทัยวรรณ ศิริเลิศ. (2539). รูปแบบที่เหมาะสมในการลดจำนวนหนังสือค้างรอการวิเคราะห์หมวดหมู่ และทำบัตรรายการของห้องสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น : สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมเกียรติ อ่อนวิมล. (2541). รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษากับผลกระทบต่อห้องสมุดในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2541 และการประชุมทางวิชาการ เรื่อง ห้องสมุดในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง วันที่ 27 - 29 พฤศจิกายน 2541 ณ หอประชุมโรงเรียนสตรีวิทยา. กรุงเทพฯ : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, หน้า 7 - 10.
- สมพิศ คูศรีพิทักษ์. (2539). ระบบห้องสมุดอัตโนมัติและเครือข่ายห้องสมุดทางวิชาการในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

สุนีย์ กาศจำรุธ. (2539, ธันวาคม). "ห้องสมุดในยุคโลกาภิวัตน์ : การวิเคราะห์ทรัพยากรห้องสมุดและทำบัตรรายการ", บรรณศาสตร์. 11 (2) : 93 - 98.

หว่า - เว, ลี. (2542). ความร่วมมือระหว่างห้องสมุดและการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุด...รูปแบบของ OhioLink เรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดยฉันทนา ชานูพานิชย์ ในเอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง การใช้ทรัพยากรร่วมกันและการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุด ระหว่างวันที่ 1 - 20 สิงหาคม 2542. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. 2542. หน้า 28 - 32.

Burger, Robert H. (1992, Oct.). "Computer - Assisted Theory Building in Library Technical Services : Toward a General Theory of Cataloging Backlog Dynamics," Library Resources & Technical Services. 36, 4 : 461 - 469.

MacLeod, Judy and Kim Lloyd. (1994, Jan.). "A Study of Music Cataloging Backlogs," Library Resources & Technical Services. 28 (1) : 7 - 15.

OhioLink. (2002). The Ohio Library and Information Network Overview (Online). Available : <http://WWW.OhioLink.edu/search/>.

ประสบการณ์การฝึกอบรมและดูงานหน่วยงาน บริการสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

รังสิมา เพ็ชรเม็ดใหญ่

บทความนี้เป็นการนำเสนอผลการเข้าร่วมฝึกอบรมด้านการบริการและบริหารจัดการสารสนเทศ โดยรัฐบาลจีนจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีให้แก่บุคลากรด้านสารสนเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน หน่วยงานบริการสารสนเทศ ด้านวิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นหน่วยงานประเภทหนึ่งที่มีความสนใจและให้ความสำคัญจากระดับผู้นำสูงสุด ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ของรัฐบาลจีน โดยทั้งนี้มียัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี ไปเป็นฐานความรู้ที่สำคัญด้านหนึ่งในการพัฒนาประเทศเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ ตามนโยบาย 4 ทันสมัย คือ การเกษตร การอุตสาหกรรม การทหาร และวิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี ห้องสมุดด้านวิทยาศาสตร์ในสาขาต่างๆ ถูกปฏิรูป จัดการ บริหาร และส่งเสริมโดยหน่วยงานระดับกระทรวงต่างๆ ของประเทศ ทำให้ห้องสมุดสามารถดำเนินงานบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในรูปเครือข่าย มีอาคารที่สวยงามทันสมัย อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้า

Experiences from the Information Service and Management Workshop / Training Course : 2002 Beijing, China

Rungsima Petchmedyai

This article aims to present information concerned in the Workshop / Training Course which was held by Ministry of Science and Technology, People Republic of China During 12 - 25 August 2002 at the Institute of Scientific and Technical Information of China (ISTIC). The main objective of this workshop was to introduce to China's achievement in the development of Information Technology and to promote exchange and cooperation between China and ASEAN countries in the field of Scientific and Technical Information.

ประสบการณ์การฝึกอบรมและดูงานหน่วยงาน บริการสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์ & เทคโนโลยี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

รังสิมา เพ็ชรเม็ดใหญ่ *

การฝึกอบรม และสัมมนา เชิงปฏิบัติการ เรื่อง การบริหารจัดการและการบริการสารสนเทศ
สำหรับกลุ่มประเทศอาเซียน (Information Service and Management Workshop/Training
Course for ASEAN Countries) 12 - 25 สิงหาคม 2545

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ส่งเสริมในเรื่อง
ความร่วมมือระหว่างประเทศโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนากลุ่มอาเซียน ด้วยการจัดให้มี
การฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ในหัวข้อต่างๆ เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1991 เป็นต้นมา
โดยให้หน่วยงานที่ชื่อ สถาบันสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติจีน (The Institute
of Scientific and Technical Information of China, ISTIC) เป็นหน่วยงานที่จัดการและประสาน
งาน ด้วยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเสริมสร้างความร่วมมือในสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศในกลุ่ม
ประเทศอาเซียนให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

ISTIC เป็นหน่วยงานประเภท ศูนย์สารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับชาติ
ภายใต้กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นสมาชิกของ ยูเนสโก ภายใต้โปรแกรม
IFAP, ASTINFO และ FID

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในปี 2002 ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการนำเสนอถึง
ความสำเร็จในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และบริการของสาธารณรัฐประชาชนจีน และเพื่อ
เป็นการส่งเสริมความร่วมมือและแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศจีน กับกลุ่มประเทศอาเซียนโดยเฉพาะ
ในสาขาสารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ ได้รับความ
เห็นชอบจากการประชุมครั้งที่ 2 ของคณะกรรมการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างประเทศ
จีน-อาเซียน ในเดือนตุลาคม 2544

หัวข้อเรื่องการฝึกอบรมและประชุมเชิงปฏิบัติการ

การบริหารจัดการและการบริการสารสนเทศ

ระยะเวลา

12 - 25 สิงหาคม, 2545 (14 วัน)

* ผู้เชี่ยวชาญ 1 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ศูนย์บริการสารสนเทศทางเทคโนโลยี

สถานที่

สถาบันสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติจีน (ISTIC)

เลขที่ 15 ถนนฟู่ซิง กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐประชาชนจีน

วัตถุประสงค์

- เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดทำสารสนเทศระบบดิจิทัล และร่วมกันใช้แหล่งทรัพยากรสารสนเทศ
- เพื่อแลกเปลี่ยนกลยุทธ์และปัญหาในการสร้างแหล่งสารสนเทศ
- เพื่อให้เห็นข้อสรุปและเห็นภาพรวมในระดับประเทศของการจัดการสารสนเทศ
- เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจีน กลุ่มประเทศอาเซียน ในการร่วมกันสร้างแหล่งสารสนเทศ ทั้งแบบทวิภาคี และ แบบพหุภาคีร่วมกัน

กิจกรรม

- การบรรยาย สรุปได้ในหัวข้อหลักดังนี้
- การบริหารแหล่งทรัพยากรสารสนเทศและการให้บริการ
- การจัดตั้งห้องสมุดดิจิทัลแห่งชาติ
- กลยุทธ์ในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการแบ่งปันทรัพยากร
- แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้เข้าฝึกอบรมจากกลุ่มอาเซียน
- เยี่ยมชมหน่วยงานบริการสารสนเทศของประเทศจีน
- การท่องเที่ยวดูทัศนียภาพของกรุงปักกิ่ง และกรุงเซี่ยงไฮ้

ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม

ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรม ในครั้งนี้มี 23 คน จาก 8 ประเทศกลุ่มอาเซียน ยกเว้น มาเลเซีย และสิงคโปร์ (ไทย 3 คน จากหน่วยงานในสังกัด กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) และผู้เข้าฝึกอบรมต้องจัดเตรียมเอกสารเพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนในหัวข้อ ประสบการณ์ในการทำงานหรือรายงานระดับประเทศ ในหัวข้อต่อไปนี้

- นโยบายสารสนเทศระดับชาติ
- องค์กร และการให้บริการสารสนเทศ
- ระบบสารสนเทศ และเครือข่าย
- การจัดการทรัพยากรสารสนเทศ
- การตลาดสารสนเทศ

สถานที่ติดต่อ

Ms. Yangying ZHAO, Director

Training Center of Postgraduates

ISTIC P.O. Box 3827 NO.15, Fuxing Road, 100338 Beijing, P.R. China

E-mail zhaoyl@istic.ac.cn

การบรรยาย รวมมี 10 หัวข้อ ได้แก่

- สถานการณ์ใหม่สำหรับการให้บริการสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์
(The New Situation of the Science and Technology Information Service)
- อิทธิพลของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศที่มีผลต่อการให้บริการสารสนเทศ
(Influence of Computer and Information Technology on Information Service)
- ความสามารถการแข่งขันด้านปัญญา : ความท้าทายและโอกาส
(Competitive Intelligence : Opportunity and Challenge)
- ความปลอดภัย ด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการสื่อสารต่อเครือข่ายสารสนเทศ
(ICT Security of Network Information Resources)
- นโยบายและกรอบโครงสร้างมาตรฐานสำหรับห้องสมุดดิจิทัล
(Framework of Digital Library Standards and Guidelines)
- ระบบมาตรฐานเทคโนโลยีสารสนเทศของจีน : มาตรฐานที่สำคัญต่อห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
(China IT Standardization & Key Standards Related to E-Library)
- นโยบายในการจัดตั้งและบริการของหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์
(Construction and Service of Scientific Policy Platform)
- การพัฒนาการศึกษา และฝึกอบรมสาขาสารสนเทศศาสตร์
(Development of Education & Training in Information Science)
- ความร่วมมือและการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ในระดับนานาชาติของจีน (International Cooperation and Development of Science and Technology in China)
- การสำรวจกลุ่มผู้ใช้ในหน่วยงานวิชาการจีน ในแง่ การสืบค้นและการประเมินอินเทอร์เน็ต
(Searching & Evaluating of Internet : Chinese Academic User Survey.)

จากหัวข้อบรรยายต่างๆ 10 หัวข้อนั้น มีความน่าสนใจที่ผู้บรรยายมีความรู้อย่างแท้จริง ให้ข้อมูลค่อนข้างละเอียดลึกซึ้งมาก (นำเสนอโดยเอกสารแบบ Power Point ที่มีความยาวค่อนข้างมาก สูงสุดมีความยาว 200 แผ่น)

หัวข้อการบรรยาย สรุปได้เป็น 2 แนวทางใหญ่ๆ คือ

1. เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ที่เกี่ยวข้องกับงานบริการสารสนเทศ
2. การบริหารจัดการและการบริการสารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ความรู้ที่นำเสนอ ถือว่าเป็นเรื่องใหม่ ทันสมัย เมื่อเทียบกับความรู้จากซีกโลกตะวันตก อีกทั้งจีนสามารถประยุกต์ทฤษฎีและความรู้ต่างๆ ให้เกิดผลงานที่สัมฤทธิ์ผลได้ชัดเจน เช่น หลักการบริหารจัดการที่เชื่อว่าความสามารถการแข่งขันด้านปัญญา (Competitive Intelligence) ถูกนำไปใช้ในบริษัท วันพัน ดาตา ในการวางแผนกลยุทธ์ต่างๆ จนเกิดผลงานเป็นรูปธรรม

การเยี่ยมชม ผู้จัดการฝึกอบรมได้นำไปเยี่ยมชม หน่วยบริการสารสนเทศวิทยาศาสตร์รวม

8 แห่ง

1. ห้องสมุด สภาการวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีน (Chinese Academic of Science, CAS)
2. ห้องสมุด มหาวิทยาลัยปักกิ่ง
3. หอสมุดแห่งชาติ กรุงปักกิ่ง
4. บริษัทวันฟั่น จำกัด (Wan Fang Co. Ltd.)
5. ห้องสมุด สภาวิทยาศาสตร์การแพทย์จีน (Chinese Academy of medical Science)
6. ห้องสมุดด้านวิศวกรรมและเทคโนโลยีแห่งชาติ
(National Engineering and Technology Library)
7. ห้องสมุดกรุงเซี่ยงไฮ้
8. อุทยานไฮเทค กรุงเซี่ยงไฮ้ (High Tech Park)

ห้องสมุดส่วนใหญ่จัดตั้งมาตั้งแต่ช่วงต้น ค.ศ. 1900 มีอายุร่วม 100 ปี มีการลงทุนสร้างอาคารหลังใหม่ ในรูปแบบที่ทันสมัย ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทั้งคอมพิวเตอร์ ระบบเครือข่าย ซีดี-รอม วีดีโอ เลเซอร์ดิสก์ ห้องอ่านหนังสือ ห้องประชุม ห้องพิพิธภัณฑน์ หนังสือโบราณ ห้องเครื่องเสียง ห้องฉายภาพยนตร์ ห้องนิทรรศการ ฯลฯ มีเจ้าหน้าที่ทำงานตั้งแต่ 100-2,500 คนและมีผู้ใช้บริการมากกว่า 1000 คนต่อวัน

เอกสารสิ่งพิมพ์ มีทุกประเภท หลากหลาย ตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุดแต่ละประเภท มีการบอกรับวารสารต่างประเทศ ค่อนข้างมาก สังเกตได้จากจำนวนชื่อวารสารที่จัดให้บริการ จำนวนหนังสือทั้งหมดมีเฉลี่ยเป็นหลักล้านเล่มขึ้นไป

มีระบบการค้นคืนข้อมูลทรัพยากร (OPAC) ทุกห้องสมุด รวมทั้งมีบริการอินเทอร์เน็ต บริการซีดี-รอม (คิดค่าบริการ) มีการนำความก้าวหน้าของระบบสื่อสาร และคอมพิวเตอร์มาใช้ในห้องสมุด รวมทั้งยังไม่ทิ้งระบบตู้บัตรรายการหนังสือ โดยมีการจัดการบำรุงรักษาควบคู่กันไปกับระบบคอมพิวเตอร์

ประเด็นที่น่าสนใจ

ประเทศจีนให้ความสำคัญกับสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาก โดยเห็นได้จากมีหน่วยงานด้านสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับชาติ ค่อนข้างหลากหลาย จำนวนมาก และถูกจัดตั้งมาเป็นระยะเวลาค่อนข้างนานมากกว่า 40 ปี ยกตัวอย่างเช่น

China Society for Scientific and Technical Information

ISTIC : The Institute of Scientific and Technical Information of China)

NETL : National Engineering and Technology Library

LCAS : Library of Chinese Academy of Science

LCAMS : Library of Chinese Academy of Medical Science

Beijing Document Service

Project National Science Digital Library, CAS
Informationalization Research Center, China Electronic Standardization Institute
National Computer Network and Information Security Administration Center WanFang
Data Co. Ltd. (Database Building)
The Scientific and Technical Documents Publishing House
Sichuan Scientific and Technological Information Institutes etc.

ในขณะที่มีหน่วยงาน / สถาบันวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ฯ ประมาณ 5000 หน่วยงานทั่วประเทศในทุกสาขา และมีนักวิทยาศาสตร์ / นักวิจัย ประมาณ 10 ล้านคน

มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาจัดการบริหารเอกสารให้อยู่ในรูปคอมพิวเตอร์ จนมีระบบค้นคืนที่สามารถให้บริการได้ทั่วประเทศตั้งแต่ปี ค.ศ. 1990

มีการลงทุนในการจัดสร้างห้องสมุดขนาดใหญ่ รูปแบบทรงสมัยใหม่ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และมีการสะสมสิ่งพิมพ์ต่างๆ ทั้งภาษาจีนและต่างประเทศ เป็นจำนวนมาก และเปิดบริการให้แก่ผู้อ่านอย่างมีระบบระเบียบ และสวยงาม

ในปี ค.ศ. 1998 กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จีน ได้จัดตั้งโครงการเพื่อปฏิรูประบบการจัดการสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ โดยให้การสนับสนุนห้องสมุดด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลายแห่ง มีผลให้ ที่จากเดิมจำนวนการบอกรับสิ่งพิมพ์ วารสาร รายงานการประชุมต่างประเทศ มีการลดลงอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปี 1980-1995 ได้มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างมากมาในช่วงระยะเวลาต่อมาไม่กี่ปี สถิติแสดงว่าในปี 1997 มีการบอกรับวารสารต่างประเทศน้อยกว่า 4,000 ชื่อ ต่อมาในปี 2001 มีการบอกรับมากกว่า 14,000 ชื่อ เฉพาะที่ห้องสมุดสภาการวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีน (LCAS) บอกรับวารสารต่างประเทศ มากกว่า 1000 ชื่อ ในงบประมาณ 100 ล้านหยวน (500 ล้านบาท) โดยแบ่งสาขาของวารสารต่างประเทศที่บอกรับทั่วประเทศได้เป็น

วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ	2000+	ชื่อ
วิทยาศาสตร์การเกษตร	2000+	ชื่อ
วิทยาศาสตร์การแพทย์	2000+	ชื่อ
วิศวกรรมและเทคโนโลยี	8000+	ชื่อ

ปี ค.ศ. 2000 มีการจัดตั้งห้องสมุดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (National Science and Technology Library, NSTL) โดยมีวิสัยทัศน์ที่เล็งเห็นว่า เอกสารและสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และเพื่อเป็นหลักประกันถึงความสำเร็จของการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และการค้นคว้านวัตกรรมเทคโนโลยีต่างๆ ของประเทศรวมทั้งถือเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญของโครงสร้างในการสร้างนวัตกรรมของระดับชาติ

การก่อตั้งเป็นความร่วมมือระหว่างระดับกระทรวง ต่างๆของประเทศ คือ

- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- กระทรวงการคลัง
- กระทรวงสาธารณสุข
- กระทรวงเกษตร

คณะกรรมการการเศรษฐกิจและการค้าแห่งชาติ สภาการวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีน มีมติให้จัดตั้งห้องสมุดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ โดยได้จัดตั้งให้มีสภา (Council) คณะกรรมการบริหาร ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ การเงิน กฎ ระเบียบ สรุปขณะนี้ NSTL มีสมาชิกจาก 7 ห้องสมุดร่วมเป็นสมาชิก มีลักษณะเป็นห้องสมุดเสมือน (Virtual Library) ไม่มีที่ทำการ เจ้าหน้าที่ หรือแม้แต่สิ่งพิมพ์ แต่ใช้หลักการความร่วมมือเป็นสำคัญและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ก้าวหน้าช่วยในการจัดการบริหารให้มีประสิทธิภาพแก่ผู้ใช้บริการมากที่สุด โดยมีตัวแทนจากสมาชิกร่วมกันที่ ISTIC

กลุ่มห้องสมุดที่เป็นสมาชิกของ NSTL ประกอบด้วยห้องสมุด 7 แห่ง คือ

- ห้องสมุด สภาการวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีน (LCAS)
- สถาบันสารสนเทศด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติจีน (ISTIC)
- สถาบันสารสนเทศอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลแห่งชาติจีน (CMIII)
- สถาบันวิจัยระบบมาตรฐานและสารสนเทศด้านโลหะ/แร่แห่งชาติจีน (CMISRI)
- ศูนย์สารสนเทศเคมีแห่งชาติจีน (CNCIC)
- ห้องสมุดสภาวิทยาศาสตร์การเกษตรแห่งชาติจีน (LCAAS)
- ห้องสมุดสภาวิทยาศาสตร์การแพทย์แห่งชาติจีน (LCAMS)

หลักการจัดตั้ง NSTL

- มีแผนงาน/โครงการร่วมกัน (United Programming)
- การประมวลผลที่เป็นมาตรฐาน (Standard Processing)
- การจัดตั้งแบบมีส่วนร่วมกัน (Associated Construction)
- การใช้ทรัพยากรร่วมกัน (Resource Sharing)

หน้าที่หลัก

- จัดเก็บรวบรวมเอกสารวิทยาศาสตร์ทั้งภาษาจีนและต่างประเทศ ทั้งในรูปแบบกระดาษและอิเล็กทรอนิกส์
- ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรสารสนเทศ
- ให้บริการสารสนเทศวิทยาศาสตร์ในรูปแบบทั่วประเทศ
- เพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้เอกสารและสารสนเทศวิทยาศาสตร์ให้มากขึ้น
- เพื่อดำเนินการศึกษาวิจัยห้องสมุดและสารสนเทศศาสตร์
- เพื่อฝึกอบรมบุคลากรในวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์/สารสนเทศศาสตร์ในขั้นสูง

- เพื่อเป็นการบริการตามความต้องการสารสนเทศจากภาครัฐบาล
- เพื่อกระตุ้นความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนในระดับชาติและนานาชาติ

การให้บริการ NSTL ในรูปแบบเว็บไซต์

เปิดให้บริการเมื่อ 26 ธันวาคม ค.ศ. 2000 มีบริการค้นคืน ฐานข้อมูลบรรณานุกรมรวม 6.5 ล้านระเบียน มีบริการจัดหาเอกสารฉบับเต็มทั้งในรูปแบบสำเนาและอิเล็กทรอนิกส์

ประเภทฐานข้อมูลที่ให้บริการ

ฐานข้อมูล	จำนวนระเบียน
- วารสารวิทยาศาสตร์จีน	1,270,000
- วิทยานิพนธ์จีน	340,000
- รายงานการประชุมจีน	350,000
- วารสารวิทยาศาสตร์ต่างประเทศ	3,560,000
- รายงานการประชุมต่างประเทศ	1,250,000
- หนังสือวิทยาศาสตร์ต่างประเทศ	3,000

สร้างโดย NSTL ณ มีนาคม 2545

ปริมาณการให้บริการฐานข้อมูล ของ NSTL จากการสำรวจช่วง มกราคม 2001 - มีนาคม 2002 พบว่ามีปริมาณประมาณ 7.6 ล้านครั้ง

6. โครงการ ห้องสมุดดิจิทัล

ในเดือนธันวาคม ค.ศ. 2001 รัฐบาลจีนประกาศจัดตั้งโครงการห้องสมุดดิจิทัลวิทยาศาสตร์แห่งชาติจีน (Chinese Science Digital Library (CSDL) Project)

7. บริษัท ข้อมูล วันฟั่น (Wan Fang Data)

เป็นบริษัทแรกของจีนในสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศและบริการสารสนเทศ ที่เป็นบริษัทแบบถือหุ้นส่วนภายในประเทศ ให้บริการสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้แก่ ผลิตภัณฑ์สารสนเทศ การประมวลผลสารสนเทศ และบริการที่ปรึกษา มีพนักงานรวม 400 คน

บริษัท เน้นหนัก ในการจัดสร้างฐานข้อมูลดิจิทัล มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ในงานต่างๆ ดังนี้

- การประมวลผลและการบำรุงรักษา
- การจัดสร้างฐานข้อมูลในเนื้อหาเฉพาะด้าน
- การสร้างสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต
- การสร้างระบบประมวลผลข้อมูล

ขณะนี้ผู้ใช้บริการ เป็นจำนวนหลักพัน ที่ใช้สารสนเทศของบริษัท วัน ฟั่น

โครงสร้างของบริษัท

ประธานบริษัท

กรรมการ

หน่วยงานบริหาร

- บุคคลากร
- การเงิน
- บริหารงานทั่วไป

หน่วยปฏิบัติการ

- แผนกซอฟต์แวร์และเครือข่าย
- แผนกทรัพยากรสารสนเทศ
- แผนกบริการที่ปรึกษา
- แผนกการตลาด

สาขา

งาน ทรัพยากรสารสนเทศ

หน้าที่หลักคือ รวบรวม จัดเก็บ สร้าง สารสนเทศ ให้เป็นฐานข้อมูลดิจิทัล ซึ่งแบ่งเป็น 3 งานหลักคือ

1. สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
(เอกสารวิทยาศาสตร์ หน่วยงาน มาตรฐาน สิทธิบัตร แนวโน้ม)
2. สารสนเทศธุรกิจ
(บริษัทธุรกิจ ผลิตภัณฑ์ นโยบาย & กฎระเบียบ เศรษฐกิจ)
3. สิ่งพิมพ์ดิจิทัล
(สิ่งพิมพ์วิทยาศาสตร์ 70 สาขา)

ตัวอย่างรายชื่อ ฐานข้อมูล ณ ปัจจุบันของบริษัท วันพัน

- ฐานข้อมูลรายชื่อบริษัท ผลิตภัณฑ์ จีน (200,000 รายการ)
- ฐานข้อมูลความสำเร็จด้านวิทยาศาสตร์จีน (240,000 รายการ)
- ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์และการอ้างอิงจีน (1,220,000 บทความ 1,320,000 การอ้างอิง)
- ฐานข้อมูลรายงานการประชุมจีน (300,000 บทความ)

ขณะนี้ บริษัท ได้ขยายงานเข้าไปในส่วนของสารสนเทศด้านการแพทย์ โดยมีวัตถุประสงค์จัดทำฐานข้อมูลในเนื้อหา ต่อไปนี้

- เอกสารด้านการแพทย์
- นโยบาย กฎระเบียบ ความสำเร็จ สิทธิบัตร มาตรฐาน โรงพยาบาล โรงงานยา
- บทวิเคราะห์อุตสาหกรรมทางการแพทย์
- ผลิตภัณฑ์บำรุงสุขภาพ เครื่องมือทางการแพทย์

งานบริการที่ปรึกษา

- ขณะนี้เน้นหนักในการให้คำปรึกษาในสาขาต่อไปนี้
- บริการให้คำปรึกษาด้านผลิตภัณฑ์ด้านสื่อสาร โดยใช้หลักการ

Competitive Intelligence (CI)

บริการให้คำปรึกษาด้านผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพโดยใช้ หลักการ CI

บริการที่ปรึกษาการลงทุนภาคอุตสาหกรรม

บริการที่ปรึกษาระบบค้นค้นสารสนเทศ

8. ห้องสมุดเชียงใหม่

เปิดให้บริการมาตั้งแต่ ค.ศ. 1952 มีการสร้างตึกใหม่ซึ่งแล้วเสร็จเมื่อ ค.ศ. 1997 มีพื้นที่ใช้สอย 83,000 ตารางเมตร ประกอบด้วย ตึกสูง 2 ตึก ความสูง 58.5 เมตร, 166.9 เมตร มีเก้าอี้ให้บริการอ่าน 3,000 ที่นั่ง มีห้องต่างๆ 32 ห้อง มีห้องโถงแสดงนิทรรศการ ในพื้นที่ 1,100 และ 650 ตารางเมตร ห้องประชุม 764 ที่นั่ง โถงเอนกประสงค์ 300 ที่นั่ง ห้องสัมมนา 100 ที่นั่ง ห้องแสดงดนตรี

ในส่วนของการบริการของห้องสมุดแห่งใหม่นี้ เกิดจากการรวมตัวของ 2 หน่วยงาน ในปี ค.ศ. 1995 คือ ห้องสมุดเชียงใหม่ และสถาบันสารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งเชียงใหม่ เพื่อให้เป็นจุดที่ให้บริการสารสนเทศภายในที่แห่งเดียวกัน ภายในห้องสมุดยังประกอบด้วยเครื่องอุปกรณ์ ที่ทันสมัย เช่น

- ระบบดาวเทียมและเครื่องรับส่ง
- ระบบสายพานที่ควบคุมด้วยคอมพิวเตอร์สำหรับส่งหนังสือ
- ระบบควบคุมเครื่องปรับอากาศส่วนกลาง
- ระบบตรวจจับสัญญาณอัคคีภัย
- ระบบเครื่องเสียงและเครื่องฉายที่ทันสมัย
- จำนวนเอกสาร

หนังสือ 10 ล้านเล่ม

เอกสาร 30 ล้านฉบับ

การแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มประเทศอาเซียน (จาก 8 ประเทศ ยกเว้น มาเลเซีย, สิงคโปร์) จากการนำเสนอ รายงานระดับประเทศ ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมจากประเทศต่างๆ พบว่า มี 3 ประเทศที่มีการเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งระบบการจัดการและบริการสารสนเทศ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับชาติคือ

1. ฟิลิปปีนส์ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ

Science and Technology Information Institute

2. อินโดนีเซีย มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ

Center for Scientific Documentation and Information Indonesian Institute of Science

3. เวียดนาม มีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ

National Centre for Scientific and Technological Information and Documentation (NACESTID)

ส่วนอีก 4 ประเทศ คือ ลาว กัมพูชา พม่า บรูไน ยังไม่มีการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบเฉพาะเรื่องนี้

สรุปข้อคิดเห็น

ประเทศจีนมีวิสัยทัศน์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้วยการให้ความสำคัญเรื่องสารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สูงมากมีการลงทุนจัดตั้งห้องสมุดจัดซื้อสิ่งพิมพ์ต่างประเทศมากมาย

มีนโยบายชัดเจนในการจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบ การสร้างความร่วมมือ การเผยแพร่ข้อมูล ฯลฯ ตั้งแต่ระดับสูงสุดของประเทศลงมา

มีความร่วมมือใกล้ชิด ระหว่างฝ่ายเทคโนโลยี กับห้องสมุด มีการสนับสนุนงานกันได้ชัดเจน

มีหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ครบถ้วน ทั้งด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์การสื่อสารฝ่ายสารสนเทศ ทำให้สามารถเกิดความร่วมมือในการจัดสร้างบริการสารสนเทศ ไปได้ในทิศทางเดียวกัน เกิดผลสัมฤทธิ์ในระดับชาติได้

มีระบบการบริหารจัดการ และ บริการที่ดี

ชาวจีนมีวัฒนธรรมในการใช้สารสนเทศจากห้องสมุด แม้แต่ผู้สูงอายุ

อัตราค่าโฆษณา วารสารห้องสมุด

วารสารวิชาการรายสามเดือน ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ ความคิด ในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์
สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (จัดพิมพ์ส่งให้สมาชิกทั่วประเทศ)

ประเภท I ปกหลังเดิมหน้า 4 สี

1. 4 ฉบับ (1 ปี)	= 20,000 บาท
2. 2 ฉบับ (ครึ่งปี)	= 10,000 บาท
3. 1 ฉบับ	= 6,000 บาท

ประเภท II ด้านในปกหลังเดิมหน้า

1. 4 ฉบับ (1 ปี)	= 16,000 บาท
2. 2 ฉบับ (ครึ่งปี)	= 8,000 บาท
3. 1 ฉบับ	= 4,000 บาท

ประเภท III หน้าในเล่ม (เนื้อใน)

1. 4 ฉบับ (1 ปี)	= 5,000 บาท
2. 2 ฉบับ (ครึ่งปี)	= 2,500 บาท
3. 1 ฉบับ	= 1,300 บาท

ข้าพเจ้าขอโฆษณาประเภท (กี่ฉบับ).....อัตรา.....บาท

พร้อมนี้ได้แนบเงินสด / ตัวแลกเงิน / ธนาณัติ จำนวน.....บาท

ตัวอักษร (.....)

สถานที่ติดต่อ.....

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ลงชื่อ.....

(.....)

วันที่.....

ใบสมัครสมาชิก สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ใบพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1. ชื่อ (นาย, นาง, นางสาว).....นามสกุล.....
Name (Mr., Mrs, Miss).....Surname.....
2. เกิดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.
3. วุฒิมัธยมศึกษา

ชื่อวุฒิ	วิชาเอก	สถาบัน	พ.ศ. ที่จบ
อนุปริญญา.....			
ปริญญาตรี.....			
ปริญญาโท.....			
ปริญญาเอก.....			
อื่นๆ (โปรดระบุ).....			

4. ตำแหน่งปัจจุบัน.....
5. ตำแหน่งวิชาการ (ถ้ามี).....
6. ตำแหน่งบริหาร (ถ้ามี).....
7. สถานที่ทำงาน ชื่อหน่วยงาน.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....
E-mail.....
8. ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่.....ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....
9. ความเชี่ยวชาญ/ชำนาญการ.....
10. ประสบการณ์ในการทำงานและผลงาน.....
11. ประเภทของสมาชิก (โปรดกาเครื่องหมาย 3 หน้ารายการที่ท่านสมัคร)
☐ สามัญ (โปรดใส่เครื่องหมายหน้ารายการที่ท่านสมัคร
☐ บุคคลตลอดชีพ 1,530 บาท ☐ บุคคลรายปี ปีละ 280 บาท
☐ นิติบุคคล ปีละ 530 บาท ☐ วิสามัญบุคคลรายปี ปีละ 230 บาท
 หมายเหตุ ราคานี้รวมอัตราค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นสมาชิกแล้ว

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1346 ถนนอาคารสงเคราะห์ 5 คลองจั่น บางกะปิ กทม. 10240

โทร. (02) 734-8022-3 โทรสาร (02) 734-8024

ให้บริการ

- ให้คำปรึกษาในการจัดตั้งห้องสมุด
- ออกแบบแปลนห้องสมุด
- จัดหาวัสดุ / อุปกรณ์ห้องสมุด
- จัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับห้องสมุด
- จัดทำบัตรรายการ ครบชุด
- ปรึกษาปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานห้องสมุด
- เป็นศูนย์กลางการรับและบริจาคหนังสือ

จำหน่าย

ครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ ทุกประการในห้องสมุดที่ได้มาตรฐาน
พร้อมด้วยคุณภาพดีเยี่ยม ในราคายุติธรรม
เงินสดลดเปอร์เซ็นต์

สมาชิกสมาคม

โปรดริบสมัครเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ
ตั้งแต่วันนี้ และท่านจะได้รับวารสารห้องสมุด ข่าวสมาคม
และข่าวสารต่างๆ จากสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

สนใจใช้บริการ โปรดติดต่อโดยตรง
ตามที่อยู่และโทรศัพท์ข้างต้น

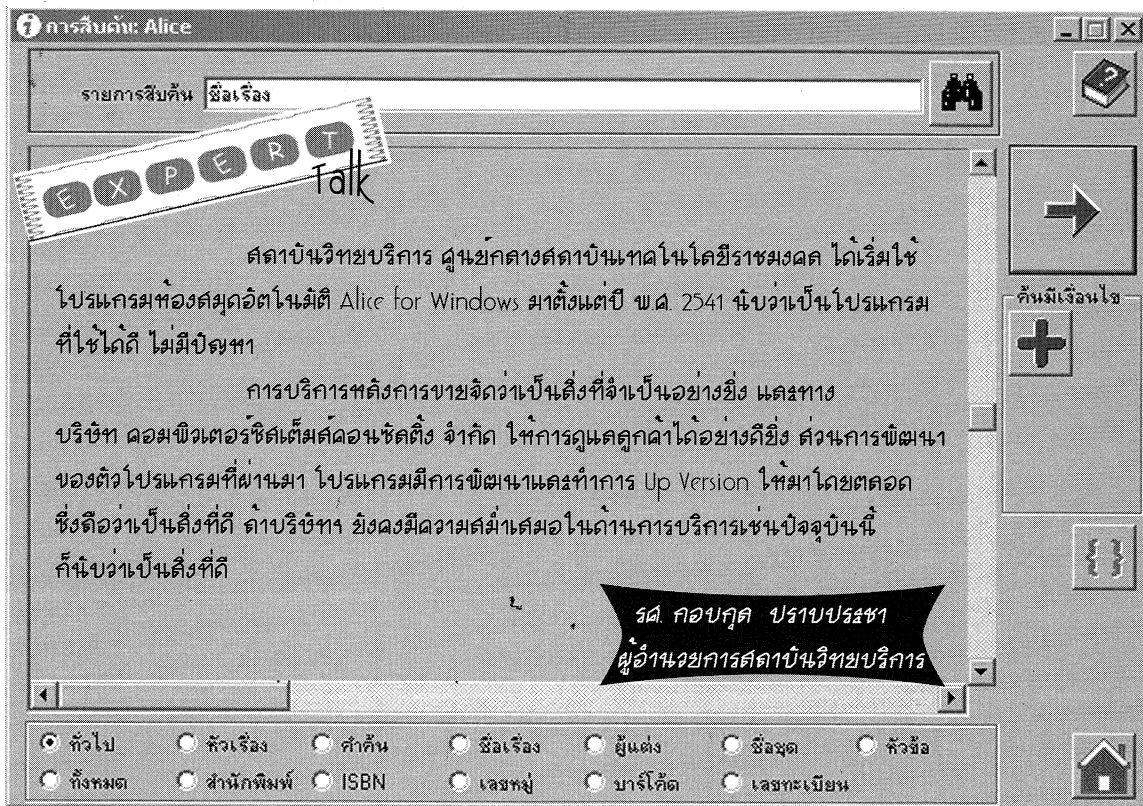

Computer Systems Consulting Co.,Ltd.

700/66 Regent Srinakarin Tower, Soi Prajit, Srinakarin Road, Suanluang, Bangkok, Thailand 10250

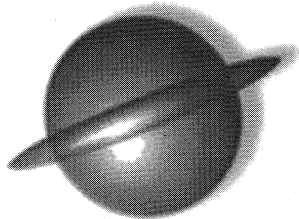
700/66 อาคารเรจินต์ศรีนครินทร์ ซอยประจิตต์ ถนนศรีนครินทร์ แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250

Tel: (662)722-8440-2 Fax: (662)722-8442

Alice for Windows

โปรแกรมค้นหาคำศัพท์ในเน็ต

ศูนย์กลางสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

สถาบันราชภัฏนครราชสีมา

สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี

สถาบันราชภัฏสงขลา

ศึกษาศาสตร์ในพระบรมราชูปถัมภ์

สถาบันอื่นๆ

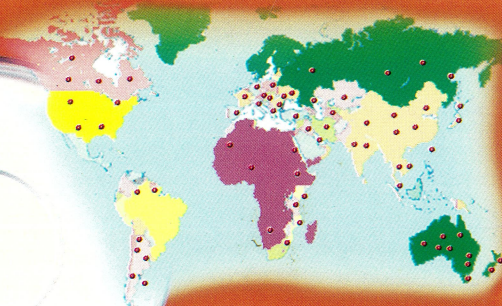
สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร

สถาบันราชภัฏอุดรธานี

LOOK UP

Softlink
alice

'Jump to

Sharing Knowledge

be the Top Library"

by "Softlink Alice" Digital Library Automation

or "Softlink Liberty 3" Fully Web Based
Integrated Library Management Solution

software contained on this disc is protected by US and international copyright laws

Computer Systems Consulting Co.,Ltd.

700/66 Regent Srinakarin Tower, Soi Prajit, Srinakarin Road, Suanluang, Bangkok, Thailand 10250

700/66 อาคารเรจินต์ศรีนครินทร์ ซอยประจักษ์ สrinakarin Road ถนนสวนหลวง แขวงสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250

Tel: (662)722-8440-2 Fax: (662)722-8442